

Nämnders och bolags yttrande över Stadsledningskontorets förslag till planeringsdirektiv 2027

Innehållsförteckning

Byggnadsnämnden.....	s. 2
Fritidsnämnden.....	s. 6
För- och grundskolenämnden.....	s. 12
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden.....	s. 19
Individ- och familjenämnden.....	s. 26
Kulturnämnden.....	s. 34
Kommunstyrelsen.....	s. 39
Miljö- och hälsoskyddsnämnden.....	s. 54
Personalnämnden.....	s. 58
Tekniska nämnden.....	s. 72
Umeåregionens brand och räddningsnämnd.....	s. 107
Valnämnden.....	s. 115
Äldrenämnden.....	s. 118
Överförmyndarnämnden.....	s. 124
Nämnden för grundläggande IT-kapacitetstjänster.....	s. 135
Jämställdhetsutskottet.....	s. 137
Umeå kommunföretag.....	s. 140

§ 46

Diariernr: BN-2025/00522

Byggnadsnämndens yttrande över Stadsledningskontorets förslag till planeringsdirektiv

Beslut

- 1. Byggnadsnämnden överlämnar yttrande över
Stadsledningskontorets förslag till planeringsdirektiv för 2027 enligt
bilaga till partipolitisk beredning.**
- 2. Byggnadsnämnden justerar paragrafen omedelbart.**

Ärendebeskrivning

Stadsledningskontoret har i enlighet med kommunfullmäktiges riktlinjer för planeringsprocess, budget och investeringar sammanställt ett förslag till planeringsdirektiv version 1 för 2027. I förslaget ingår de inriktningsmål och program som kommunfullmäktige fastställde i juni 2025. I förslaget ingår även förslag till ekonomisk totalram samt förslag till ekonomiska ramar för kommunens nämnder.

Förslaget till planeringsdirektiv lämnades i december 2025 till kommunstyrelse, berörda nämnder och bolag för yttranden i enlighet med fastställda anvisningar.

I byggnadsnämndens yttrande besvaras de remissfrågor som enligt anvisning ställts till nämnden.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2026-03-10

- Bilaga - Byggnadsnämndens yttrande över remissfrågor
Protokollsutdrag KS 2025-12-02 § 214
- Bilaga 1. Stadsledningskontorets förslag till planeringsdirektiv och budget
- Bilaga 2. Investeringsbudget 2027 och plan 2028–2030

- Bilaga 3. Totalramsberäkning
- Bilaga 4. Anvisning för yttranden
- Bilaga 5. Nämndernas utmaningar och möjligheter
- Bilaga 6. Nettokostnadsavvikelser och nettokostnadsjämförelser
- Bilaga 7. Relationstal – föreslagen ramtilldelning i förhållande till PKV och demografiska förändringar
- Bilaga 8. Ramtilldelning över tid
- Bilaga 9. Uppföljning Inriktningsmål och program

Beredningsansvariga

Rune Brandt, stadsbyggnadsdirektör

Johanna Söderholm, planchef

Marie Häggström, lantmäterichef

Nicklas Fryksten, bygglovschef

Föredragande

Rune Brandt, stadsbyggnadsdirektör

Marie Häggström, lantmäterichef

Nicklas Fryksten, bygglovschef

Beslutsordning

Ordföranden finner att det finns ett förslag till beslut. Byggnadsnämnden beslutar i enlighet med tjänsteskrivelsens förslag till beslut.

Beslutet ska skickas till

Kommunstyrelsen, ksdiarium@umea.se

Byggnadsnämndens yttrande över Stadsledningskontorets förslag till planeringsdirektiv, KS-2025/00756

Remissfråga 1 - Vilka väsentliga förändringar påverkar utförandet av nämndens grunduppdrag under kommande år?

a. Ny lagstiftning plan- och bygglagen (PBL) – tillsyn nya arbetssätt - 1 400 000kr (Ram)

I och med ny lagstiftning från 2025-12-01, är ett antal åtgärder (bl.a. komplementbyggnader, komplementbostadshus, tillbyggnader och fasadändringar) nu till stor del bygglovbefriade och det ställs heller inte krav på anmälan för den typen av åtgärder. Utredningen inför lagförändringen menade att kommunen i stället för att förpröva åtgärder enligt ovan skall tillämpa tillsyn som arbetssätt för att säkerställa att lagstiftningen efterlevs. Med ett sådant arbetssätt minskar kommunens intäkter via avgifter samtidigt som kommunens kostnader för tillsyn ökar. Genom en resursförstärkning med 2,0 åa kan verksamheten möta behovet av ett förändrat arbetssätt och med det möta det ökade behovet av tillsyn inom PBL-området.

b. Ny lagstiftning plan- och bygglagen (PBL) – utpekande av kulturmiljöer ÖP - 2 000 000kr (Ram)

I och med ny lagstiftning från 2025-12-01, har kommunen en skyldighet att i översiktsplanen redovisa byggnader, andra bygglovspliktiga anläggningar, allmänna platser, och, bebyggelseområden som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. De underlag och inventeringar som tidigare tagits fram och fastställts av byggnadsnämnden är i sig bra och genomarbetade men kräver i vissa fall uppdatering och i vissa delar även en analys av nuläget för områden och byggnader. För att underlagen ska kunna användas i utpekandet i översiktsplanen behöver de därför uppdateras.

Byggnadsnämnden bör stödja arbetet med utpekandet i översiktsplanen genom att vara delaktiga i framtagande av arbetssätt, deltagande i arbetsgrupp för utpekandet samt i det kommande löpande arbetet med att hålla underlagen uppdaterade och aktuella. Genom en resursförstärkning med 2,0 åa (1,4 mnkr) som till del kan stödja arbetet internt men också hålla ihop externa resurser, samt 0,6 mnkr i årliga kostnader för extern konsultation och stöd skulle arbetet kunna genomföras under 5 år. Värt att notera: Utöver arbetet att se över befintliga byggnadsordningar finns även på sikt ett behov av att ta fram nya byggnadsordningar för ex. Fridhem-Berghem, Ön och Universitetsområdet.

c. Lokal operativ samverkan (LOS) – 300 000 kr (Ram)

Byggnadsnämnden och dess tillsynsverksamhet är en del i kommunens deltagande och arbete inom uppdraget LOS som under det senaste året både utökats och prioriterats inom kommunen och med det har också kravet på deltagande från nämnden ökat. Tillsynen inom LOS-samarbetet är inte bara en viktig del i arbetet mot den organiserade brottsligheten utan också en viktig del och ett verktyg för sund konkurrens inom utsatta branscher. Verksamheten bedömer att det kommer genomföras mellan 6–8 insatser under 2027 med mellan 2–6 verksamheter/fastigheter vid varje tillsynstillfälle.

d. Teknisk utveckling inom geodata – 2 400 000kr (Ram)

Sedan ett par år har kommunens verksamheter ett ökat behov av teknisk utveckling inom geodata och GIS. Det handlar om verksamheternas arbete med t ex stadsdelsanalyser, mobilitetsnorm, klimatrisker, miljömål, medborgardialoger, befolkningsstatistik, skolplacering, körtidsanalyser samt tillgänglighet till kultur och fritid. Lantmäteri arbetar också med att tillhandahålla geodata och tryckta kartor i ett beredskapsperspektiv. Inom geodataområdet blir öppna data, metadata, AI och informationsklassning allt viktigare förutsättningar för en snabb teknisk utveckling med hög säkerhet och rätt kvalitet. Det är i linje med att Sverige ska vara bäst i världen på att nyttja digitaliseringens möjligheter. För att möta dessa ökade krav behöver Lantmäteri förstärka personalgruppen med kompetenser inom geodatabaser, programmering, GIS och geografisk IT.

Remissfråga 2 – Bedömer nämnden att förslaget till investeringsbudget 2027 och plan 2028–2030 innebär direkta och väsentliga verksamhetskONSEKVENSER?

Nej.

Remissfråga 3 - Bedömer nämnden att ett eller flera av fastställda program bör revideras, utökas eller avgränsas?

Nämnden har i yttrandena över planeringsdirektiven inför 2025 och inför 2026 lyft fram ett tiotal förslag på revidering och utökning av programmen. Synpunkterna handlar om; fokus ekologisk hållbarhet, livsmedelsförsörjning, konkretisering, ansvarsutkrävande, politisk förankring, prioritering av resurser, samhällsekonomisk analys, programstyrgruppens roll, befolkningstillväxt och programhandling eller motsvarande. Nämnden vidhåller tidigare lämnade synpunkter.

Remissfråga 4 - Bedömer nämnden att det finns behov av revidering av nämndens taxor eller avgifter för verksamhetsåret 2027?

Ja. Taxan för byggnadsnämndens verksamheter är i behov av justering och kommer att skrivas fram som ett ärende till kommunfullmäktige i enlighet med kommunens rutiner. Till största del avser justeringen bygglovsprocessen där effektivare arbetssätt och mindre administration möjliggör en sänkning av taxan för en rad åtgärder.

§ 25

Diarienumr: FN-2025/00057

**Fritidsnämndens yttrande över planeringsdirektiv
2027****Beslut****Fritidsnämnden beslutar****att fastställa yttrande över planeringsdirektiv 2027 enligt bilaga.****att paragrafen justeras omedelbart.****Ärendebeskrivning**

Stadsledningskontoret har i enlighet med kommunfullmäktiges riktlinjer för planeringsprocess, budget och investeringar sammanställt ett förslag till planeringsdirektiv version 1 för 2027. Berörda nämnder ska skriftligt besvara följande remissfrågor:

Remissfråga 1 - Vilka väsentliga förändringar påverkar utförandet av nämndens grunduppdrag under kommande år?

Remissfråga 2 - Bedömer nämnden att förslaget till investeringsbudget 2027 och plan 2028–2030 innebär direkta och väsentliga verksamhetskONSEKVENSER?

Remissfråga 3 - Bedömer nämnden att ett eller flera av fastställda program bör revideras, utökas eller avgränsas?

Remissfråga 4 - Bedömer nämnden att det finns behov av revidering av nämndens taxor eller avgifter för verksamhetsåret 2027?

Beslutsunderlag

Fritidsnämndens yttrande över planeringsdirektiv 2027
Planeringsdirektiv 1 2027 samt plan för 2028–2030
Investeringsbudget 2027 och plan 2028–2030

Umeå kommun
Fritidsnämnden

Protokollsutdrag
2026-03-18

Beredningsansvariga

Monia Sundelin, controller

Monica Svonni, verksamhetschef Föreningsbyrå/stab

Beslutet ska skickas till

KS diarium, märks Fritidsnämndens yttrande KS-2025/00756

Justerares sign:

Utdraget bestyrks:

Fritidsnämndens yttrande över planeringsdirektiv 2027

Remissfråga 1 - Vilka väsentliga förändringar påverkar utförandet av nämndens grunduppdrag under kommande år?

Fritidsnämnden gör bedömningen att vissa förändringar kan komma att påverka genomförandet av nämndens grunduppdrag under de kommande åren.

Det råder osäkerhet kring badverksamheten främst kopplat till anläggningarnas nuvarande standard. Obbolabadet står inför betydande utmaningar avseende krav från miljö- och hälsoskydd samt arbetsmiljölagstiftning. Sävar simhall är i mycket dåligt skick och bedöms behöva ersättas inom några år. För att möjliggöra projektering och byggnation av en ny simhall krävs långsiktiga planeringsperspektiv då det normalt tar cirka tio till femton år från projekteringsstart till öppning. Om Sävar simhall tvingas stänga innan ersättningsanläggning står klar riskerar detta att påverka den lagstadgade simundervisningen, föreningslivets verksamhet samt allmänhetens tillgång till bad. Under förutsättning att nuvarande simhallar kan hållas öppna bedömer nämnden dock att simundervisningen kan genomföras.

Under 2025 beslutade fritidsnämnden att höja aktivitetsstödet vilket är det största kontanta stödet till föreningslivet. Stödet uppgår till cirka 14,5 mnkr och omfattar omkring 100 föreningar. Højningen genomfördes inom befintlig ram, 1,0 mnkr, för 2026 genom omprioriteringar och minskningar inom andra delar av stödet till föreningslivet. Inför 2027 äskar nämnden om en utökning av ram för att möjliggöra fortsatt och långsiktigt stöd till föreningslivet.

I september tecknades ett nytt hyresavtal avseende Navet. Avtalet innebär att INAB fortsatt är fastighetsägare medan tekniska nämnden övertagit ansvaret för fastighetens drift samt rollen som hyrestagare gentemot INAB i stället för fritidsnämnden. Till följd av förändringen har ramjusteringar genomförts mellan berörda nämnder. Fritidsnämnden lämnade ifrån sig budgetram motsvarande det tidigare hyresavtalet vilket nämnden inte hade full finansiering för. Detta medförde ett underskott om 2,0 mnkr. Kommunstyrelsen beslutade att tillfälligt, under 2026, tillföra fritidsnämnden 2,0 mnkr från de medel som frigjordes genom ramjusteringarna. Inför 2027 kvarstår behovet av dessa medel. Fritidsnämnden äskar därför om en utökad budgetram om 2,0 mnkr för att säkerställa finansiering av befintlig verksamhet.

Umeå Summer Zone är en kommundemensam satsning inom ramen för Umeå växer tryggt och säkert. Verksamheten startade upp under sommaren 2025 med ambitionen att utvecklas till en trygg och attraktiv aktivitetsyta. Satsningen syftar till att erbjuda meningsfulla aktiviteter, främst för barn och unga, under sommarlovet. Kommunfullmäktige beslutade om extra medel till fritidsnämnden och kulturnämnden inför 2026. För att möjliggöra fortsatt utveckling av verksamheten krävs dock inledningsvis betydande resurser bland annat med anledning av att en ny anläggning och verksamhet byggs upp. Fritidsnämnden bedömer att det är ändamålsenligt att samtliga resurser kopplas till fritidsnämnden som ansvarar för detta nya verksamhetsområde.

Klimatförändringarna bedöms få en allt större påverkan. Under 2025 och början av 2026 har exempelvis svårigheter uppstått att frysa is på Nolia bandybana och snöbrist har medfört att skidspår inte kunnat anläggas eller har blivit kraftigt försenade. Om Umeå kommun även fortsättningsvis ska kunna satsa på exempelvis skidåkning krävs investeringar i ny konstsnöanläggning. Förändrade säsongsförutsättningar till följd av klimatförändringar är en central faktor att beakta i framtida beslut. Bedömningar behöver göras utifrån klimatpåverkan, ekonomiska konsekvenser och verksamhetspåverkan. Eventuella förändringar förutsätter dessutom en längre omställningsperiod.

I dagsläget delar fritidsnämnden och kulturnämnden på 1 HR-chef samt 1 HR-partner. Rollerna skiljer sig åt i de olika förvaltningarna där de större förvaltningarna har mer renodlade tjänster medan KN/FN har mer av generalistuppdrag i partnerrollen. Med endast 1 HR-partner blir HR-chef involverad i flera operativa processer och har mindre möjlighet att fokusera på strategiska processer. Med ett utökat HR-stöd i form av 1 HR-chef samt 2 HR-partners, skulle rollerna kunna renodlas och med spetskompetens inom olika områden jobbar då inte alla i samma processer utan arbetet kan fördelas mellan de tre resurserna på ett mer effektivt sätt. Utökat HR-stöd innebär utökning med 0,5 årsarbetare på fritidsnämnden vilket motsvarar behov om 0,5 mnkr.

Remissfråga 2 - Bedömer nämnden att förslaget till investeringsbudget 2027 och plan 2028–2030 innebär direkta och väsentliga verksamhetskONSEKVENSER?

Förslaget till investeringsbudget innehåller årligt ramanslag för reinvesteringar, dock har fritidsnämnden behov av mer omfattande renoveringar av befintliga anläggningar samt viss utveckling av verksamhet som inte ryms inom ramanslaget.

Badanläggningar

En strategisk planering för kommunens samtliga badanläggningar pågår och kommer att avrapporteras till fritidsnämnden under våren. Nämnden konstaterar att flera badanläggningar har ett omfattande behov av renovering eller nybyggnation. I synnerhet gäller detta Sävar simhall samt Obbolabadet där anläggningarnas tekniska livslängd inte längre kan garanteras. Behoven avser bland annat utjänta bassänger, reningsverk och byggnadskonstruktioner. Anläggningarna har fått återkommande anmärkningar från miljö- och hälsoskydd av sådan karaktär att risk föreligger för tvingande stängning. Vidare finns ett betydande renoveringsbehov av Umelagun vid Nydalasjön.

Utomhusanläggningar

Skidbacken på Bräntberget, från 2008, är i behov av en större reinvestering i snöotillverkningssystemet för att säkerställa fortsatt drift. Vissa delar av anläggningen har uppnått eller passerat sin tekniska livslängd. Under 2026 planerar nämnden att anlita en konsult för att ta fram en kostnadsbedömning. Åtgärderna bedöms med fördel genomföras som ett flerårsprojekt då hela investeringen är svår att genomföra under endast en säsong.

Vidare behöver en långsiktig plan för snöotillverkning för längdskidspår tas fram. Syftet är att säkerställa goda förutsättningar för verksamheten vid brist på natursnö samt att möjliggöra genomförande av större tävlingar och arrangemang med god arbetsmiljö och rimliga kostnader. Detta förutsätter investeringar i en hållbar och effektiv infrastruktur för snöotillverkning.

Belysningen i kommunens elljusspår är i behov av uppgradering. Detta omfattar både byte från luftledning till jordkabel samt utbyte av trästolpar till metallstolpar.

Gästbryggan i Umeå centrum har en osäker återstående livslängd och behov finns av att ta fram en ersättningsplan. Förutom själva bryggkonstruktionen omfattas även kättingar, förankringar och tyngder. Alternativa lösningar gällande utformning och placering bör utredas. Nuvarande lösning innebär höga driftkostnader då bryggan årligen flyttas till vinterförvaring.

Saneringen av Norrbyskär är nu genomförd och medel behöver avsättas för utveckling av ön som är ett av Umeå kommuns större besöksmål.

Lokaler/ombyggnation

För att säkerställa ett jämlikt fritidsutbud behöver fritidsgårdar lokaliseras utifrån närhetsprincipen och med koppling till trygghet. Befolkningsprognosen visar relativt stora förändringar mellan olika stadsdelar och åldersgrupper. I området Teg och Öst på stan bedöms målgruppen 13–17 år öka med cirka 100 barn fram till 2030. Det finns därför behov

av en ny mötesplats i ett centralt läge. Av trygghetsskäl är det angeläget att arbeta i ungdomars närområde varför en placering i anslutning till skola, exempelvis Hagaskolan eller Maja Beskowskolan, bedöms lämplig. Samverkan med skolan är central vid planering och etablering av nya fritidsgårdar.

Carlslundsskolan saknar idag lokaler för fritidsgårdsverksamhet. I nuläget bedrivs fritidsgård på Sjöfruskolan vars elevunderlag främst är 6–12 år. Målgruppen för fritidsgård (13–17 år) har sin skolgång på Carlslundsskolan vilket talar för att verksamheten bör flyttas dit. Detsamma gäller verksamheten för barn och unga med intellektuell funktionsnedsättning som idag är placerad på Mariehems fritidsgård men vars målgrupp också har sin skolgång på Carlslundsskolan.

Vidare finns behov av 15 mnkr år 2027 för anpassning av föreningslokaler och verksamhetslokaler främst i Holmsund. Anpassningar avser bland annat tillgänglighetsanpassning, låssystem och mötesrum.

Remissfråga 3 - Bedömer nämnden att ett eller flera av fastställda program bör revideras, utökas eller avgränsas?

Fritidsnämnden avstår att yttra sig avseende revidering av program.

Remissfråga 4 - Bedömer nämnden att det finns behov av revidering av nämndens taxor eller avgifter för verksamhetsåret 2027?

Fritidsnämnden har inte behov av reviderade taxor.

§ 20

Diariernr: SK-2025/00805

Yttrande över planeringsdirektiv Budget 2027, Plan 2028-2030

Beslut

För- och grundskolenämnden beslutar att

-att godkänna förslag till yttrande över förslag till planeringsdirektiv 2027, enligt bilaga 3

-att göra nedanstående tillägg till yttrandet under rubriken Grundskola: Resursskolan Björken bedriver idag verksamhet i lokaler med tillfälligt bygglov, som går ut 2029. Det finns därför ett behov av att innan bygglovet löper ut tillskapa ändamålsenliga lokaler anpassade för verksamhetens målgrupp och deras behov.

-att stryka nedanstående stycke:

Det är även av stor vikt att det vid byggnation av förskole- och skollokaler tillskapas goda förutsättningar för vårdnadshavare att hämta och lämna barnen på ett funktionellt och trafiksäkert sätt. Det bör även säkerställas att det finns tillgång till personalparkeringar i nära anslutning till lokalerna.

-att ärendet förklaras direktjusterat

Reservation: Elmer Eriksson (M) till förmån för eget yrkande gällande Miljöpartiets ändringsyrkande.

Ärendebeskrivning

Stadsledningskontoret har i enlighet med kommunfullmäktiges riktlinjer för planeringsprocess, budget och investeringar sammanställt ett förslag till planeringsdirektiv version 1 för 2027. Nämnderna ska yttra sig över

planeringsdirektiv 1 i enlighet med anvisningar genom att besvara fyra remissfrågor.

Planeringsdirektiv version 1 för 2027 inkl. bilagor finns att tillgå på [Planeringsdirektiv 2027 - Umeå kommun](#)

Beslutsunderlag

Bilaga 1: FGN Yttrande över förslag till planeringsdirektiv 2027

Bilaga 2: Anvisning för nämnders och bolags yttrande över Stadsledningskontorets förslag till planeringsdirektiv för 2027.

Beredningsansvariga

Peter Säbom, ekonomichef

Marie Karling, utbildningsstrateg

Yrkanden

Socialdemokraterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna, Maria Lindvall och Moderaterna för bifall till tjänsteskrivelsen.

Tilläggsyrkande

Socialdemokraterna för nedanstående tillägg till yttrandet under rubriken Grundskola:

Resursskolan Björken bedriver idag verksamhet i lokaler med tillfälligt bygglov, som går ut 2029. Det finns därför ett behov av att innan bygglovet löper ut tillskapa ändamålsenliga lokaler anpassade för verksamhetens målgrupp och deras behov.

Centern, Kristdemokraterna, Maria Lindvall och Moderaterna för bifall till Socialdemokraternas tilläggsyrkande.

Ändringsyrkande

Miljöpartiet för ändringsyrkande, att stryka hela stycket:

Det är även av stor vikt att det vid byggnation av förskole- och skollokaler tillskapas goda förutsättningar för vårdnadshavare att hämta och lämna barnen på ett funktionellt och trafiksäkert sätt. Det bör även säkerställas

att det finns tillgång till personalparkeringar i nära anslutning till lokalerna.

Socialdemokraterna för bifall till Miljöpartiets ändringsyrkande. Centern, Kristdemokraterna, Maria Lindvall och Moderaterna för avslag till Miljöpartiets ändringsyrkande.

Propositionsordning

Ordföranden prövar tjänsteskrivelsens förslag, bifall mot avslag, och finner att nämnden beslutar att bifalla tjänsteskrivelsen.

Ordföranden prövar Socialdemokraternas tilläggsyrkande, bifall mot avslag och finner att nämnden beslutar att bifalla tilläggsyrkandet.

Ordföranden prövar Miljöpartiets ändringsyrkande, bifall mot avslag och finner efter votering med rösterna 7 mot 4 att nämnden beslutar att bifalla ändringyrkandet.

Reservation: Elmer Eriksson (M) till förmån för eget yrkande gällande Miljöpartiets ändringsyrkande.

Beslutet ska skickas till

ksdiarium@umea.se senast 20:e mars. Märk ämnesraden: För-och grundskolenämndens yttrande KS-2025/00756.

För- och grundskolenämndens yttrande över planeringsdirektiv för 2027 samt plan för 2028-2030

Remissfråga 1 - Vilka väsentliga förändringar påverkar utförandet av nämndens grunduppdrag under kommande år?

Följande områden påverkar nämndens grunduppdrag under kommande år

- Omställning i förskola, grundskola och anpassad grundskola samt fritidshem
- Reform: beslut om 10-årig grundskola med start hösten 2028
- Kompetensförsörjning

Det har sedan 2025 funnits ett behov av omställning i förskolan på grund av lågt barnafödande och därmed lägre andel barn som börjar i förskolan. Utifrån *Befolkningsprognosen 2025, Umeå kommun 2025—2036* förväntas antalet barn till förskolan minska fram till 2029 med 620 barn, minskningen sker dock inte jämnt fördelat över alla områden. En liten ökning av barn förväntas mot slutet av prognosperioden.

Omställningen genomförs genom en avveckling av förskolor och förskoleavdelningar. Under 2025 minskades 34 avdelningar och inför 2026 kan ytterligare komma att stängas. I samband med omställningsarbetet uppstår merkostnader som en konsekvens av att det tar tid att genomföra anpassningarna då anpassningar av personalresurser inte kan genomföras från en dag till en annan. Merkostnaden för anpassningarna i för- och grundskolenämnden bedöms uppgå till 15 mnkr. Ytterligare en konsekvens som medför merkostnad för nämnden är att kostnaden för genomsnittslönen ökar utöver löneindex, då anställningar som avslutas gäller de senast anställda med lägst löner, vilket medför att snittlönerna stiger med ca 5 mnkr utöver index.

För- och grundskolenämnden har beslutat att behålla fast anställda förskollärare i syfte att säkerställa det nationellt lagstadgade uppdraget som anger att legitimerad förskollärare har ansvar för den undervisning som bedrivs. Kostnaden för att behålla utbildade förskollärare under perioden då barnantalet minskar innebär en uppskattad fördyrning motsvarande 6 miljoner kronor under 2027. Att behålla legitimerade förskollärare utgör även en del av kompetensförsörjningsplanen 2026, dels mot bakgrund av pensionsavgångar och avgångar av andra orsaker, dels utifrån svårigheter att rekrytera behöriga förskollärare. För- och grundskolenämnden behöver även ha beredskap för hemkommunens ansvar för att ta hand om förskoleplaceringar då förskolor med enskild huvudman är i behov av att avveckla sin verksamhet med kort varsel.

Elevminskningen i grundskolan börjar i förskoleklass år 2027 för att därefter succesivt påverka antalet elever i påföljande årskurser fram till 2036. Beräknad elevminskning i förskoleklass (från 2028 årskurs 1) till årskurs 6 de närmaste åren är dock inte så omfattande att en minskning av antalet klasser kan göras, vilket medför att såväl lokal som personalbehov kvarstår. Ur ett ekonomiskt hänseende är de små skolenheterna särskilt sårbara då sjunkande elevantal medför svårigheter att upprätthålla grundbemanning med heltidstjänster samt långsiktig kontinuitet och hållbarhet för såväl lärare, rektorer som stödfunktioner. Att bibehålla lokaler och klasser inom förskoleklass och fritidshem när elevantalet minskar uppskattas medföra en kostnad motsvarande 6 mnkr.

Tillsammans med demografiska förändringar tillkommer omställning på grund av införandet av 10-årig grundskola från och med hösten 2028. Som en följd av reformens genomförande krävs vidareutbildningsinsatser för att säkerställa lärarbehörigheten i kommande årskurs 1–2. Kostnader för utbildningsinsatserna finansieras delvis med statsbidrag och utbildning genomförs under perioden 2027–2033. Uppskattningsvis är det 41 förskollärare som idag tjänstgör dels i förskoleklass dels på fritidshem som är aktuella för fortbildning i syfte att säkerställa lärarbehörighet i årskurs 1–2. Utbildningsinsatsen motsvarar en merkostnad på 2,4 mnkr för nämnden. Av det totala antalet förskollärare organiserade i förskoleklass eller fritidshem uppskattas därför cirka 25 årsarbetare lämna fritidshemmet när den personalen blir behöriga att undervisa i nya åk 1–2 och deras tjänst omvandlas till ferietjänst. Omvandlingen innebär en ökad kostnad på 16,9 mnkr.

Införandet av 6 a kap. i skollagen, *Säkerhetsarbete i brottsförebyggande syfte*, kräver fortsatt behov av att utreda och analysera vilka åtgärder nämnden behöver vidta för att säkerställa lagstiftningens krav inom förskola och skola.

Trots minskad befolkningstillväxt och färre barn och elever i såväl förskola som skola finns ett fortsatt behov av kompetensförsörjning inom samtliga lärarkategorier såväl inom förskolan som skolan, skolsköterskor, speciallärare och specialpedagoger samt rektorer. Bakgrunden till behovet är bland annat pensionsavgångar samt ett lägre antal studenter som examineras från lärarutbildning och speciallärarutbildningen. Då lärarbristen är stor i regionen konkurrerar Umeå kommun med andra skolhuvudmän, där det är "arbetstagarens marknad" vilket bland annat bidrar till ökad rörlighet, ökade krav på lön och övriga anställningsvillkor.

Regeringen har tillsatt flertalet utredningar inom skolområdet däribland utredning med förslag på att reglera lärares arbetstid från hösten 2027. Om förslaget realiserar skulle lagändringen uppskattningsvis innebära en merkostnad för nämnden motsvarande 32,7 mnkr för 2027, exklusive aviserat statsbidrag, baserat på SKR:s beräkningsmodell.

Kommunfullmäktiges beslut om att varje förvaltning ska ansvara för inköp och upphandling kräver kvalificerad personal i syfte att säkerställa att lagstiftningens krav på hantering, vilket medför ett behov av rekrytering motsvarande två heltidstjänster. Kvalificerad personal krävs också för efterlevnad av informationssäkerhet som varje nämnd ansvarar för. Sammantaget beräknas kostnaden för anställning av kvalificerad personal till motsvarande 2,1 miljon kronor.

Remissfråga 2 - Bedömer nämnden att förslaget till investeringsbudget 2027 och plan 2028-2030 innebär direkta och väsentliga verksamhetskONSEKVENSER?

Behovet av investeringar till följd av förändrad lagstiftning inom säkerhetsområdet är i dagsläget svarbedömt. Bedömningen är därför att det finns behov av såväl en inventering som analys av tänkbara åtgärder som kan ge en säkerhetskänslig effekt i syfte att säkerställa lagstiftningens krav. Tänkbara åtgärder som kan bli aktuella är läsning av skolor och förskolor tillsammans med utökad kameraövervakning. Investeringar av det här slaget bedöms involvera flera nämnder.

Tekniska nämnden ansvarar för att tillgodose behovet av datorer till eleverna inom för- och grundskolans verksamheter. Behovet av investeringar gällande teknisk utrustning i förskola och skola följer en beslutad plan. Planen är under översyn. Tekniska nämnden behöver säkerställa att det finns medel till digital utrustning i enlighet med beslutad modell från 2019-03-28 (SK-2019/0046)

Vidare finns det behov av investeringar i lokaler av byggnadstekniska och arbetsmiljömässiga skäl tillsammans med behov av tillgänglighetsanpassningar. Idag finns det förskolor och skolor som är byggda utifrån en äldre standard och därmed har en begränsad framkomlighet och tillgänglighet för barn, elever deras vårdnadshavare och personal med fysiska funktionsnedsättningar. Bristen på tillgänglighet får som konsekvens att vårdnadshavare inte kan välja dessa förskolor eller skolor för sitt barn. Det i sig strider mot gällande lagstiftning vad gäller det fria skolvalet enligt skollagen samt diskrimineringslagen.

Till samtliga byggprojekt som Tekniska nämnden ansvarar för är det av vikt att säkerställa att det avsätts medel för investeringar av inventarier i samband med att investeringsprojekt specificeras.

Förskola

Förslaget till investeringsbudget 2027 och investeringsplan 2028–2030 ligger i linje med det beslut som för- och grundskolenämnden fattade kring hållbar förskolestruktur där planering av både tillkommande och bortfallande av lokaler beskrivs. Hänsyn till de senaste årens minskade barnafödande har vägts in i beslutet. Nybyggnationen som föreslås återfinns dels i områden med ett stort underskott av förskoleplatser, dels där äldre förskolor i behov av avveckling utifrån deras stora investerings- eller anpassningsbehov. Identifierade objekt presenteras i investeringsplanen.

Det finns behov av anpassning av tidigare Sandviksskolan till ändamålsenlig förskola i enlighet med funktionsprogrammet.

Grundskola

De investeringar som finns i förslag till investeringsplan syftar till att uppfylla skollagens krav på att erbjuda en skola nära hemmet för elever i årskurs F-6 i de geografiska områden med en prognostiserad elevökning som överstiger skolans elevkapacitet.

Bedömningen är att de beslut som är fattats avseende hållbar skolstruktur för grundskola och anpassad grundskola motsvarar behovet som framkommer av investeringar i skollokaler avseende investeringsbudget 2027 och investeringsplaner för 2028–2030.

Som en följd av byggnation av en förskola i Rödåsel finns behov av ändamålsenliga anpassningar av skolans inom- och utomhusmiljö.

Behov finns av att avsätta ytterligare medel för att skapa stimulerande skolgårdsmiljöer som främjar flickor och pojkars rörelse.

Resursskolan Björken bedriver idag verksamhet i lokaler med tillfälligt bygglov, som går ut 2029. Det finns därför ett behov av att innan bygglovet löper ut tillskapa ändamålsenliga lokaler anpassade för verksamhetens målgrupp och deras behov.

Remissfråga 3 - Bedömer nämnden att ett eller flera av fastställda program bör revideras, utökas eller avgränsas?

För- och grundskolenämnden är positiva till innehåll i samtliga program, dess fokusområden och inriktningsmål. Ett förslag till förbättring är vikten av att beakta barnrättsperspektivet i samtliga

program utifrån att barnkonventionen gäller som svensk lag sedan 1 januari 2020, vilket innebär en skyldighet för samtliga nämnder att genomföra prövning av barnets bästa i frågor som berör barn.

Program för tillväxt

Programmet skapar riktning och klargör fokusområden de närmaste åren. Nämnden har inget förslag på revidering.

Program för social hållbarhet

Programmets syfte synliggör kommunens ambitioner. Definierade fokusområden och inriktningsmål är nära sammankopplade med den nationella lagstiftningen om allas rätt till utbildning tillsammans med förskolans och skolans kompensatoriska uppdrag.

Nämnden är i grunden positiv till de nuvarande fem fokusområdena, men anser att de närmsta åren bör fokus helt läggas på arbetet *Umeå växer tryggt och säkert*. Programmets nuvarande bredd föreslås därför ses över.

Program för Klimatneutrala Umeå 2040

Programmet skapar riktning och klargör fokusområden de närmaste åren. Nämnden har inget förslag på revidering.

Remissfråga 4 - Bedömer nämnden att det finns behov av revidering av nämndens taxor eller avgifter för verksamhetsåret 2027?

Inga behov av att revidera taxor eller avgifter är identifierade inför år 2026.

§ 30

Diariernr: SK-2025/00806

Yttrande över planeringsdirektiv 2027 - KS- 2025/00756

Beslut

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden beslutar:

-att godkänna förslag till yttrande över förslag till planeringsdirektiv 2027

-att ärendet förklaras omedelbart justerat

Ärendebeskrivning

Stadsledningskontoret har i enlighet med kommunfullmäktiges riktlinjer för planeringsprocess, budget och investeringar sammanställt ett förslag till planeringsdirektiv version 1 för 2027. Nämnderna ska yttra sig över planeringsdirektiv 1 i enlighet med anvisningar genom att besvara fyra remissfrågor.

Planeringsdirektiv version 1 för 2027 inkl. bilagor finns att tillgå på www.umea.se/planering.

Beslutsunderlag

Bilaga 1: Yttrande över förslag till planeringsdirektiv 2027

Bilaga 2: Anvisning för nämnders och bolags yttrande över Stadsledningskontorets förslag till planeringsdirektiv för 2027

Beredningsansvarig

Sofia Öberg, ekonomichef

Yrkanden

Socialdemokraterna för bifall till tjänsteskrivelsens förslag.

Inga motyrkanden finns.

Propositionsordning

Ordföranden prövar tjänsteskrivelsens förslag och finner att nämnden beslutar att bifalla tjänsteskrivelsen.

Beslutet ska skickas till

ksdiarium@umea.se, i ämnesraden anges Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens yttrande KS-2025/00756

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens yttrande över planeringsdirektiv för 2027–2030

Remissfråga 1 - Vilka väsentliga förändringar påverkar utförandet av nämndens grunduppdrag under kommande år?

Befolkningsförändringar

Nämndens ansvar innefattar folkbokförda individer i ett stort antal åldersgrupper, men den största gruppen är de som befinner sig inom gymnasiets verksamhet, 16-18 åringar. Enligt befolkningsprognosen från mars 2025, P25 förväntas antalet folkbokförda i Umeå kommun i åldern 16-18 år öka med ungefär 90 individer från år 2026 till 2027 och med ca. 100 individer till år 2030. Utöver den lagstadgade skyldigheten att erbjuda gymnasieplats till alla ungdomar i Umeå kommun så ska kommunen enligt avtal tillsammans med Vännäs kommun erbjuda samtliga ungdomar i Umeåregionen (exkl. Örnsköldsvik) en gymnasieplats. Befolkningsprognosen, P25 beaktar endast folkbokförda i Umeå kommun och tar ej hänsyn till förändringar i kommunerna i Umeåregionen. För att kunna erbjuda alla i Umeåregionen en gymnasieplats är det avgörande att Vasaskolan kan tas i bruk hösten 2027. Fler platser gör det lättare för elever att komma in på sitt förstahandsval, vilket ökar chanserna för att de fullföljer sina studier.

Analysen visar att en lägre andel går i gymnasiet jämfört med tidigare (en lägre servicegrad). Trots det ligger Umeå kommun fortsatt över snittet för större stad. Inför år 2026 reviderades servicegraden ner med nästan 2% och bedömningen är att den lägre nivån kvarstår år 2027, trots det innebär befolkningsökningen ett ökat behov motsvarande ungefär 13 mnkr år 2027. Prognosen framåt är osäkrare, förhoppningen är att servicegraden ska öka i samband med att fler platser kan erbjudas och att det arbete som intensifierats mellan gymnasieskolorna och det kommunala aktivitetsansvaret, KAA gör att fler elever påbörjar och slutför sin gymnasieutbildning.

Under 2025 ökade antalet feriejobb kraftigt med ungefär 200 platser jämfört med året innan. Eftersom de kommande årkurserna är stora kommer det att krävas ett tillskott på ungefär 1,2 mnkr för att kunna möta behovet av feriejobb de kommande åren.

Kompetensförsörjning

Nämndens ansvar för vuxenutbildning (Komvux och Yrkeshögskola) samt arbetsmarknad och integration, påverkas mer av konjunkturen än av demografin. Umeå kommun och Västerbotten har låg arbetslöshet, viss ökning har skett men jämfört med riket har Västerbotten fortsatt låg arbetslöshet. Trots det krävs utvecklingsinsatser för att klara kompetensförsörjningen i regionen på sikt. Kommunfullmäktige har beslutat att nämnden från 2026 ska ha en egen förvaltning för att bland annat kunna arbeta mer fokuserat med frågor kring kompetensförsörjning.

Allt fler personer, främst personer utan gymnasieutbildning, äldre, nyanlända eller personer med funktionsvariationer står långt från arbetsmarknaden. Denna grupp har en osäker ställning på arbetsmarknaden men är viktig för att klara kompetensförsörjningen på sikt. För att möta näringslivets behov krävs insatser som prövar och stärker deras arbetsförmåga. Därför planeras en utbyggnad av interna träningsarenor, inom områden som bland annat administration och transport under 2027–2030. För att påbörja denna utökning och breddning behövs ytterligare ungefär 2 mnkr. Parallellt ska även fler träningsplatser skapas inom kommunens egna förvaltningar för att på sikt säkra framtidens kompetensförsörjning.

Kompetensbristen är stor och förväntas öka. För att Umeå kommun och Umeåregionen fortsatt ska utvecklas och kunna kompetensförsörja företag är det helt avgörande att samtliga elever erbjuds en gymnasieplats där förstahandsval är en stärkande motivationsfaktor. Det är också helt avgörande att

det finns möjlighet att få en plats inom vuxenutbildningen och att fler personer når arbetslivet genom riktade arbetsmarknadsinsatser.

Vid analys av långsiktig personalförsörjning inom nämndens område framgår en sammantaget större efterfrågan på lärarkompetenser än det finns tillgång. Skollagens krav på legitimerad och behörig kompetens och ett lågt inflöde till lärarutbildningen/antal examinerade bidrar till behovet av att adekvata omställningsåtgärder vidtas för att säkerställa verksamhetens mål, resultat och kvalitet. Strategier för omställning av kompetens behöver utvecklas.

Verksamheterna inom nämndens område bedöms klara kompetensförsörjningsbehoven på kort sikt, men det blir än viktigare att fortsätta identifiera och utveckla åtgärder för att vara en attraktiv arbetsgivare och behålla medarbetare. Umeå kommun konkurrerar både med andra skolhuvudmän likväl som andra branscher med högre lönelägen. Prioriteringar i löneöversyn av dessa yrkesgrupper bör fortsätta.

Professionsprogram för meritering av lärare och förskollärare samt kompetensutveckling för lärare och rektorer beslutades av riksdagen 2025 och ett implementeringsarbete inom nämndens område har inletts. Professionsprogrammet förväntas bidra till att stärka undervisningens kvalitet och öka yrkets attraktionskraft. Verksamheternas behov ska utgöra grund för prioriteringar av kompetensutvecklingsinsatser.

Förändringar i nämndens lagstadgade uppdrag

Skollagen är en lagstiftning som kontinuerligt förändras, vilket över tid kan komma att innebära ökade oförutsedda kostnader för nämndens verksamhet och ett behov av implementering med kort varsel. Det är omöjligt att förutspå vilka utredningar som kommer att resultera i lagförslag och träda i kraft under planeringsperioden. Men det är värt att notera att det för närvarande pågår påfallande många utredningar på uppdrag av regeringen i syfte att lägga fram förslag till beslut i riksdagen.

Ny lagstiftning *fler vägar till arbetslivet* föreslås som bland annat innebär att gymnasieskolan ska kompletteras med nya yrkesprogram för elever som inte är behöriga till de nuvarande yrkesprogrammen. Syftet är att skapa fler vägar till utbildning och arbete. Skulle lagförändringen träda i kraft år 2028 skulle det innebära ökade kostnader för undervisning, läromedel och lokaler.

Utöver det är ny lagstiftning som påverkar lärares tid i undervisningsuppdraget föremål för beslut i riksdagen under våren 2026. Fattas beslut i enlighet med lagrådsremiss (*Tid för undervisningsuppdraget*) ges regeringen i uppdrag att meddela föreskrifter om minsta omfattning för lärares tid i undervisningen likväl som vad som ska ingå i läraruppdraget. Oklart i nuläget hur regeringens föreskrifter kan komma att påverka verksamhet inom gymnasieskola, anpassad gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning.

I mars 2026 ska beslut fattas om ny lag kring aktivitetskrav inom försörjningsstödet, som föreslås börjar gälla juli 2026. Kravet är att försörjningsstödstagare som inte är sjukskrivna ska delta i aktivitet 40h i veckan om ej andra insatser finns. Ansvar för att fatta myndighetsbeslut enligt socialtjänstlagen bedöms landa på IFN medan ansvar för att verkställa aktiviteterna bedöms ligga på arbetsmarknad. IFN har uppskattat att cirka 500 personer omfattas men antalet kan komma att öka. Om lagen träder i kraft ska aktiviteter erbjudas från oktober 2026. Detta skulle innebära en betydande utökning av nämndens uppdrag. Den finansiering som aviserats från staten är 1 miljard kronor till kommunerna år 2026, därefter 2 miljarder årligen till kommunerna i form av generella statsbidrag. För Umeå kommun skulle detta innebära ca. 13 mnkr för år 2026 och 26 mnkr år 2027 och framåt. Om ansvaret för att tillhandahålla organiserade aktiviteter faller inom nämndens uppdrag påverkas nämnden i väsentlig omfattning och det är avgörande att de ekonomiska resurserna tillförs för att uppdraget ska kunna genomföras.

Den 1 juli 2026 förväntas en ny lag *Språkrkrav i äldreomsorgen* träda i kraft. Regeringen bedömer att detta kommer att öka behovet av kommunal vuxenutbildning för att individer ska stärka sina kunskaper i svenska språket. Kommunerna bedöms behöva anpassa sitt utbud för att möta efterfrågan. Nämnden delar regeringens bild och bedömer att utbudet på Komvux kommer att påverkas och behöva anpassas till fler studieformer, vilket innebär ökade kostnader för Komvux. Regeringen föreslår finansiering i form av statsbidrag till äldreomsorgen "svenska lyftet" samt en ökning av de generella statsbidragen.

Från den 1 mars 2026 ändras reglerna för att stärka informationsutbytet mellan kommuner och Arbetsförmedlingen. För vuxenutbildningen innebär detta mer administration, kopplat till informationsdelning, dokumentation och samverkan. Kommunen kan i och med detta tidigare identifiera individer som har rätt till eller behov av kommunal vuxenutbildning. Detta förväntas leda till fler elever inom Komvux och SFI, vilket medför ökade kostnader för utbildningsplatser och upphandling av utbildningsanordnare.

Den 1 juli 2025 började nya säkerhetskapitel i skollagen att gälla. Åtgärder har vidtagits för att stärka säkerhetsarbetet på skolenheterna men för att möta de nya lagkraven och dagens samhällsutmaningar behöver förvaltningens säkerhetsorganisation ses över och förstärkas.

Nämndens uppdrag är att ge alla elever förutsättningar att uppnå målen. Den senaste uppföljningen av grundskolans elever visar på att resultaten sjunker och att fler elever än tidigare riskerar att lämna grundskolan utan fullständiga betyg. Detta innebär risk för utanförskap och utmaningar för nämnden vad gäller kostnaden för undervisning då elever på introduktionsprogram har undervisning i mindre grupper och större behov av stöd än elever på nationella program. Utöver det så finns det utmaningar organisatoriskt och lokalmässigt om grundskolan inte lyckas hjälpa eleverna så att de går ut grundskolan med fullständiga betyg.

Omställning i verksamheterna:

Den nya gymnasieskolan i centrala Umeå ska färdigställas under planeringsperioden. Det centrala läget innebär särskilda utmaningar i arbetet med trygghet och säkerhet. Skolans placering ställer förhöjda krav på vuxennärvaro och säkerhetsrutiner för att minimera risker kopplade till obehöriga besökare och droghantering. Utöver det behöver planering för uppstarten av verksamheten i de nya lokalerna påbörjas tidigt under planeringsperioden och kommer att ställa krav på nya arbetssätt och en omfördelning av resurser mellan skolenheterna.

Gemensamt i Umeå kommun ställs nu krav på att varje förvaltning tar ett större ansvar inom fler områden. Det gäller bland annat frågan kring att klara sin egen beredskap vid händelse av större kris eller krig. Vilket kräver att förvaltningens organisation stärks för att kunna vara uthållig. Det förväntas även ett större ansvar och arbete i förvaltningen kring information- och cybersäkerhet. För att klara de nya kraven kommer det att krävas en omställning i verksamheten för att säkra kompetens och egna resurser som i större utsträckning arbetar med dataskydd- och informationsförvaltning. Även inom inköp och upphandling behöver kompetensen stärkas för att kunna leva upp till fullmäktiges beslutade policy.

Under planeringsperioden kommer det omställningsarbete som genomförs tillsammans med DoIT för att bli mer datadrivna att växlas upp. För att lyckas räcker det inte med tekniken utan det behövs resurser i förvaltningen som kan omsätta data i praktiken. Det handlar om att ha resurser som kan ge kollegor stöd i att analysera data, använda verktyg som AI och Power BI för att utveckla verksamheten.

Remissfråga 2 - Bedömer nämnden att förslaget till investeringsbudget 2027 och plan 2028-2030 innebär direkta och väsentliga verksamhetskONSEKVENSER?

Projektet Vasaskolan har påbörjat och ska tas i bruk höstterminen 2027. Fler platser gör att alla ungdomar kan erbjudas en gymnasieplats inom kommunen med större möjlighet att få sitt förstahandsval tillgodosett. Det är av stor vikt att elever så långt som möjligt får sitt förstahandsval tillgodosett för att skapa goda förutsättningar för att eleven fullföljer sin gymnasieutbildning.

Till projektet Vasaskolan ingår även att bygga en idrottshall vilket är nödvändigt för att kunna uppfylla lagkrav och tillhandahålla eleverna sin garanterade undervisningstid. Medel för byggnation av idrottshall ligger utanför planeringsperioden eftersom lokalisering av idrottshallen behöver utredas vidare. Fram till dess används en tillfällig lösning, men för att verksamheten ska fungera på sikt är det avgörande att tekniska nämnden lyckas med sitt uppdrag att tillhandahålla en permanent lösning för idrottshall i nära anslutning till skolan.

Fastigheterna på Forslunda ägs av gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. Byggnaderna är i dåligt skick då investeringsmedel inte funnits i tillräcklig omfattning. En planering och överenskommelse är klar med Teknik och fastighet angående ansvarsfrågan om driften av Forslunda. I planeringen ligger vidare utredning kring samarbetsprojektet med Sveriges lantbruksuniversitet, SLU.

Den nya lagstiftningen *fler vägar till arbetslivet* som föreslås, kan komma att innebära ett förändrat lokalbehov kopplat till yrkesprogram, som tenderar till att vara mer lokalintensiva än teoretiska program. Det skulle kunna innebära att viss ombyggnation och tillskapande av ytterligare lokaler för yrkesprogram kan behöva genomföras till år 2028 om lagförändringen beslutas.

För att möta de skärpta lagkraven i skollagens nya säkerhetskapitel är det avgörande att investeringsmedel prioriteras för riktade säkerhetsanpassningar. Mot bakgrund av en förändrad samhällsbild där i synnerhet vuxenutbildning och gymnasieskolor identifierats som särskilt sårbara krävs åtgärder. Det fysiska skyddet behöver stärkas bland annat genom optimerade entrélösningar samt moderna läs- och passersystem. Det är viktigt att teknik- och fastighetsförvaltningen ges möjlighet att genomföra dessa investeringar för att uppfylla lagens krav på en trygg och säker utbildningsmiljö.

Inventarier

Vid färdigställande av nya byggnader tillkommer även investeringskostnader i form av inventarier och utrustning. Vid bedömning av behovet av inventarier till Vasaskolan fanns stora osäkerheter och hög inflation med extrema prisökningar som följd inte med i beräkningarna. Till det har säkerhetskapitlet i skollagen beslutats och medför att inköp av ytterligare inventarier kommer att behöva genomföras, för ungefär 0,3 mnkr. Utöver det finns stor risk att avsatta medel för inköp av inventarier och utrustning inte kommer att vara tillräckligt vid tid för inköp.

Reinvesteringar

Nämnden har länge betonat att tillräckliga medel för reinvesteringar i inventarier och utrustning är avgörande för både utbildningens kvalitet och en säker arbetsmiljö. Gymnasieskolan är en mångfacetterad verksamhet utifrån det breda programutbudet som bedrivs, bland annat bedrivs ett stort bygg- och anläggningsprogram, estetiska program, yrkesprogram, teknikprogram och program med lantbruksinriktning. Alla dessa program kräver anpassade lärverktyg i form av maskiner, utrustning och digitala verktyg. Även arbetsmarknadsverksamheter som returbutik och byggåterbruk behöver resurser till inventarier och utrustning för att leva upp till miljö- och arbetsmiljökrav. För att täcka de mest prioriterade behoven krävs totalt sett ungefär 8 mnkr årligen. Skulle lagförändringen kring fler vägar till arbetslivet träda i kraft år 2028 kommer behovet av medel att öka ytterligare för att utrusta de utökade yrkesprogrammen. Tillskjuts inte ytterligare medel för reinvesteringar under planeringsperioden kommer vissa yrkesprogram inte att kunna fortsätta bedrivas vilket skulle få stora negativa konsekvenser för kompetensförsörjningen i Umeåregionen.

Remissfråga 3 - Bedömer nämnden att ett eller flera av fastställda program bör revideras, utökas eller avgränsas?

Program för tillväxt

Programmet skapar riktning och klargör fokusområden de närmaste åren. Nämnden har inget förslag på revidering.

Program för social hållbarhet

Programmet syftar synliggör kommunens ambitioner. Nämnden har inget förslag på revidering.

Program för Klimatneutrala Umeå 2040

Programmet prioriterar minskningen av utsläpp av växthusgaser. Nämnden är positiv till programmets fem fokusområden. Nämnden har inget förslag på revidering.

Remissfråga 4 - Bedömer nämnden att det finns behov av revidering av nämndens taxor eller avgifter för verksamhetsåret 2027?

Inget behov av att revidera taxor eller avgifter är identifierade inför år 2027.

§ 47

Diariernr: IFN-2025/00357

Yttrande över planeringsdirektiv individ- och familjenämnden 2027

Beslut

Individ- och familjenämnden yttrar sig till stadsledningskontoret i enlighet med det reviderade yttrandet.

Ärendebeskrivning

Stadsledningskontorets har i enlighet med kommunfullmäktiges riktlinjer för budget och investeringsprocess sammanställt ett förslag till planeringsdirektiv för 2027.

I yttrandet besvaras de remissfrågor som enligt anvisning ställt till individ- och familjenämnden.

Arbetsutskottets beslutsordning

Individ- och familjenämndens arbetsutskott beslutar i enlighet med tjänsteskrivelsens förslag till beslut samt uppdrar till förvaltningen att revidera yttrandet så att det i större mån hänvisar till lagstiftning samt att det i yttrandet avseende avgifter framgår att en revidering av avgifter för Hera och Bryggan kommer att ses över.

Individ- och familjenämndens beslutsordning

Yrkande

Andreas Lundgren (S) yrkar bifall till arbetsutskottets förslag till beslut.

Individ- och familjenämndens beslutsgång

Individ- och familjenämnden beslutar i enlighet arbetsutskottets förslag till beslut.

Beslutsunderlag

Yttrande över planeringsdirektiv individ- och familjenämnden 2027

Protokollsutdrag kommunstyrelsen § 214 2025-12-02

Bilaga 1. Stadsledningskontorets förslag till planeringsdirektiv och budget

Bilaga 2. Investeringsbudget 2027 och plan 2028-2030

Bilaga 3. Totalramsberäkning

Bilaga 4. Anvisning för yttranden

Bilaga 5. Nämndernas utmaningar och möjligheter

Bilaga 6. Nettokostnadsavvikelser och nettokostnadsjämförelser

Bilaga 7. Relationstal – föreslagen ramtilldelning i förhållande till PKV och demografiska förändringar

Bilaga 8. Ramtilldelning över tid

Bilaga 9. Uppföljning Inriktningsmål och program

Bilaga 10. Förslag viktiga datum för nämnder och bolag 2027

Beredningsansvariga

Simon Blomberg, ekonomichef

Johan Tovetjärn, lokalstrateg

Tilda Molin, utredare

Beslutet ska skickas till

KS diarium

Simon Blomberg, ekonomichef

Ulrika Gustafsson, kvalitetschef

Remissfråga 1 - Vilka väsentliga förändringar påverkar utförandet av nämndens grunduppdrag under kommande år?

Ny socialtjänstlag - Den nya socialtjänstlagen trädde i kraft den 1 juli 2025 och innebär ett tydligt skifte i hur kommuner och socialtjänster ska bedriva sitt arbete. Lagstiftningen ställer krav på en omställning mot ett mer förebyggande arbetssätt, med tidiga och lättillgängliga insatser samt minskad biståndsprövning innan stöd erbjuds.

Nämnden möter i dag ett växande antal individer med komplexa och omfattande behov. Dessa behov tillgodoses ofta genom resurskrävande insatser, och utvecklingen visar inga tecken på avmattning – snarare sker en successiv ökning. Den nya lagens intention är att insatser ska sättas in i ett tidigare skede för att förebygga att problem eskalerar och därmed minska behovet av mer ingripande och kostsamma åtgärder.

Trots att lagstiftningen nu varit i kraft i cirka sju månader kvarstår osäkerheter kring hur arbetssätt, organisering och resursfördelning behöver förändras. Det är i nuläget svårt att fullt ut bedöma konsekvenserna för personalbehov och kostnadsutveckling. Nämnden bedömer att kostnaderna sannolikt kommer att öka på kort sikt, i linje med lagens ambition om tidigare och mer tillgängliga insatser. På längre sikt är det oklart i vilken utsträckning dessa insatser leder till minskade kostnader eller om den initiala kostnadsökningen riskerar att permanentas.

Omställningen till den nya socialtjänstlagen är en kommungemensam strategisk fråga. Lagstiftningens betoning på förebyggande arbete, tidiga insatser och stärkt samverkan innebär förändringar som berör flera nämnder och verksamheter, liksom kommunens styrning, resursfördelning och uppföljning. Ansvar för samordning, planering och övergripande styrning bör därför vila på kommunstyrelsen.

Personlig assistansutredningen - I den statliga assistansutredningen föreslås att Försäkringskassan övertar huvudmannskapet för personlig assistans, vilket skulle innebära att kommunen inte längre ansvarar för utredning och beslut utan i stället får en roll som utförare med uppföljningsansvar. I nuläget finns dock inget nationellt beslut i frågan. Bedömningen är att en eventuell förändring av huvudmannskapet, om den genomförs, ligger flera år fram i tiden. Trots detta utgör förslaget en fråga för nämndens långsiktiga planering.

Förändring av gruppbostäders konstruktion - I december 2023 beslutade nämnden att utforska två samlokaliserade gruppbostäder för att möta bristen på tomtmark och kompetensförsörjningsutmaningar. Den nya konstruktionen innebär att verksamheten behöver anpassa organisation, arbetssätt och personalplanering. Målsättningen är att skapa ett mer effektivt resursutnyttjande och stärka verksamhetens långsiktiga hållbarhet i en situation med fortsatt rekryteringsutmaning. Nämnden bedömer att modellen på sikt kan bidra till minskade viteskostnader samt kortare köer till boendeplatser. De första bostäderna enligt den nya konstruktionen planeras att färdigställas under 2027.

Ökande psykisk ohälsa bland barn och unga – Under 2024 konstaterade nämnden att den ökande psykiska ohälsan, som uppmärksammades redan 2023, fortsatt att fördjupas med

betydande ekonomiska konsekvenser. En allt större andel av resurserna behöver därför prioriteras till målgruppen. I kombination med den nya socialtjänstlagens krav på tidiga insatser och regionens begränsade kapacitet bedöms efterfrågan på socialtjänstens stöd kvarstå på en hög nivå eller öka. Mer komplexa ärenden innebär dessutom fortsatt höga kostnader, vilket behöver beaktas i planeringen.

Boendestöd - Införandet av boendestöd har medfört en tydlig omfördelning från hemtjänstinsatser till boendestöd. Antalet individer med hemtjänst har minskat i motsvarande takt som boendestödet har ökat.

Nämnden bedömer att denna utveckling kommer att fortsätta och successivt påverka verksamhetens struktur och arbetssätt. På kort sikt förväntas ökade personalkostnader i samband med utbyggnaden av boendestödet. På längre sikt finns dock potential att minska behovet av mer omfattande och kostsamma insatser, vilket kan bidra till en mer hållbar kostnadsutveckling över tid.

Digitalisering - Nämnden står inför en genomgripande digital transformation som i grunden förändrar arbetssätt, dialog med invånare samt förutsättningar att fatta rättssäkra och välgrundade beslut. Kraven på effektivitet, rättssäkerhet, tillgänglighet och digital mognad ökar kontinuerligt. Denna utveckling drivs av förändrad lagstiftning, nationella initiativ och styrsignaler samt – inte minst – av medborgarnas växande förväntningar på kvalitet, transparens och service. Samtidigt behöver det beaktas att nämnden i nuläget saknar en fullt ut tillräcklig basnivå av digital utrustning för personalen. För att den digitala omställningen ska kunna genomföras med önskad kvalitet och likvärdighet krävs därför en successiv förstärkning av den grundläggande digitala infrastrukturen.

Anhörigstöd – Den nya lagstiftningen som stärker rätten till stöd för anhöriga medför utökade krav på verksamheten. Detta innebär ökad resursåtgång och högre kostnader för nämnden.

Nya insatser -Nämnden planerar att öppna SoL-boenden för att bl.a. minska behovet av LSS-boendeplatser under kommande år, under förutsättning att lokaler tillhandahålls enligt behovsframställan. SoL-platserna bedöms minska köer och bidra till lägre kostnader, varför genomförandet är högt prioriterat.

Ökade externa krav – Under de senaste åren har nämnden mött en tydlig ökning av externa krav avseende rapportering, uppföljning, tillsyn och lagstiftningsförändringar, vilket medfört en växande administrativ belastning och ökade krav på kvalitetssäkring och regelefterlevnad. Samtidigt präglas verksamheten av kompetensförsörjningsutmaningar och en mer komplex arbetsmiljö, där situationer med hot och otillbörlig påverkan förekommer, vilket kräver förstärkta stödinsatser och anpassade arbetssätt. Sammantaget innebär detta ett ökat resursbehov inom nämndens stöd- och stabsfunktioner.

Välfärds kriminalitet och upphandlingspolicy - Nämnden bedömer att arbetet mot välfärds kriminalitet kommer att intensifieras, med ökad samverkan och skärpta krav på kontroll och uppföljning. Den förändrade upphandlings- och inköspolicyn innebär en mer omfattande administrativ och rättslig hantering, vilket otvetydigt medför ökad resursåtgång för nämnden.

Remissfråga 2 - Bedömer nämnden att förslaget till investeringsbudget 2027 och plan 2028–2030 innebär direkta och väsentliga verksamhetskONSEKVENSER? Om ja, beskriv dessa kortfattat, max 2 sidor per nämnd

Nämnden kan även beskriva behov av översyn/utredningar inom specifika områden som kan medföra förändrade investeringsnivåer på sikt.

IFN tillstyrker TN förslag till investeringsbudget, med följande tillägg:

Nämnden ser med stor oro på den återkommande situation där TN:s investerings- och förhyrningsbudget inte möjliggör åtgärder som är nödvändiga för att nämnden ska kunna fullgöra sitt uppdrag. Bristande ekonomiska ramar påverkar direkt kvalitet, rättssäkerhet och måluppfyllelse i nämndens verksamheter.

I dagsläget är över 97,5 procent av nämndens verksamhet utgörs av insatser som inte bara är lagstadgade utan också biståndsprovade enligt bl.a. Socialtjänstlagen (SoL) och Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). När behov har konstaterats är nämnden skyldig att verkställa besluten. För att detta ska vara möjligt krävs ändamålsenliga lokaler och verksamhetsmiljöer. Utan tillräckliga investerings- och förhyrningsmedel kan nämnden inte fullgöra dessa lagstadgade uppdrag.

Nämnden konstaterar att även om det finns flera faktorer som påverkar genomförandet av förhyrnings- och investeringsprojekt, är den ekonomiska ramen den grundläggande styrande faktorn. Utan en tillräcklig ekonomisk ram kan behoven varken prioriteras, planeras eller genomföras, vilket innebär att identifierade brister permanentas. Den utvecklingen måste brytas.

Konsekvenserna av att TN inte har tillräckliga medel för att lösa behoven är att nämnden inte kan på ett tryggt och säkert sätt fullgöra sitt uppdrag:

- Enskilda får inte det stöd som de har rätt till enligt LSS och SoL
- Kostnader för viten ökar
- Köerna till behandling för våldsutsatta växer
- Brist på administrativa lokaler påverkar arbetsmiljö och försvårar kompetensförsörjning
- Risker för liv och hälsa kvarstår där brandskydd inte uppfyller lagkrav

Ovanstående utgör redan realiserade konsekvenser, inte hypotetiska risker, och är en följd av att identifierade behov under flera år inte har kunnat hanteras inom ramen för budgetprocessen. Behoven är väl kända på förvaltningsnivå och flera av dem har varit aktuella sedan 2019 utan att någon varaktig lösning har kunnat genomföras.

Investeringsbudgeten är otillräcklig för att skyndsamt åtgärda brister i lagstadgat brandskydd och genomföra nödvändiga individuella anpassningar i LSS-boenden. Ramen för anpassningar i investeringsbudgeten bör t ex uppgå till minst 30 mkr för att möjliggöra installation av sprinklersystem och uppdatering av tekniskt brandskydd samt genomföra nödvändiga renoveringar.

Behovet av ersättningslokaler för Älgvägens och Ostvägens korttidsboenden har tidigare lyfts av nämnden och funnits med i planeringen, men har därefter strukits eller senarelagts. Nuvarande lokaler är inte ändamålsenligt utformade och uppvisar brister i brandskydd. Förslag på tomter samt preliminära kostnadsbedömningar för nyproduktion (cirka 23 mnkr per objekt) finns framtagna. Ansvaret för lokalisering och investeringskalkyl ligger dock inte

hos IFN. Mot bakgrund av verksamhetens behov bedöms projekten behöva initieras senast 2027.

Akuta behov som med nuvarande förslag på investeringsbudget lämnas olösta:

- Ersättningslokaler till LSS Korttidsboende Älgvägen samt Ostvägen
- Lagstadgade brandskyddsåtgärder i egenägda LSS-boenden
- Möjlighet att i tillräckligt stor omfattning utföra individuella anpassningar i LSS-boenden

Medel för förhyrningar är inte tillräckliga för att möta de behov som nämnden upprepade gånger framfört, däribland individuella anpassningar i LSS-bostäder, anpassningar av kontorslokaler samt nödvändiga volymökningar. Medlen är inte heller tillräckliga för att åtgärda brandskyddsbrister i förhyrda gruppboenden.

Akuta behov som med nuvarande förslag på budget lämnas olösta:

- Nya eller utökade lokaler till Centrum Mot Våld
- Anpassningar av kontorslokaler (Jägarvägen, Rådhusplanaden)
- Genomförande av etapp 2 Socialtjänstens hus
- Individuella anpassningar i förhyrda LSS-boenden
- Lagstadgade brandskyddsåtgärder i förhyrda LSS-boenden

Nämnden understryker särskilt att förhyring av LSS-servicelägenheter är en förutsättning för att uppfylla skyldigheterna enligt LSS. Dessa behöver i regel vara integrerade i flerfamiljshus och kan därför inte lösas inom det egenägda beståndet. Även lokaler för LSS daglig verksamhet kräver i flera fall externa förhyrningar.

Digital omställning och teknisk utveckling

För att möta kompetensförsörjningsutmaningen och klara grunduppdraget med begränsade personalresurser är en kraftfull digital omställning nödvändig. Investeringar i digitala läs, mobil teknik samt process- och planeringsverktyg är avgörande för att effektivisera dokumentation, planering och genomförande av insatser.

Utvecklingen av lokaler och tekniska lösningar behöver ske samordnat under kommande år. För att möjliggöra en hållbar digital transformation – inklusive användning av AI och välfärdsteknik – krävs inte bara grundläggande teknisk infrastruktur utan även tydlig ansvarsfördelning och en kommungemensam strategi.

Nämnden ser betydande risker med överlappande kostnader, fragmenterade lösningar och bristande informationssäkerhet om varje nämnd utvecklar egna system och strukturer utan samordning.

Remissfråga 3 - Bedömer nämnden att ett eller flera av fastställda program bör revideras, utökas eller avgränsas?

Om nämnden föreslår förändringar bör förslag samt motivering till förändring beskrivas. Om nämnd väljer att avstå från yttrande i relation till ett eller flera program bör detta framgå

Program för tillväxt

Individ- och familjenämnden står fast vid synpunkterna i förra årets yttrande och vill fortsatt understryka att det är viktigt att tillväxt sker successivt och organiskt i den takt som samhället klarar av. Nämndens rådande och kommande kompetensförsörjningsutmaningar innebär ett stort omställningsarbete. Om tillväxt sker drastiskt riskerar stora etableringar av till exempel industri eller myndigheter att utgöra ett hot mot den redan mycket ansatta kompetensförsörjningen inom välfärden.

Som nämnt i tidigare yttranden så är välfärdens omställning är en förändring som rör hela kommunen. Individ- och familjenämnden skulle därför vilja se att omställningsarbetet inom välfärden också berörs i Program för tillväxt. En växande befolkning innebär ökade behov av stöd och omsorg vilket ger behov av boenden och verksamhetslokaler, insatser och stöd. Flera verksamheter inom funktionshinderomsorgen är beroende av nybyggnationer för att kunna verkställa beslut till fler personer. I fokusområde 1 "Bostadsbyggande och attraktiva livsmiljöer" saknas behov av investeringar i välfärden såsom bostäder för socialtjänstens målgrupper och verksamhetslokaler för personal.

Program för social hållbarhet

I yttrandet från 2025 framförde individ- och familjenämnden ett starkt önskemål om att programmets innehåll skulle ses över och minskas i omfattning. Detta för att göra tydligare prioriteringar och fokusera på de allra viktigaste frågorna tillika kommunens största utmaningar, så som kompetensförsörjning och den sociala utvecklingen i samhället där Umeå växer tryggt och säkert framhålls som en grundläggande del.

I årets programbeskrivningar framgår det att program för social hållbarhet har blivit mer sammanhållet och koncist, vilket nämnden ser positivt på. Nämnden vill dock fortsatt understryka att kompetensförsörjning är en förutsättning för att nämndens verksamheter ska fungera, vilket i förlängningen påverkar den sociala hållbarheten. Brist på personal kan få konsekvenser så som att nämnden tvingas prioritera och minska omfattningen av arbete som är viktigt för den sociala hållbarheten. Därför är det fortsatt önskvärt att programmet tillfogas till en skrivning om hållbar arbetsmiljö, för att främja stabilitet och minska personalomsättning.

Program för klimatneutrala Umeå 2040

Individ- och familjenämnden ser positivt på att klimatarbetet har en central roll i arbetet med den växande staden. Hållbarhet är en förutsättning för att Umeå ska kunna växa till 200 000 invånare år 2050. Nämnden bedömer inte att programmet för klimatneutrala Umeå 2040 bör revideras, utökas eller avgränsas.

Remissfråga 4 - Bedömer nämnden att det finns behov av revidering av nämndens taxor eller avgifter för verksamhetsåret 2027?

Nämnden ser behov av att se över avgiften mellan bryggan och hera för att likställa denna.

Nämnden ser även behov av att se över avgifter för HVB och stödboende så att den uppdateras och förtydligas inför nya boendeformer som nämnden kommer implementera.

§ 18

Diariernr: KU-2025/00064

Kulturnämndens yttrande avseende planeringsdirektiv 2027

Beslut

Kulturnämnden beslutar

att fastställa yttrande avseende planeringsdirektiv 2027.

att paragrafen är omedelbart justerad.

Ärendebeskrivning

Stadsledningskontoret har tagit fram förslag till planeringsdirektiv för 2027.

Kulturnämnden ska yttra sig över förslaget.

Beslutsunderlag

Kulturnämndens yttrande KS-2025/00756

Planeringsdirektiv 2027 version 1

Förslag till investeringsbudget 2027 och plan 2028-2030

Beredningsansvariga

Jenny Skarstedt

Peter Gustafsson

Beatrice Hammar

Elin Hellrönn

Helena Karlström

Leif Mårtensson

Kulturnämndens beslutsordning

Ordföranden finner att en enig nämnd beslutar enligt förvaltningens förslag och att paragrafen är omedelbart justerad.

Umeå kommun
Kulturnämnden

Protokollsutdrag
2026-03-19

Beslutet ska skickas till
KS Diarium

Justerares sign:

Utdraget bestyrks:

Yttrande över förslag till planeringsdirektiv från Kulturnämnden

Remissfråga 1 - Vilka väsentliga förändringar påverkar utförandet av nämndens grunduppdrag under kommande år? Beskriv kortfattat, max 2 sidor per nämnd

KulturCrew, en arrangörsutbildning för unga, var ett projekt under 2024–2025 med lyckade resultat och tydlig effekt som ökad delaktighet för unga att påverka och utveckla verksamhet. Modellen implementeras i ordinarie verksamhet under 2026, dock saknas långsiktig finansiering för personal, motsvarande 0,5 årsarbetare.

Gestaltad livsmiljö kan skapa en tydlighet rent fysiskt i stadsutvecklingen för vilken stad Umeå vill vara i framtiden. Med en utökning av personella resurser kan förvaltningen i högre grad arbeta med stadsutveckling och gestaltad livsmiljö i linje med grunduppdrag, ny konstpolicy, utökad investeringsbudget 2026 samt underhållsplan. Resursmässigt motsvarar detta en utökning av de personella resurserna med 1,0 årsarbetare.

I och med implementering av Kulturlöftet läsåret 25/26 ser vi ytterligare behov av transportmedel för förskola, grundskola och anpassad skola. Bedömningen är att detta är en kostnad som kommer öka över tid.

I dagsläget delar FN och KN på 1 HR-chef samt 1 HR-partner. Rollerna skiljer sig åt i de olika förvaltningarna där de större förvaltningarna har mer renodlade tjänster medan KN/FN har mer av generalistuppdrag i partnerrollen. Med endast 1 HR-partner blir HR-chef involverad i flera operativa processer och har mindre möjlighet att fokusera på strategiska processer.

Med ett utökat HR-stöd i form av 1 HR-chef samt 2 HR-partners, skulle rollerna kunna renodlas och med spetskompetens inom olika områden jobbar då inte alla i samma processer utan arbetet kan fördelas mellan de tre resurserna på ett mer effektivt sätt. Utökat HR-stöd innebär utökning med 0,5 åa på kulturnämnden vilket motsvarar behov om 0,5 mnkr.

Under planeringsperioden kommer kulturnämndens verksamheter lokalmässigt utvidgas. Detta kan innebära konsekvenser för andra verksamheter såsom städ som tillhör tekniska nämndens ansvarsområde. När kulturnämndens verksamheter ökar behöver också kringliggande service, till exempel städ, få ökade resurser för att inte förhindra kulturnämndens grunduppdrag.

Som anges under remissfråga 2 så beräknas ett nytt bibliotek tillkomma under slutet av planeringsperioden. Detta kommer att medföra ett utökat behov i driftsbudgeten (personal, mediainköp mm) på ca 3,5 mnkr.

Saneringen av Norrbyskär är nu genomförd och medel behöver avsättas för utveckling av ön som är ett av Umeå kommuns större besöksmål.

Remissfråga 2 - Bedömer nämnden att förslaget till investeringsbudget 2027 och plan 2028-2030 innebär direkta och väsentliga verksamhetskonsekvenser? Om ja, beskriv dessa kortfattat, max 2 sidor per nämnd.

mnkr	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030	Tot
Ram anpassning/Kulturlokaler (TN Fastighet)	-1,0	-1,0	-1,0	-1,1	-4,1
Nytt bibliotek (TN Fastighet)				-14,4	-14,4
Kultur reinvestering/kostnadsbesparing	-7,7	-7,7	-2,8	-2,8	-20,9
Inköp av konst	-2,2	-2,2	-2,3	-2,3	-9,1
Gestaltad livsmiljö	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-4,0
Biblioteksbus			-8,7		-8,7
Obbolabiblioteket, inredning	-2,0				-2,0
Investeringsbudget planeringsdirektiv 1	-13,8	-12,0	-15,7	-21,6	-63,1
Lövö skola, anpassningar (TN Fastighet)	-2,0	-25,0	-3,0		-30,0
Sv. Depåbibliotek och lånecentral/kompaktarkiv	-11,0				-11,0
Umedalens bibliotek, inredning	-2,5				-2,5
Obbolabiblioteket, inredning	2,0	-2,0			0,0
Summa investeringsbehov	-27,3	-39,0	-18,7	-21,6	-106,6
Differens mellan behov och planeringsdirektiv 1	-13,5	-27,0	-3,0	0,0	-43,5

Lövö gamla skola i Holmsund, anpassningar till konstnärateljéer och verkstäder av fastigheten. Det saknas investeringsmedel i förslaget till investeringsbudget 2027–2030. Anpassningen beräknas uppgå till en kostnad av 30 mnkr.

Kungliga biblioteket har i överenskommelse med Umeå kommun beslutat att utöka uppdraget för Sveriges Depåbibliotek och lånecentral i Umeå. Detta får till konsekvens att utökade lokaler för Depåbibliotekets magasin kommer att hyras in. Den ökade utgiften kommer att mötas av ökade ersättningar från Kungliga biblioteket.

De ökade magasinerna för Sveriges Depåbibliotek och lånecentral ska inredas med kompaktarkiv till en kostnad om ca 11 mnkr. Investeringen kommer att behöva göras av kommunen. Ersättning för merkostnaden kommer genom ökade årliga ersättningar från Kungliga biblioteket.

I nuvarande investeringsplaner finns, år 2027, avsatt 2 mnkr för lös inredning för biblioteket i Obbola. Ombyggnationen av skolan har senarelagts vilket innebär att de avsatta medlen inte kommer att för tillfället behövas.

I förändringen av kommunens förhyrning på Västangård skola kommer biblioteket att flytta ut från nuvarande lokaler inne i skolan. I samband med flytten kommer ny lös inredning för de nya lokalerna till en beräknad kostnad om 2,5 mnkr erfordras.

Under planeringsperioden är det dags att byta Biblioteksbus, medel finns avsatt i Kulturnämndens investeringsplan för år 2029. Beroende på lagkrav om tunga fordon kan bytet eventuellt behöva tidigareläggas. En eventuell eldriven biblioteksbus kommer dock att erfordra en väl utbyggd laddinfrastruktur utanför tätorterna inom Umeå kommun. Denna investering i ny biblioteksbus beräknas uppgå till 8 – 9 miljoner kronor.

2029 – 2030 beräknas ett nytt bibliotek tillkomma, antingen i de östra stadsdelarna, Mariehem eller i Sävar. Vilket bibliotek som kan komma först är beroende av kommunens fortsatta planering för Tomtebostrand, Mariehem respektive Sävar. Detta kommer att medföra ett behov av en ramökning på driftsbudgeten med ca 3,5 mnkr, utöver de investeringsmedel som redan är avsatta i flerårsbudgeten för lös inredning, för det nya biblioteket.

Remissfråga 3 - Bedömer nämnden att ett eller flera av fastställda program bör revideras, utökas eller avgränsas?

Om nämnden föreslår förändringar bör förslag samt motivering till förändring beskrivas. Om nämnd väljer att avstå från yttrande i relation till ett eller flera program bör detta framgå.

Kulturnämnden föreslår ingen förändring av program

Remissfråga 4 - Bedömer nämnden att det finns behov av revidering av nämndens taxor eller avgifter för verksamhetsåret 2027?

Om nämnden ser behov av förändring ska föreslagna förändringar specificeras och motiveras i nämndens yttrande.

Kulturnämnden har för närvarande inga taxor eller avgifter som beslutas i Kommunfullmäktige.

§ 40

Diariernr: KS-2025/00756

Kommunstyrelsens yttrande över förslag till planeringsdirektiv 2027

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att överlämna stadsledningskontorets förslag till yttranden till partipolitisk beredning.

Ärendebeskrivning

Inom ramen för Umeå kommuns planeringsprocess har stadsledningskontoret arbetat fram förslag till planeringsdirektiv för 2027.

Förslaget till planeringsdirektiv lämnades i december 2025 till kommunstyrelse, berörda nämnder och bolag för att dessa ska kunna lämna yttranden i enlighet med fastställda anvisningar. Det innebär att kommunstyrelsen ska lämna yttrande/svar på remissfråga 1-4 i enlighet med fastställd anvisning. Kommunstyrelsen ska även lämna yttrande över kommungemensamma poster.

Förvaltningens förslag och yttranden

Stadsledningskontoret har sammanställt förslag till:

- Yttrande över remissfråga 1,2,4 (se bilaga 1)
- Yttrande över kommungemensamma poster (se bilaga 2)
- Yttrande över remissfråga 3 - Förslag till revidering av program för Tillväxt, Social hållbarhet och Klimatneutrala Umeå 2040 (se bilaga 3)

Beslutsunderlag

Bilaga 1 - Förslag till yttrande över planeringsdirektiv 2027

Bilaga 2 - Yttrande över kommungemensamma poster

Bilaga 3 - Förslag till revidering av program

Beredningsansvariga

Lena Höök Gustafsson

Helen Nilsson

Jonas Andersson Wikström

Dan Gideonsson

Lina Renfors

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Kommunstyrelsen beslutar enligt näringslivs- och arbetsutskottets förslag.

Beslutet ska skickas till

Lina Renfors

Kommunstyrelsens yttrande

Bilaga 1 – Yttrande över förslag till planeringsdirektiv för 2027

Remissfråga 1 - Vilka väsentliga förändringar påverkar utförandet av nämndens grunduppdrag under kommande år? Beskriv kortfattat, max 2 sidor per nämnd

Säkerhetsläge/krav på ökad beredskap

Kommunstyrelsen har i uppdrag att samordna kommunens verksamheter inom säkerhets- och trygghetsområdet och tillskapa kommungemensamma strukturer som möjliggör effektivt och ändamålsenligt arbete i kommunens nämnder, bolag och förvaltningar.

Av särskild vikt för kommunstyrelsens grunduppdrag under 2027 är arbete med:

Långsiktig finansiering civil beredskap

Civil beredskap och arbetet med säkerhetsskydd har varit och är idag beroende av statliga medel, vars anslag minskat för 2026 och antas minska ytterligare kommande år. Det förväntas att kommunen själva säkerställer resurser för att arbeta med frågorna och det är av största vikt att det tillskjuts kommunala medel. Arbetet med civil beredskap och säkerhetsskydd behöver utökas och utvecklas då förväntningar och krav på kommunens förmåga fortsätter att öka. Utöver att säkerställa personalresurser för att kunna bedriva beredskapsarbete i form av exempelvis systematisk kontinuitetshantering, krigsorganisation, trygghetspunkter samt stöd till Försvarsmakten finns också behov av säkra datorer och systemstöd för att kommunen ska kunna hantera, lagra och aggregera information om beredskapsplaneringen.

Informationssäkerhet

Cybersäkerhetslagen (NIS 2) har trätt i kraft och under 2026 kommer de nya föreskrifterna och allmänna råden enligt den nya lagstiftningen att ges ut. De nya förutsättningarna ställer högre krav på arbetssätt, system och metoder för att säkra kommunens information. Systemstöd för att möjliggöra ett systematiskt arbete med informationssäkerhet behöver säkerställas för kommunens fortsatta arbete.

Förändrat säkerhetsläge

Det förändrade säkerhetsläget ställer högre krav på evenemangssäkerhet och utformning av allmänna platser än tidigare. Vidare ökar efterfrågan av stöd i säkerhetsfrågor kopplade till olika evenemang både internt inom kommunen och från arrangörer. Behov finns därför av personalförstärkning inom området evenemangssäkerhet.

Med anledning av det förändrade säkerhetsläget och de strukturella förändringarna som följer av detta har ett stort antal aktörer behov av att förstärka sin kompetens inom

säkerhet, informationssäkerhet och beredskap. Detta märks redan idag vad gäller kompetensbrist och högre omsättning av personal inom säkerhets- och beredskapsområdet.

Bedömningen är att en långsiktig finansiering behöver säkerställas med anledning av säkerhetsläget och krav på ökad beredskap.

Förändrade förutsättningar kräver samordnad styrning

De senaste årens samhällsförändringar med bland annat ett mer osäkert världsläge, förändringar i demografi och väsentliga utmaningar inom kompetensförsörjningsområdet ställer utökade krav på samordning i kommunkoncernen.

För att koncernen ska kunna nyttja resurser effektivt och ta höjd för förändringarna på sikt blir kommunstyrelsens uppdrag att utöva en samordnad styrning allt viktigare. Detta inte minst för att stödja nämnder och bolag i den omställning som kommer att vara nödvändig.

Av särskild vikt för kommunstyrelsens grunduppdrag under 2027 är arbete med:

Samordnad strategisk styrning

Utveckla och stärka kommunstyrelsens uppdrag för samordnad styrning inom en rad nyckelområden där det är centralt att kommunkoncernen som helhet drar åt samma håll. Det gäller områden som är resurskrävande, som i hög grad påverkas av samhällsförändringar och samtidigt är beroende av gemensamma strukturer för att uppnå grundläggande säkerhetskrav och en förhöjning av kommunens förmåga. Exempel på sådana områden där kommunen och kommunstyrelsen behöver höja sin förmåga väsentligt är: strategisk lokalförsörjning, strategiskt arbete med infrastruktur för digitalisering samt förmåga att identifiera, bevaka och lyfta fram områden som kan bli av strategisk vikt för Umeå kommun.

Stärka specialkompetens

Samhällsklimatet förändras och nya perspektiv aktualiseras vilket ställer större krav på den samlade kommunorganisationen att möta upp. Nämnder och förvaltningar ställs inför delvis nya utmaningar kopplat till HR, juridik och kommunikation där det finns ett behov av mer stöd från kommunstyrelsens samordnande funktioner. Det gäller både att utveckla det proaktiva arbetet och att tillhandahålla specialkompetens som inte är möjlig för varje förvaltning att inneha. Denna utveckling är också ett naturligt steg när kommunen växer från stor till större.

Remissfråga 2 - Bedömer nämnden att förslaget till investeringsbudget 2027 och plan 2028-2030 innebär direkta och väsentliga verksamhetskONSEKVENSER? Om ja, beskriv dessa kortfattat, max 2 sidor per nämnd.

I takt med att staden förtätas kan behov uppstå av att köpa fastigheter för att använda som verksamhetslokaler. I senaste beslutade investeringsbudget finns medel för detta på åren 2026-2029, stadsledningskontoret ser med fördel att det läggs som ett årligt anslag framöver.

Nya förutsättningar för muddring av farleden innebär att kostnaden kommer att bli väsentligt högre än den första kalkylen som ligger till grund för de medel som är avsatta i nu gällande investeringsbudget. Högre miljökrav medför att kommunens andel av kostnaden för muddring av farleden bedöms bli 180 mnkr.

Det finns ett antal bebyggda fastigheter i kommunens ägo, som förvaltas av kommunstyrelsen/avdelningen för mark och exploatering. För att säkra byggnadernas standard skulle investeringsmedel på 3 mnkr behöva avsättas i ett årligt anslag på kommunstyrelsen.

Remissfråga 3 - Bedömer nämnden att ett eller flera av fastställda program bör revideras, utökas eller avgränsas?

Se Bilaga 3 – förslag till revidering av program inför 2027

Remissfråga 4 - Bedömer nämnden att det finns behov av revidering av nämndens taxor eller avgifter för verksamhetsåret 2027?

Inga förslag till revideringar 2027.

Bilaga 2 – Kommunstyrelsens yttrande över kommungemensamma poster 2027

Enligt kommunens budgetprocess ska nämnderna lämna ett yttrande över förslag på planeringsdirektiv som skickats ut i december 2025. Yttrandena från nämnderna blir ett av flera analysunderlag för de politiska partierna i processen att lägga fram förslag på budget inför att KF ska fatta beslut i juni 2026.

Detta förslag på yttrande avser *kommunövergripande poster*, kraftverksamhet, friskvårdsbidrag, fackliga förtroendemän, utvecklingsanslag och anslag för oförutsedda behov. Dessa ligger inom kommunstyrelsens budget men är specificerade i fullmäktiges senaste budgetbeslut.

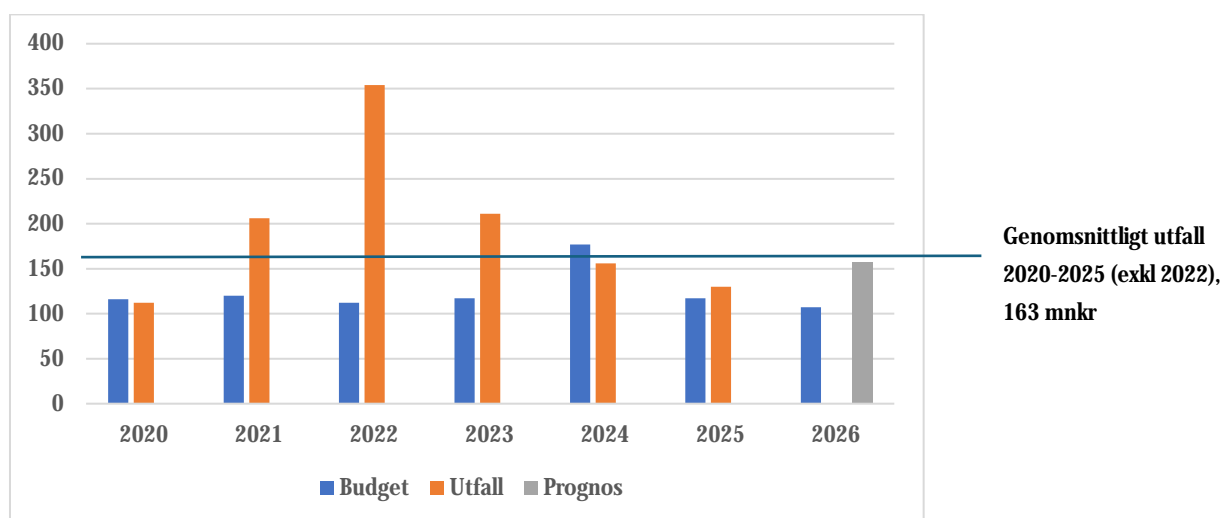
Umeå kommunföretag (UKF) har i uppdrag att yttra sig avseende eventuell planerad utdelning samt påtala förändringar gentemot nu liggande plan gällande kollektivtrafiken. Kollektivtrafiken hanteras via UKF men finansieras av kommunstyrelsen.

Eventuella förändringar i prognoser för pensionskostnader, avskrivningar och utrangeringar presenteras i samband med planeringsdialogerna med KSnu i mars/april. Ekonomiavdelningen bevakar också större prognosförändringar vad gäller skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning.

Kraftverksamhet

Det har varit kraftiga svängningar i priset på el de senaste åren. Nettointäkterna från Stornorrfors kraftverk uppgick till 354 mnkr 2022, vilket var 242 mnkr bättre än budget. Detta var exceptionellt höga intäkter till följd av historiskt höga elpriser. Även 2023 var elpriserna tidvis höga men inte i nivå med 2022. Nettointäkterna från krafthandeln uppgick 2025 till 130 mnkr. En tidig prognos för 2026 är att nettointäkter landar på 157 mnkr.

Det genomsnittliga utfallet av krafthandeln 2020-2025 (exkluderat 2022), är 163 mnkr per år.

Liksom tidigare är rekommendationen att utgå från försiktighetsprincip när det gäller budget för krafthandelsintäkterna. De senaste årens svängningar i elpriser har visat hur snabbt läget kan förändras.

Utvecklingsanslag för tillväxt och anslag för oförutsedda behov

Umeå kommun har ett stort antal varaktiga medfinansieringsåtaganden och årligen återkommande medlemsavgifter som idag finansieras via kommunstyrelsens utvecklingsanslag för tillväxt alternativt kommunstyrelsens anslag för oförutsedda behov.

Att finansiera årligen återkommande medfinansieringsåtaganden och medlemsavgifter via dessa anslag leder till att nytillkomna medfinansieringsåtaganden och oförutsedda behov ej kan finansieras då tillgängligt finansieringsutrymme är uppbundet till varaktiga åtaganden.

I 2026 års budget förstärktes både tillväxtanslaget och anslaget för oförutsedda behov. Detta ger bättre förutsättningar för att finansiera medfinansieringsåtaganden och tillväxtskapande åtgärder utan att belasta kommunstyrelsens medel för oförutsedda behov. Det finns dock årligen återkommande åtaganden kvar i anslaget för oförutsedda behov, tex IOP:er. För att inte riskera att tränga undan utrymmet för behov som kan uppstå under löpande år borde det tydliggöras hur återkommande avgifter och IOP:er ska beslutas, hanteras och finansieras över tid.

För att dessa anslag inte ska urholkas över tid föreslås också att de ökas i samma takt som skatteintäkter, utjämnings- och generella statsbidrag, dvs utgöra en fast andel av kommunens budgetomslutning.

Fackliga förtroendemän, Friskvårdsbidrag

Bedömningen är att föreslagna medel för 2026 är tillräckliga.

Bilaga 3 - Förslag till revidering av program

Förslag till revidering avseende destinerade inriktningsmål

Stadsledningskontoret föreslår vissa justeringar avseende vilka nämnder/bolag som bör få särskilt ansvar att arbeta med inriktningsmål 1. Förslag till ändringar/tillägg är markerade med **gul överstrykning**

Inriktningsmål

Mål 1 destineras särskilt till: kommunstyrelsen, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, byggnadsnämnden, tekniska nämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, **kulturnämnden**, Umeå energi, AB Bostaden, Vakin, **UPAB** samt Infrastruktur i Norr AB.

Mål 2 destineras särskilt till: individ- och familjenämnden, för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, fritidsnämnden, kulturnämnden, tekniska nämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, byggnadsnämnden, samt Umeå kommunföretag, AB Bostaden och UPAB.

Mål 3 destineras särskilt till: för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, individ- och familjenämnden, tekniska nämnden, byggnadsnämnden, äldre- och barnnämnden, samt Umeå kommunföretag.

Mål 4 destineras särskilt till: kommunstyrelsen, byggnadsnämnden, **gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden**, miljö- och hälsoskyddsnämnden, tekniska nämnden, Umeå kommunföretag, AB Bostaden, Umeå energi, samt Vakin.

Förslag till revidering av samtliga program

Under respektive program finns en text om uppföljning. Förslaget är att den görs generisk för alla program. Under program Klimat behövs ett tillägg. Förslag på samma text i alla program:

Uppföljning

Berörda nämnder och bolagsstyrelser ska två gånger årligen rapportera resultatet av sitt arbete med inriktningsmålen till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen sammanställer resultat och övergripande arbete med inriktningsmål och tillhörande program och redovisar i delårsrapport för perioden januari-augusti samt i årsredovisningen.

Stadsledningskontoret har uppdrag från kommunstyrelsen att vara programansvariga och har därmed det operativa ansvaret för samordning, uppföljning och utvärdering av programmet.

Förslag till revidering av program för Tillväxt

Inga ändringar föreslås förutom ovan generiska skrivning om uppföljning.

Förslag till revidering av program för Social hållbarhet

Förslag till mindre ändringar/tillägg är markerade med **gul överstrykning**

Program för social hållbarhet

Programmets syfte är att bidra till att uppnå kommunens ambitioner att motverka ökade skillnader mellan medborgarna, genom att bygga kommunen och verksamheterna så jämställt och jämlikt som möjligt, och aktivt arbeta för att skapa goda livsvillkor för alla. En socialt hållbar kommun är inkluderande, trygg och skapar förutsättningar för välbefinnande för alla invånare.

Programmet är en konkretisering av inriktningsmål två och tre: *Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden, samt Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv.* Dessa mål tillhör de prioriterade inriktningsmål som kommunfullmäktige har valt att särskilt fokusera på. Det bör dock noteras att målen endast omfattar en del av det samlade området social hållbarhet. Det finns en stark koppling mellan målen då social hållbarhet är komplext och kräver bred samverkan mellan aktörer på alla nivåer för att möta de gemensamma samhällsutmaningarna. I arbetet med social hållbarhet är ett helhetsperspektiv av stor betydelse, så att insatser inte enbart sker punktvis för särskilda platser eller särskilda grupper. Dessa inriktningsmål är sammanhängande dimensioner av det som gemensamt utgör social hållbarhet och bör inte hanteras separat från varandra.

Programmets fokus är på de övergripande utvecklingsområden där samverkan mellan olika förvaltningar, och med de kommunala bolagen, är avgörande för att uppnå inriktningsmålen. Arbetet för social hållbarhet ska även fortsätta främja sociala innovationer och medskapande mellan offentlig sektor, civilsamhälle, näringsliv, forskarsamhälle och alla andra som bor och verkar i Umeå.

Fokusområde 1 - Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden

Umeå ska växa till en hållbar storstad utan storstadens problem. Tillväxtmålet ska klaras utan att äventyra kommunens höga värden när det gäller tillit, trygghet och social sammanhållning, och utan att utveckla utsatta områden enligt polisens definition.¹ För att uppnå det målet är det avgörande att arbeta långsiktigt och i samverkan med två huvudsakliga prioriteringar:

1.1 Stärka inkludering och jämlikhet

När människor med olika etnisk bakgrund och/eller ekonomiska förutsättningar inte bor på samma områden, träffas på samma arbetsplatser eller möts i föreningslivet så minskar den sociala sammanhållningen. Därför är det viktigt att:

- *Främja goda och jämlika levnadsvillkor samt jämlika möjligheter för alla, genom förebyggande folkhälsoarbete, tillgång till utbildning, särskilt stöd till personer som står långt*

¹ Se polisens förklaring av hur de arbetar med sin klassificering: [Utsatta områden | Polismyndigheten](#)

från arbetsmarknaden, och ett fördjupat arbete med att förhindra diskriminering och säkerställa jämlika möjligheter, inklusive inom den kommunala organisationen. Det är viktigt att särskilt främja goda uppväxtvillkor för barn och unga, oavsett föräldrarnas bakgrund, inkomst eller livsval, bland annat genom att motverka barnfattigdom.

- *Skapa förutsättningar för social blandning*, genom att öka flöden mellan stadsdelar, stärka mötesplatser, utveckla trygga och tillgängliga boendemiljöer och ett blandat bostadsbestånd där människor med olika ekonomiska förutsättningar har möjlighet att bo nära varandra.
- *Stärka möjligheterna för dialog och delaktighet* för att alla ska känna att de är en del av samhället och har möjlighet att göra sina röster hörda. Barn och ungdomars rätt till delaktighet och inflytande i kommunens utveckling ska säkerställas, i enlighet med Barnkonventionens grundläggande principer.

1.2 Förebygga brottslighet och våld

I Umeå ska brottsligheten fortsatt vara låg och tryggheten hög.² Därför är det viktigt att i samverkan mellan kommun, polis och andra aktörer:

- *Förebygga och motverka organiserad brottslighet*, eftersom den utgör ett systemhot mot ett tryggt, öppet och demokratiskt samhälle.³ Fokus bör ligga på att förebygga rekrytering av barn och unga till kriminella gäng (det arbete som pågår inom *Umeå växer tryggt och säkert*), samt att minska den organiserade brottslighetens påverkan och inkomstkällor genom att motverka narkotikahandel, välfärdsbrott, arbetslivskriminalitet, människohandel, infiltration och otillåten påverkan.
- *Förebygga våld* genom att öka medvetenheten om våld hos medborgarna och kompetenshöja kommunens medarbetare, i synnerhet de som arbetar med barn och unga. Två särskilt prioriterade områden utifrån kommunens lägesbild av brottsligheten är mäns våld mot kvinnor samt våld mot och mellan barn.⁴ Fokus bör ligga på förebyggande arbete, samt på att erbjuda snabbt och samordnat stöd till särskilt utsatta brottsoffer, och att utveckla riktade insatser för våldsutövare.

I arbetet ingår att utveckla hur kommunen mellan olika förvaltningar kan arbeta mer tillsammans, samt med andra aktörer och civilsamhället, detta i syfte att förbättra och utveckla arbetsmetoderna för att skapa ännu bättre förutsättningar för tidiga insatser och långsiktiga verksamheter.

Fokusområde 2 - Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv.

Jämställdhet är en övergripande strategisk fråga för kommunen och ska även fortsatt genomsyra samtliga program och verksamheter genom ett aktivt jämställdhetsarbete inom ramen för sina grunduppdrag. **Det är viktigt att även ha ett intersektionellt perspektiv, där**

² För mer data om brottslighet och trygghet i Umeå kommun, se [Brottsligheten i Umeå - Lägesbild 2023](#)

³ Se [Regeringens skrivelse 2023/24:67 Motståndskraft och handlingskraft – en nationell strategi mot organiserad brottslighet](#)

⁴ Se [Brottsligheten i Umeå - Lägesbild 2023](#) s. 108–109.

fler maktordningar synliggörs och beaktas. För att främja den sociala hållbarheten är det särskilt viktigt att:

2.1 Fortsätta arbetet med jämställd stadsplanering

Arbete med jämställdhet i samhällsutvecklingen har varit en central del av utformningen av staden i över fyra decennier. Umeå är en ledande stad i Europa inom jämställd och hållbar stadsutveckling. För att skapa en stad som är inkluderande och rättvis för alla invånare är både bredd och spets nödvändiga i arbetet:

- *Systematiskt integrera* ett jämställdhetsperspektiv i utvecklingen av det offentliga rummet för att bygga en hållbar stad med och för de som ska leva i den. Detta innebär att säkerställa att alla, oavsett kön, kan vistas och röra sig i staden på lika villkor. Detta inkluderar även att ta hänsyn till olika behov och livsvillkor i planeringen och utformningen av offentliga platser.
- *Genomföra särskilda pilotsatsningar* för att flytta fram positionerna inom jämställd stadsplanering och aktivt utmana rådande maktstrukturer. Dessa satsningar kan inkludera innovativa projekt och initiativ som syftar till att främja jämställdhet på nya och kreativa sätt. Exempel på sådana satsningar kan vara att utveckla nya metoder för medborgardialog, testa nya teknologier och att främja sociala innovationer och medskapande mellan offentlig sektor, civilsamhälle, näringsliv, forskarsamhälle och alla andra som bor och verkar i Umeå.

2.2 Systematiskt utmana och ifrågasätta könade maktrelationer i arbetet med hållbar utveckling

Enligt Parisavtalet ska klimatomställningen och arbete för klimatanpassning främja jämställdhet. Parisavtalet säger också att utsläppsminskningar ska och kan utföras inom ramen för hållbar utveckling, där jämställdhet utgör ett av målen enligt Agenda 2030.

I takt med klimatomställningen är det viktigt att säkerställa en rättvis fördelning av makt, inflytande och resurser i samhället som innebär att vinsterna kommer flertalet till del samtidigt som kostnaderna och ansvaret fördelas efter bärkraft. Rättvisa är också centralt för att skapa acceptans för den hållbara utvecklingen.

Grunden i jämställdhetsarbetet handlar om att synliggöra livsvillkor och erfarenheter för flickor och pojkar, kvinnor och män i vår kommun, och vilka konsekvenser dessa får, för att utifrån denna analys genomföra åtgärder för en jämnare fördelning av makt och resurser samt för att skapa förutsättningar för alla att ha samma makt och möjlighet att påverka sin livssituation.

Uppföljning

Berörda nämnder och bolagsstyrelser ska två gånger årligen rapportera resultatet av sitt arbete med inriktningsmålen till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen sammanställer resultat och övergripande arbete med inriktningsmål och tillhörande program och redovisar i delårsrapport för perioden januari-augusti samt i årsredovisningen.

Stadsledningskontoret har uppdrag från kommunstyrelsen att vara programansvariga och har därmed det operativa ansvaret för samordning, uppföljning och utvärdering av programmet.

Relaterade dokument

- Strategisk plan för Umeå kommun 2016–2028
- Umeå kommuns översiktsplan
- Umeå kommuns bostadsförsörjningsprogram
- Umeå kommuns program för hållbar landsbygdsutveckling
- Umeå växer tryggt och säker Aktivitetsplan 2024-2026
- Kulturpolitiskt program för Umeå kommun
- Program för tillgänglighet i Umeå kommun
- Avsiktsförklaring för en god, jämlik och jämställd hälsa i Västerbotten
- Umeå kommuns handlingsplan mot barnfattigdom
- Kommungemensam handlingsplan för det suicidförebyggande arbetet
- Umeå kommuns handlingsplan mot hemlöshet
- Överenskommelse om samverkan för att förbättra kompetensförsörjningen och påskynda individers etablering i arbetslivet mellan Arbetsförmedlingen, Umeåregionens kommuner och Samordningsförbundet
- Överenskommelse om samverkan och prioriteringar mellan Umeå kommun och Polismyndigheten 2025–2027
- Medborgarlöften Umeå 2025-2027
- Brottligheten i Umeå - lägesbild 2023
- Policy för jämställdhetsarbete i Umeå kommun
- Den europeiska deklARATIONEN för jämställdhet på lokal och regional nivå (CEMR deklARATIONEN)
- Länsstrategi Ett jämställt Västerbotten 2023–2030

Förslag till revidering av program för Klimatneutrala Umeå 2040

Förslag till mindre ändringar/tillägg är markerade med **gul överstrykning**

Program för Klimatneutrala Umeå 2040

Programmet är en konkretisering av inriktningsmål 4 - Umeå ska vara klimatneutral till 2040.

Programmets syfte är att minska utsläppen av växthusgaser för att bidra till att minska den globala uppvärmningen och de klimatförändringar som medföljer, i enlighet med Parisavtalet. Kommunfullmäktige har i februari 2020 antagit lokala miljömål och beslutat att Umeå ska vara klimatneutralt 2040⁵, dvs ha nettonollutsläpp av växthusgaser.

Umeå kommunkoncern nulägesanalys⁶ av de utsläpp av växthusgaser som uppstår från den egna verksamheten. Analysen grundade sig på 2019 års tillgängliga data och visade att koncernen ger upphov till ungefär 20 procent av de territoriella växthusgasutsläppen inom Umeå kommun.

⁵ Klimatneutralt Umeå 2040 - Klimatneutralt Umeå innebär att senast år 2040 ska Umeå inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. Målet innebär att utsläppen av växthusgaser från Umeå ska vara minst 85 procent lägre år 2040 än utsläppen år 1990. (Definitioner har samma betydelse som Sveriges klimatmål.)

⁶ Nulägesanalysen presenteras i Umeå kommunkoncerns åtgärdsprogram för miljömålen.

Mot denna bakgrund ska följande fokusområden prioriteras för perioden:

Fokusområde 1 – Mobilitet och transporter

Transporter har stor betydelse för klimatpåverkan – de står för ungefär hälften av all klimatpåverkan i Umeå. Därför kommer det behövas stora förändringar på det området för att klara klimatmålen. Samtidigt är mobilitet och transporter väldigt viktiga för att samhället ska fungera. Stadens alla aktörer och invånare behöver därför vara delaktiga i arbetet med att minska transporternas och resornas klimatpåverkan.

Umeå kommuns arbete med att bli ett mer transporteffektivt samhälle och minska klimatpåverkan från resor och transporter utgår från översiktsplanen och de strategier som finns där. Det finns flera redan beslutade program och styrdokument (se nedan), där strategierna konkretiseras – det är av största vikt att de åtgärderna effektbedöms och genomförs.

Fokusområde 2 - Bygg och anläggning

Bygget av nya hus, vägar och annan infrastruktur genererar stora klimatutsläpp. Samtidigt måste de byggnader och den infrastruktur som redan finns underhållas, vilket också medför utsläpp. En växande kommun behöver fler bostäder och i Umeå ska det finnas förutsättningar för ytterligare 2000 bostäder per år, utbyggnad av den kommunala servicen, och förbättrade förutsättningar för industri och företag att etablera sig och växa. Därför kommer det att krävas stora förändringar i materialval och byggteknik för att minska byggsektorns klimatpåverkan.

Fokusområde 3 - Energi, el och fjärrvärme

För att minska klimatutsläppen behövs en samhällsomställning och livsstilsförändringar med ett ökat fokus på bland annat minskad förbränning och ökad materialåtervinning av plats, energieffektivisering i byggnader, energirådgivning till privatpersoner och företag samt fortsatt utveckling av produktion av el och fjärrvärme och metoder för koldioxidinfångning.

Produktion och användning av el och fjärrvärme står för omkring en femtedel av Umeås totala växthusgasutsläpp. I och med Umeås tillväxt med fler bostäder och utveckling av industrier tillsammans med en elektrifiering av hela samhället inklusive transportsektorn kommer dessutom användningen av el att öka i Umeå liksom uttaget av effekt.

Fokusområde 4 - Cirkulär ekonomi

För att skapa hållbara affärsmodeller och samtidigt klara klimatmålen är det viktigt att ställa om från en linjär ekonomi till en så kallad cirkulär ekonomi. En linjär ekonomi bygger på att naturresurser utvinns, produceras, konsumeras och sedan blir till avfall. En cirkulär ekonomi bygger i stället på kretsloppstänkande, alltså att material och produkter återanvänds eller återvinns för att fortsätta skapa värde så länge som möjligt. Det handlar bland annat om att verka för ökad återvinning, matavfallsutsortering och användning av fjärrvärme liksom om olika satsningar på återbruk och reparationer.

Fokusområde 5 - Övergripande insatser

För att klara klimatmålen måste konkreta insatser inom områden med stor klimatpåverkan kompletteras med mer övergripande insatser för att utveckla kommunkoncernens förmåga att bidra till Umeås klimatomställning. Det handlar om exempelvis metodutveckling inom uppföljning, upphandling och klimatinvesteringsplaner samt kunskapshöjning och samarbete lokalt till internationellt. Även ledning, styrning och organisation likt etablering av gemensamma styr- och arbetsgrupper utifrån prioriterade områden är viktigt.

Uppföljning

Berörda nämnder och bolagsstyrelser ska två gånger årligen rapportera resultatet av sitt arbete med inriktningsmålen till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen sammanställer resultat och övergripande arbete med inriktningsmål och tillhörande program och redovisar i delårsrapport för perioden januari-augusti samt i årsredovisningen.

Stadsledningskontoret har uppdrag från kommunstyrelsen att vara programansvariga och har därmed det operativa ansvaret för samordning, uppföljning och utvärdering av programmet.

Flera kommunala bolag, ex. Umeå Energi, Bostaden och VAKIN, upprättar årligen egna hållbarhetsredovisningar. Där redovisas bland annat utsläpp från egna transporter, energianvändning och energiproduktion och relevanta mätetal ingår som en del i uppföljningen av programmet.

För varje fokusområde finns indikatorer som följs upp i programrapporteringen. Några av de viktigaste indikatorerna är förändring av territoriella samt kommunorganisatoriska CO₂e-utsläpp, andel hållbart resande liksom användning av fossila bränslen. Det finns fortsatt behov av att utveckla uppföljningen inkl. indikatorer för vissa fokusområden och konsumtionsbaserade utsläpp.

Relaterade dokument

Styrdokument antagna av KF/KS

- Avfallsplan för Umeåregionen (KF 2020)
- Cykeltrafikprogram (KF 2018)
- Energiplan (KF 2025)
- Fotgängarprogram för Umeå (KF 2019)
- Godstrafikprogram (KF 2018)
- Inköps- och upphandlingspolicy (KF 2025)
- Kollektivtrafikprogram (KF 2021)
- Strategiska planen (KF 2016)
- Umeå kommuns Översiktsplan (KF 2018)

- Umeås lokala miljömål (KF 2020)
- Åtgärdsprogrammet för renare luft (KF 2015)
- Resepolicy (KF 2023)

Kommande styrdokument

- Arkitekturpolicy/träbyggnadsstrategi
- Handlingsplan för cirkulär ekonomi

Undertecknade åtaganden

- Klimatkontrakt 2030
- Circular Cities Declaration
- Covenant of Mayors
- Cities Race to Zero
- Umeå klimatfärdplan
- Climate City Contract – NetZero Cities
- Fossilfritt Sveriges avsiktsförklaring om utsläppsfria anläggningsentreprenader

Umeå kommunkoncerns bolag

- Affärsplan Bostaden
- Affärsplan Vakin
- Affärsplan UPAB
- Affärsplan Umeå Energi
- Hållbarhetspolicy -Umeå Energi
- Hållbarhetsstrategi -Bostaden
- Kollektivtrafikplan 2025-2028 (KF 2025)
- Ägardirektiv för de kommunala bolagen
- Miljöledningssystem (ISO 14 001) Umeå Energi och Vakin

§ 31

Ärendenr: 2026-309

Yttrande över Stadsledningskontorets förslag till planeringsdirektiv för 2027

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att

1. överlämna yttrande, enligt bilaga 1 MHN yttrande remissfrågor, till partipolitisk beredning.
2. ärendet justeras omedelbart.

Ärendebeskrivning

Inom ramen för Umeå kommuns planeringsprocess har stadsledningskontoret arbetat fram förslag till planeringsdirektiv för 2027. Förslaget skickades i december 2025 till kommunstyrelse, berörda nämnder och bolag för yttranden i enlighet med fastställda anvisningar.

Sista datum för nämnd att lämna yttrande på förslag till planeringsdirektiv är 20:e mars. Ärendet måste därför direktjusteras.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2026-03-10

Bilaga 1 – MHN yttrande remissfrågor 2026-03-10

Planeringsdirektivet

Beredningsansvariga

Rune Brandt, stadsbyggnadsdirektör

Fredrik Hedlund, miljö- och hälsoskyddschef

Beslutet ska skickas till

Kommunstyrelsen, ksdiarium@umea.se

Bilaga

Bilaga 1 – MHN yttrande remissfrågor

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Remissfråga 1 - Vilka väsentliga förändringar påverkar utförandet av nämndens grunduppdrag under kommande år?

a. Brottsförebyggande arbete – Stärka arbetet på avdelningen (700 tkr ram)

Umeå kommun har en hög ambition när det gäller brottsförebyggande arbete, vilket tydligt beskrivs i det förslag till brottsförebyggande program för 2026–2027. Som programmet visar är miljö- och hälsoskyddsnämnden en viktig partner gällande Lokal operativ samverkan (LOS) som sker tillsammans med bl.a. flera andra kommunala verksamheter samt Polisen. Arbetet inom LOS är samhällsviktigt och bidrar till att Umeå ska växa tryggt och säkert. I myndighetsgemensamma tillsynsinsatser visar vi samhällets samlade kraft. Det är ett komplement till samhällets övriga arbete mot arbetslivskriminalitet. Arbetet berör tillsyn, prövning och kontroll inom livsmedelslagstiftningen, alkohollagen, miljöbalken, samt tobaks- och nikotinprodukter. Detta arbete drivs via skattemedel, utifrån att möjligheten att debitera tillsynen är väldigt liten. För att långsiktigt säkra miljö- och hälsoskyddsnämndens fortsatta medverkan inom detta arbete, samt ha möjlighet att utveckla verksamheten, ser nämnden ett behov av att säkra upp medel motsvarande 1,0 åa, dvs ca 700 tkr.

b. Brottsförebyggande arbete – Motverka socioekonomisk utsatthet (700 tkr ram)

Umeå kommuns höga ambition gällande brottsförebyggande arbete bör märkas genom utökat förebyggande arbete inom både konsumentvägledning samt budget- och skuldrådgivning. Detta eftersom socioekonomisk utsatthet är en riskfaktor för kriminalitet. En utsatthet som dessutom lätt går i arv från föräldrar till barn. En kedja vi vill bryta för att Umeå ska växa tryggt och säkert. Den nu gällande socialtjänstlagen lägger stort fokus på det förebyggande arbetet. Nära samverkan mellan konsumentvägledning och budget- och skuldrådgivning skapar positiva synergieffekter i arbetet med att motverka riskfaktorn socioekonomisk utsatthet. Med stärkta resurser kan verksamheten nå fler personer som kämpar med sin ekonomi eller behöver hjälp att förstå sina rättigheter. Förebyggande arbete sparar på sikt dyra samhällskostnader för våra kommunmedlemmar. För att kunna utföra det viktiga förebyggande arbetet, ser nämnden ett behov av utökad budgetram motsvarande 1,0 åa, ca 700 tkr.

c. VA-rådgivare – Skapa attraktivitet för inflyttning och investeringar (700 tkr ram)

En VA-rådgivare är positivt för både privatpersoner och miljön eftersom de ger stöd till oroliga fastighetsägare på ett lättillgängligt sätt. En VA-rådgivare fattar inte några myndighetsbeslut och kan därför i sin roll ge råd och mer handfasta tips om hållbara och kostnadseffektiva lösningar. Andra kommuner som har VA-rådgivare uppger att effekten är ökad känsla av trygghet och en förhöjd tillfredsställelse på grund av rådgivningen. Samtidigt bidrar VA-rådgivaren till att minska utsläpp och föroreningar från bristfälliga avloppssystem, vilket stärker miljöskyddet. Renare vatten och bättre resurshantering med hållbara avloppslösningar gör området mer attraktivt för inflyttning och investeringar. På så sätt bidrar VA-rådgivaren till långsiktig tillväxt genom att skapa både en bättre livsmiljö och ett mer hållbart samhälle. För att kunna inrätta in VA-rådgivartjänst, ser nämnden ett behov av att säkra upp medel motsvarande 1,0 åa, dvs ca 700 tkr.

d. Miljöövervakning Vatten – tillväxt med god status i våra vattendrag (700 tkr ram)

För att Umeå kommun ska kunna arbeta för att uppnå tillväxtmålet behöver vi förbättra statusen i våra sjöar och vattendrag. Det finns ett försämringsförbud i 5 kap. 4§ Miljöbalken som innebär att om vattenkvaliteten inte uppnår God status får inget ytterligare utsläpp som bidrar till försämring ske. Motstånd mot att åtgärda sura sulfafjordars påverkan på recipienter via dagvattnet försvårar kommunen möjligheter att jobba med tillväxtmålet. Detta då detaljplaner riskerar att inte kunna genomföras pga. dålig vattenkvalitet. För att kunna fortsätta vårt arbete med tillväxtmålet och uppnå god status i våra vattendrag behöver VAKIN och kommunen hitta former för att samarbeta när det gäller dagvattnets påverkan på recipienterna. Nämnden ser att kostnader gällande provtagning av kommunens vattenförekomster ökar samt även komplexiteten gällande ärenden kopplat till utsläpp i vatten. För att långsiktigt säkra miljö- och hälsoskyddsnämndens fortsatta medverkan inom detta arbete, samt ha möjlighet att utveckla verksamheten, ser nämnden ett behov av att säkra upp medel motsvarande 1,0 åa, dvs ca 700 tkr.

e. Bekämpning av invasiva främmande arter – Utökad lagstiftning (350 tkr ram)

Kostnaden för att uppfylla lagkraven gällande invasiva främmande arter, idag och framöver, kommer att växa i takt med att bestånden av de arter som är förbjudna idag växer ute i naturen. Det är viktigt att i första hand jobba förebyggande med inventering, tidiga bekämpningar och rätt prioriteringar. Det är också klokt att sätta in resurser tidigt för att undvika att invasiva främmande arter etablerar sig. När en art väl etablerat sig kan markägaren behöva stå med höga utgifter för bekämpning och hantering under lång tid. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har ett ansvar som samordnare och förmedlare av information internt och till allmänheten om gällande regler och rådgivning. Under åren 2024–2026 deltar Miljö- och hälsoskyddsnämnden i ett Interreg Auroraprojekt, Inspire, inom vilket viss bekämpning via föreningar har genomförts under år 2025. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har genom projektet kunnat lägga extra resurser, utöver grunduppdraget, på att engagera allmänheten och även föreningslivet i bekämpningen av jättebalsamin. Projektet löper ut 2026. Därefter finns inga riktade/öronmärkta resurser för bekämpningsinsatser inom förvaltningen. För att kunna möta detta behov, ser nämnden ett behov av att säkra upp medel motsvarande 0,5 åa, dvs ca 350 tkr.

f. Hållbar mat – Samordningsfunktion för att nå inriktningsmål (350 tkr ram)

Utifrån beslut i styrgruppen, där både måltidsservice, strategisk utveckling samt för- och grundskoleförvaltningen sitter med, så behövs fortsatt en samordningsfunktion för att stärka samverkan mellan skola, förskola och måltidsservice. Det är slutsatsen efter fyra år i projektet SchoolFood4Change som har arbetat för hållbara och hälsosamma skolmåltider. 19 skolor, förskolor och skolkök har deltagit. Under 2026 tillkommer fler. Stödet från projektledningen har varit uppskattat hos deltagarna. Det har resulterat i ökad samverkan och mer strukturerat samarbete kring lärande för hållbar utveckling i relation till skolmåltiden. Minskade utsläpp från måltiderna är avgörande för att nå kommunens inriktningsmål 4: Klimatneutralt Umeå. Arbetet bidrar också till stärkt beredskap när både personal och elever får bättre förståelse för deras roll i ett mer robust och motståndskraftigt livsmedelssystem. I samordningsfunktionen föreslås tjänstepersoner från Måltidsservice, Naturskolan (för- och grundskolenämnden) och Miljö- och hälsoskydd ingå. För- och grundskolenämnden ansvarar för en 0,5 åak och miljö- och hälsoskyddsnämnden för en 0,5 åak. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ser behov av att säkra upp medel motsvarande 0,5 åa, dvs 350 tkr för en fortsatt samordnande roll i arbetet.

Remissfråga 2 - Bedömer nämnden att förslaget till investeringsbudget 2027 och plan 2028-2030 innebär direkta och väsentliga verksamhetskonsekvenser?

Organisatoriskt så är förvaltargruppen placerad inom Miljö- och hälsoskyddsnämndens verksamhet, men arbetar på uppdrag av Överförmyndarnämnden. Förvaltargruppen har under 2025 och 2026 vuxit i omfattning och kommer fortsatt att göra så under 2027 och framåt. Som en konsekvens av detta, så har verksamheten "vuxit ur" sina lokaler och kommer därför att flytta till en annan större lokal under början av 2027, för att fortsatt kunna utveckla sin verksamhet. Den nya lokalen kommer att behöva utrustas med delvis nya möbler, brandsäkra arkivskåp samt viss teknisk utrustning, varför en ökning av investeringsbudgeten behövs. Beräknade höjda investeringskostnader under 2027 beräknas till 150 tkr. Verksamheten är av sådan karaktär att besök inte sker i dess lokaler, varför en placering på stadshuset inte är aktuellt.

Nuvarande mätutrustning gällande mätning av Umeå kommuns föroreningshalter i luft kopplat till PM10-partiklar samt NO₂, har snart nått slutet av sin livslängd och ny mätutrustning för att fortsatt kunna mäta behöver köpas in senast under 2027. Uppskattningen är att ny utrustning kommer innebära en kostnad på ca 500 tkr. Mätinstrument för mätning av kväveoxider 200 tkr. Mätinstrument för mätning av partiklar (PM10 & PM2.5) 300 tkr.

Remissfråga 3 - Bedömer nämnden att ett eller flera av fastställda program bör revideras, utökas eller avgränsas?

Nämnden har i yttrandena över planeringsdirektiven inför 2025 och inför 2026 lyft fram ett tiotal förslag på revidering och utökning av programmen. Synpunkterna handlar om; fokus ekologisk hållbarhet, livsmedelsförsörjning, konkretisering, ansvarsutkrävande, politisk förankring, prioritering av resurser,

samhällesekonomisk analys, programstyrgruppens roll, befolkningstillväxt och programhandling eller motsvarande. Nämnden vidhåller tidigare lämnade synpunkter.

Remissfråga 4 - Bedömer nämnden att det finns behov av revidering av nämndens taxor eller avgifter för verksamhetsåret 2027?

Ja. Taxan för Miljöbalken - tillsyn och provning behöver revideras under året med motiveringen att taxor och avgifter så långt möjligt ska motsvara insatsen.

§ 7

Diariernr: PN-2026/00006

Yttrande över förslag till planeringsdirektiv 2027**Beslut****Personalnämnden beslutar****att godkänna personalnämndens yttrande över förslag till planeringsdirektiv 2027.****Ärendebeskrivning**

Personalnämndens är kommunens samordnande nämnd för personalstrategiska frågor. Nämnden samordnar och verkar för att Umeå kommun har en enhetlig och sammanhållen personalpolitik samt följer upp och rapporterar utveckling och ställning i personalpolitiska frågor till kommun-fullmäktige och nämnderna.

Eftersom nämnden inte bedriver någon verksamhet är vissa av remissfrågorna inte relevanta, varför svar därför utelämnats.

Personalnämnden har däremot, utifrån sitt ansvar att verka för en enhetlig och sammanhållen personalpolitik, att yttra sig om personalpolitiska mål och lönestruktur.

Beslutsunderlag

Personalnämndens yttrande över förslag till planeringsdirektiv 2027
Nämndernas arbete för att nå de personalpolitiska målen 2025

Beredningsansvariga

Karin Ahnqvist, SLK HR

Fredrik Åberg, SLK HR

Beslutet ska skickas tillksdiarium@umea.se

I ämnesraden anges: Personalnämndens yttrande KS-2025/00756.

Umeå kommun
Personalnämnden

Protokollsutdrag
2026-03-17

Justerares sign:

Utdraget bestyrks:

Personalnämndens yttrande på stadsledningskontorets
förslag till planeringsdirektiv 2027

Innehållsförteckning

Inledning	3
1. Vilka väsentliga förändringar påverkar utförandet av nämndens grunduppdrag under kommande år?	3
2. Bedömer nämnden att förslaget till investeringsbudget 2027 och plan 2028–2030 innebär direkta och väsentliga verksamhetskONSEKVENSER? Om ja, beskriv dessa kortfattat.	4
3. Bedömer nämnden att ett eller flera av fastställda program bör revideras, utökas eller avgränsas?	4
4. Bedömer nämnden att det finns behov av revidering av nämndens taxor eller avgifter för verksamhetsåret 2027?	4
Personalpolitiska mål och lönestruktur	4
Mål 5: Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.	5
En attraktiv arbetsgivare med starkt förtroende	5
Behålla äldre medarbetare.....	6
Gemensamma uppdrag och resurser för rekrytering från andra orter krävs.....	6
Mål 6: Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.	7
Bredda rekryteringen till ledningsuppdrag	7
Mål 7: Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.	8
Skyddsorganisationens förutsättningar måste stärkas	8
Arbetet med friskfaktorer behöver intensifieras i alla nämnder	9
Sjuktalet måste fortsatt ner.....	10
Analyskraften måste öka	10
Nyckeltal som stöd för analys	11
Lönestruktur och lönekostnadsbedömning 2027–2029	12

Inledning

Personalnämnden är kommunens samordnande nämnd för personalstrategiska frågor. Nämnden samordnar och verkar för att Umeå kommun har en enhetlig och sammanhållen personalpolitik samt följer upp och rapporterar utveckling och ställning i personalpolitiska frågor till kommunfullmäktige och nämnderna.

Eftersom nämnden inte bedriver någon verksamhet är vissa av remissfrågorna inte relevanta, varför svar utelämnas. Personalnämnden har däremot att verka för en enhetlig och sammanhållen personalpolitik, att yttra sig om personalpolitiska mål och lönestruktur.

1. Vilka väsentliga förändringar påverkar utförandet av nämndens grunduppdrag under kommande år?

Personalnämnden noterar ett fortsatt högt tryck på de verksamhetsansvariga nämnderna vad gäller det personalpolitiska området. En alltmer påtaglig kompetensförsörjningsutmaning ger även effekt på de övriga personalpolitiska målen med alltmer utmanande förutsättningar för attraktiviteten, medarbetarskapet, ledarskapet, antal medarbetare per chef, sjukfrånvaron och arbetsmiljön. Dessa utmaningar behöver varje ansvarig nämnd möta inom ramen för sin förutsättning och kontext, samtidigt som det blir viktigare än någonsin att säkerställa en enhetlig och sammanhållen personalpolitik för Umeå kommun som arbetsgivare. Behovet av en lyhörd personalpolitik som skapar förutsättningar för medinflytande och brett ansvars-tagande samtidigt som det ska balanseras och uppfattas långsiktigt hållbart och rättvist, kan vara en ytterligare utmaning inom det personalpolitiska området under kommande år.

För att klara framtidens kompetensbehov krävs mer insatser för att öka välfärdsjobbets attraktivitet. Till exempel att stärka karriärmöjligheterna för både unga och erfarna medarbetare genom att skapa fler och synliga karriärvägar och erbjuda möjlighet till kontinuerlig kompetensutveckling. Genom att inkludera alla delar av organisationen i lärande, ökar kommunen också sin förmåga att anpassa sig till förändringar, innovationsförmåga liksom medarbetarnas engagemang och vilja att bidra. Det är avgörande att nämnderna avsätter medel för investering i medarbetarnas kompetens för att vi som arbetsgivare ska kunna behålla våra medarbetare och säkerställa att de utvecklar och utvecklas med vår verksamhet.

Detta gör att personalnämnden än mer kommer att försöka utveckla sina arbetsformer för tidiga samtal, beredning, samverkan och uppföljning för att främja en sammanhållen policy och processutveckling. Att även följa upp efterlevnad av desamma genom nämndens interna kontroll, är ett viktigt redskap för att nå en enhetlig och sammanhållen personalpolitik i Umeå kommun.

2. Bedömer nämnden att förslaget till investeringsbudget 2027 och plan 2028–2030 innebär direkta och väsentliga verksamhetskONSEKVENSER? Om ja, beskriv dessa kortfattat.

Personalnämnden gör inga investeringar och har inte heller någon egen verksamhetsbudget, därför kommenteras det inte här. I stället bevakar nämnden det personalpolitiska området och kommenterar djupare om de områden som nämnden anses särskilt bör beaktas i plan och budgetprocessen för att säkerställa att de personalpolitiska målen ges goda förutsättningar att nås.

3. Bedömer nämnden att ett eller flera av fastställda program bör revideras, utökas eller avgränsas?

Personalnämnden ser positivt på att kommunen utifrån de övergripande målen jobbar tydligt och sammanhållet i programstyrningen. Den socialt hållbara tillväxten är avgörande även för personalnämndens ansvar avseende förutsättningar för personalpolitiken.

Förutsättningarna för att kommunen som arbetsgivare ska ha möjlighet att klara kompetensförsörjningen sitter ihop med den generella befolkningsutvecklingen. Därför är programarbetet för tillväxt och hållbar utveckling viktiga även för arbetsgivaren. Genom att programarbetet kompletterats med tilläggsuppdragen 2023:1 och 2023:2 till nämnderna, ser personalnämnden en god förutsättning för stark sammanhållen styrning med grunduppdrag, tilläggsuppdrag och bibehållen programstruktur, för att skapa förutsättningar för tillväxt och att klara kompetensförsörjningen. Personalnämnden önskar samtidigt att nämnderna uppmärksammar att de tre personalpolitiska målen är en del av den gemensamma styrningen från fullmäktige.

4. Bedömer nämnden att det finns behov av revidering av nämndens taxor eller avgifter för verksamhetsåret 2027?

Personalnämnden har inga taxor eller avgifter.

Personalpolitiska mål och lönestruktur

Personalnämnden har utifrån sitt specifika ansvar för kommunens personalpolitik i uppdrag att yttra sig över personalpolitiska mål och eventuella förändringar i lönestruktur. Personalnämnden föreslår inga förändringar av de befintliga personalpolitiska målen, men önskar ge kommentarer om några mer generella insatser per mål som bör beaktas i plan- och budgetarbetet.

Mål 5: Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.

En attraktiv arbetsgivare med starkt förtroende

Den årliga medarbetarenkäten, MAE, i Umeå kommun består av ett stort frågebatteri som rör allt från arbetsmiljö och ledarskap till frågor om utvecklingsmöjligheter, men också mer ingående frågor om förekomst av diskriminering på arbetsplatsen.

I den övergripande sammanställningen av 2025 års svar framkommer att en stor majoritet av medarbetarna trivs, det finns tillit och en plats för alla. Många känner stolthet över sin arbetsplats, merparten trivs med sina kollegor och medarbetarnas kunskaper och färdigheter tas tillvara. Det finns självklart olika utmaningar för olika arbetsplatser och det är dessa utmaningar som arbetas med systematiskt på alla arbetsplatser, verksamhetsområden och förvaltningar. Målet är att skapa förutsättningar för ett hållbart arbetsliv och arbetsplatser som är öppna och tillgängliga för alla. Jämfört med 2024 innehåller resultatet inga större förändringar. Den höga svarsfrekvensen, 84 procent, och hög skattning när det gäller lika rättigheter och möjligheter, pekar på att medarbetare har hög grad av tillit och förtroende för organisationen. Förvaltningarna och kommungemensamt noteras även att faktorn återhämtning får ett bättre resultat än vid förra årets enkät. Detta bör kunna härledas till att i stort sett samtliga förvaltningar prioriterat just det området i sina handlingsplaner.

Medarbetarna har god kännedom om målen för den verksamhet där de arbetar, förväntade resultat och hur deras arbete ska utföras. Enkäten visar vidare höga omdömen när det gäller respektfullt bemötande från kollegor och chefer.

Det finns många glädjande resultat, men givetvis även utmaningar. Ett exempel är medarbetarnas upplevda förutsättningar för återhämtning som i årets enkät fick ett resultat på 4,6 av 6 möjliga. Området återhämtning består av påståenden om arbetstider, raster och pauser, möjlighet att arbeta i lugnare takt efter arbets-intensiva perioder, tid för reflektion och möjlighet att lägga tankar på jobbet åt sidan på ledig tid.

När svaren på övergripande nivå delas upp utifrån tre av de bakgrundsfrågor som finns med i enkäten framgår mycket små skillnader mellan de olika svarsalternativen om etnisk tillhörighet. För bakgrundsfrågan om könstillhörighet framgår likvärdiga resultat för män och kvinnor medan de som angett "varken kvinna eller man" har ett lägre resultat än övriga. För bakgrundsfrågan om ålder kan, liksom tidigare år, konstateras att svaren successivt blir något mer positiva med stigande ålder.

Samtidigt som personalnämnden konstaterar att Umeå kommun som arbetsgivare är attraktiva på många sätt har en rad händelser och rad brister i kvalitet och verksamhet uppmärksammats i organisationen och av allmänheten genom media sista året. Nämnden konstaterar att grundläggande systematik för kontroll, avvikelse och uppsikt inte fullt ut har fångat upp och hanterat brister. Förtroendet för arbetsgivaren har ytterligare skadats av upplevda brister i kommunens hantering av situationerna. Personalnämnden vill understryka att det är ett kommungemensamt arbete och ett uppdrag till samtliga nämnder att bidra på sitt sätt för att återupprätta förtroendet för Umeå kommun som arbetsgivare, inte minst genom tydliga förväntningar på ledarskapet, medarbetarskapet och en aktiv uppsikt.

Behålla äldre medarbetare

En av flera indikatorer på resultatet av kommunens arbete med att behålla medarbetare är att undersöka åldersgruppen 65 år eller äldre. Under de fem senaste åren har antalet anställda ökat med drygt hundra personer och den faktiska sysselsättningsgraden har stigit och de två senaste åren legat på 88 procent. Även den genomsnittliga pensionsåldern har ökat och landade 2025 på 65,1 år. Personalnämnden noterar denna positiva utveckling som dels tros vara ett resultat av nya pensionsriktlinjer, de insatser som genomförs i verksamheten, dels en samhällstrend med fler som jobbar allt längre upp i åldern.

Personalnämnden noterar den positiva utvecklingen på området och uppmärksammar även att bland annat gällande kollektivavtal mellan SKR och Kommunal ger ytterligare förstärkningar att behålla medarbetare genom att det 2027 tillkommer en "80-80-100-modell" som komplement till de skrivningar som redan idag finns i kommunens pensionsriktlinjer.

Gemensamma uppdrag och resurser för rekrytering från andra orter krävs

Återkommande konstateras en fortsatt arbetskraftsbrist i Umeåregionen, trots en lågkonjunktur och något högre arbetslöshet i Västerbotten. Arbetskraftsreserven är kraftigt begränsat och insatser måste initieras för att på olika sätt attrahera och rekrytera från den arbetskraft som finns tillgänglig inom arbetsmarknadsregionen. Men med en regional arbetsmarknad som fortsatt präglas av högt arbetskraftsdeltagande, låg arbetslöshet och fortsatt god tillväxt av arbetsplatser, blir arbetskraftsbristen på hela den regionala arbetsmarknaden påtaglig. Här har inte respektive nämnd möjlighet att vidta kraftfulla insatser ensamt.

Behovet är stort att möjliggöra aktiva insatser där Umeå kommun efterfrågas som aktör, både som förutsättning för platsens utveckling som helhet och kommunen som den största arbetsgivaren. Det är tydligt att det nu tillkommer behov av att Umeå kommun som arbetsgivare tar

en mer aktiv roll att, mot studenter vid Umeå universitet och andra arbetsmarknadsregioner utanför Umeåregionen, marknadsföra kommunen och dess möjligheter till arbete. Avsatta medel för detta har inte funnits inom Umeå kommun tidigare och personalnämnden bedömer att det bör avsättas ett utrymme. Bland annat krävs nya resurser om minst 500 000 kr för att nämnden ska kunna bidra till medfinansiering för regionala initiativ för ett kompetenscentrum vid Umeå universitet och hålla samman arbetet med inflyttande arbetskraft för kommunen som helhet.

Mål 6: Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.

Mycket av arbetet med friskfaktorer och möjligheten att behålla medarbetare kräver en organisation där cheferna har förutsättningar att leda på ett sätt som får medarbetarna att må bra. Ett närvarande, tillitsfullt och engagerat ledarskap där ledare är tillgängliga, inspirerar och visar vägen. Arbetet med att nå riktvärdet med att inte ha fler än 30 medarbetare per chef, måste alltjämt fortgå. Personalnämnden konstaterar att utvecklingen går i rätt riktning, men att målet ännu inte är uppnått. Medelvärdet ligger på 20 medarbetare per chef och andel chefer med max 30 medarbetare har ökat från 82 till 86 procent mellan 2024 och 2025, vilket innebär att 71 chefer har fler än 30 medarbetare. Ett rimligt antal medarbetare per chef är en avgörande förutsättning för att chef och medarbetare ska kunna ha en löpande dialog om prioritering av arbetsuppgifter och återkoppling av genomfört arbete. För att vara väl rustad i balansen mellan krav och resurser måste vi även säkerställa kompetensutveckling genom hela arbetslivet, så att det finns strukturer för att ta vara på och utveckla kompetens och erfarenhet inom organisationen.

Personalnämnden noterar även att det finns ett stort behov av att fortsatt stärka det gemensamma ledarskapet och förutsättningen att tillsammans utveckla kommunen. Därför är det av stor vikt att det sker en förstärkning av medel för ledarskapsintroduktion och ledarutveckling. Nuvarande medelsvolym har urholkats av kostnadsutvecklingen och det faktum att antalet chefer ökat i takt med verksamheten sedan budgeten sattes 2019. Det är även av stor vikt att medel finns för att säkerställa medarbetares inflytande och deltagande i verksamhetsutveckling och omställning.

Bredda rekryteringen till ledningsuppdrag

Andelen medarbetare med utomnordisk bakgrund uppgick 2025 till 19 procent, medan motsvarande siffra för chefer var strax under 3 procent. Med ambitionen att bredda rekryteringen till ledningsarbete, har en uppföljning genomförts av det kommun-

gemensamma traineeprogrammet. Syftet med uppföljningen var bland annat att undersöka hur de sökande till programmet upplevde urvalsprocessen i sin helhet. Svaren indikerar att urvalsprocessen var professionell och utan upplevelse av diskriminering.

I kommande arbete behöver dialogen fortsätta i förvaltningarna huruvida högskoleutbildning för chefstjänster ska vara ett skullkrav. Idag riskerar det kravet, som föreligger på samtliga förvaltningar utom Teknik och fastighet, att utestänga flera medarbetargrupper från karriärvägar och möjlighet att göra intern karriär utifrån lämplighet, kunskap och erfarenhet.

Mål 7: Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.

Det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM) måste fortsatt vara en del av det dagliga arbetet och verksamhetsutvecklingen. Det löpande arbetet med att bedöma risker för ohälsa och olycksfall, och reflektera över vad som fungerar bra på arbetsplatsen fungerar väl i Umeå kommun men måste upprätthållas, även vid förändrade förutsättningar såsom ökad personalrörlighet. Här bör samtliga nämnder nära följa utvecklingen genom årlig uppföljning av SAM. Det är av största vikt att den handlingsplan som nämnderna tar görs till en del av verksamhetsplaneringen. Det är också av stor vikt att nämnderna fördjupar sitt uppföljande arbete, bland annat med stöd av rapporteringen i Stella. Detta bidrar till att bygga en kultur där vi tillsammans uppmärksammar risker, avvikelser och gemensamt bidrar till att avhjälpa desamma.

Skyddsorganisationens förutsättningar måste stärkas

Personalnämnden vill uppmärksamma ett kommungemensamt behov av att påtagligt stärka skyddsorganisationens förutsättningar. Genom dialog med Central samverkansgrupp och signaler från förvaltningarna framkommer bland annat ett behov av att säkerställa mer resurser för huvudskyddsombudsorganisationen. Det sker under året ett samtal kring arbetsformer mellan fackliga organisationer som utser skyddsområden och huvudskyddsombud. Arbetet signalerar så här långt att för en funktionalitet i skyddsarbetet, inte minst stödet till arbetsplatsernas skyddsombud, krävs påtagligt mer tid och därmed budget för huvudskyddsombudsorganisationen. Förvaltningen bekräftar även att andelen resurser för huvudskyddsombudsorganisationen under några mandatperioder har stått stilla samtidigt som verksamhetens omfattning, antalet arbetsställen och förvaltningar ökat under samma tid. Detta gör det viktigt att resurserna för huvudskyddsombud i Umeå kommun stärks 2027.

Personalnämnden vill även understryka att det behöver säkerställas resurser i samtliga nämnder för att de för sin verksamhet och kommungemensamt kraftigt kan höja ambitions-

nivån på skyddsombudsutbildningarna i samtliga nämnder. Detta är en tydlig gemensam förutsättning som idag saknas för en robust skyddsorganisation.

I sammanhanget vill även personalnämnden påminna fullmäktige och samtliga nämnder om vikten att därtill säkerställa att verksamheten bedrivs och utformas så att skyddsombud löpande ges möjlighet och utrymme i sitt arbete att fullt ut bedriva sitt skyddsarbete. Därför är det av vikt att nämnderna följer upp och avhjälpjer eventuella hinder som föreligger i nämndens verksamhet, till exempel rörande schemaläggning och tid och möjlighet till vikarie.

Arbetet med friskfaktorer behöver intensifieras i alla nämnder

Friskfaktorer är tillstånd som gör att vi mår bra och presterar på arbetet. Konceptet vilar på bred forskning och är framtaget partsgemensamt av Suntarbetsliv. Används faktorerna aktivt, systematiskt och långsiktigt finns stor chans att skapa en god arbetsmiljö och låg sjukfrånvaro. Att arbeta med friskfaktorerna är också utvecklande för verksamheten. Genom det tredje personalpolitiska målet har Umeå kommun understrukit varje nämnds ansvar att jobba med och utifrån friskfaktorer, vilket även är helt i linje med de fackliga överenskommelser kring lokalt arbete som slutits nationellt. Även övriga personalpolitiska mål berörs av arbetet med friskfaktorer.

En av friskfaktorerna handlar om rättvis och transparent organisation, där medarbetarna upplever organisationen som schysst. Beslut som är välmotiverade, rättvisa, transparenta och efterlevs utgör en viktig friskfaktor. Värdegrund, policys och rutiner måste vara kända, relevanta och följas. Organisationskulturen måste omfatta den politiska organisationen och de förutsättningar som gemensamt ges för chefer och medarbetare i verksamheten.

Delaktighet och inflytande i hela organisationen skapar förutsättningar för medarbetare att ha inflytande över sin arbetssituation och vara delaktiga i verksamhetsutvecklingen. Rutiner, arbetssätt, mötes- och beslutsstrukturer behöver utformas för att ta vara på medarbetares tankar, åsikter och idéer. Medarbetarinflytandet är en av de friskfaktorer som vi vet ger effekt på hälsa och attraktivitet. En välutvecklad kommunikation och återkoppling med ett öppet klimat är en förutsättning för en hållbar och inkluderande utveckling.

Under 2027 fördjupas Heltidsresan 3.0. Ett partsgemensamt arbete mellan Kommunal och arbetsgivaren som kommer inkludera en rad arbetstidsrelaterade frågor inkl schemafrågor. Ett område som också är viktiga för ett starkt friskfaktorsarbete.

Sjuktalet måste fortsatt ner

Kunskapen om sjukskrivningsmönster för sjukfrånvaron och arbetsrelaterade orsaker till sjukfrånvaron måste fördjupas hos nämnderna, då de var och en har olika förutsättningar och möjligheter.

Sedan 2020 har Umeå kommun haft lägre sjukfrånvaro än den genomsnittliga kommunen. I jämförelse med andra kommuner utgörs Umeå kommuns totala sjukfrånvaro av en relativt stor andel långtidssjukfrånvaro, 60 dagar eller mer. Detta tydliggör behovet av att mer kraftfullt arbeta med arbetsplatsens friskfaktorer och tidigt fånga upp individer som har risk för ohälsa eller är på väg in i en sjukskrivning.

Sjukfrånvaron minskade något 2025 till samma nivå som 2021, 6,9 procent. Under dessa fem år har sjukfrånvaron för kvinnor minskat, medan männens sjukfrånvaro ökat något men ligger fortsatt kvar under kvinnornas nivå.

Utvecklingsarbetet av tidiga insatser och arbetsanpassning kan möjliggöras genom kommun-gemensamt utvecklingsarbete inom ramen för SAMBA-projektet men det är avgörande att varje nämnd säkerställer att det finns välkända rutiner vid kort- och långtidssjukfrånvaro som efterlevs, inklusive de möjligheten till att behålla arbetskraft som möjliggörs genom att Umeå kommun är en stor organisation med brett arbetskraftsbehov.

Att respektive nämnd jobbar aktivt med sitt systematiska arbetsmiljöarbete och stärker det ytterligare med stöd av arbetet med friskfaktorer är helt avgörande för attraktiviteten, möjligheten att behålla och attrahera medarbetare till verksamheterna. Här är också det partsgemensamma arbetet viktigt. Inte minst är det av stor vikt att gemensamt och per nämnd arbeta med att skapa goda förutsättningar för skyddsombuden genom introduktions- och utbildningsinsatser samt utrymme för deras uppdrag i vardagen.

Analyskraften måste öka

Som nämns ovan måste respektive nämnd fördjupa sitt analysarbete i relation till de personalpolitiska målen för att hitta nämndens specifika insatsbehov för måluppfyllelse. Analys och åtgärder måste genomföras inom ramen för varje nämnds kontext och det är varje nämnd som, med stöd av det gemensamma ramverket och kommunens arbetsgivarpolitik, ska vidta åtgärder för att nå målen. Det första personalpolitiska målet gällande attraktivitet och kompetensförsörjning ges analysstöd av det analysverktyg och tillhörande process som tagits fram som stöd för nämndernas arbete med Tilläggsuppdrag 2023:1. Den analysen och tillhörande arbete i nämnderna med kompetensförsörjningsplaner föreslår personalnämnden ligger till grund för verksamhetsplaner med ett väl integrerat ansvarstagande för kompetens-

försörjningsfrågorna i respektive nämnd. Detta helt i linje med reglemente och det första personalpolitiska målet.

Det tredje personalpolitiska målet handlar om att sänka sjuktalen genom att aktivt jobba utifrån friskfaktorerna. Respektive nämnd behöver gå djupare för att få större kunskap om sina sjukskrivningsmönster, bakgrund till förutsättningarna och därmed vidta aktiva åtgärder. Stöd för ett fördjupat analysarbete ställs bland annat till nämnderna de kommande åren genom det delvis externfinansierade SAMBA-projektet utöver det underlag som arbetar fram inom den gemensamma processen för SAM/OSA och aktiva åtgärder.

Nyttjandet av nyckeltal utgör ytterligare ett stöd i nämndernas arbete med de personalpolitiska målen. Personalnämnden följer upp de personalpolitiska målen genom nedanstående nyckeltal och rekommenderar övriga nämnder att följa upp och analysera måtten vid ordinarie tertialrapportering. Respektive nämnd avgör vilka nyckeltal och/eller andra indikatorer som bedöms vara relevanta.

Nyckeltal som stöd för analys

Måtten sammanställs av SLK HR och delges respektive HR-chef.

Attraktiv arbetsgivare, mål 5

Heltidsanställda, procent (T1, T2, T3)	Medarbetarenkäten, medelvärde (T3)
Tillsvidareanställda, procent (T1, T2, T3)	Personalbehov, antal inskickade (T3)
Sysselsättningsgrad, genomsnittlig (T1, T2, T3)	Ansökningar, antal inskickade (T3)
Utomnordisk bakgrund, procent (T1, T2, T3)	Pensionsålder, genomsnittlig (T3)
Personalomsättning, procent (T1, T2, T3)	

Ledarskap, mål 6

Chefer med max 30 medarbetare, procent (T3)	Personalomsättning chefer, procent (T3)
Nyanställd chef som påbörjat chefsutbildningen, antal (T3)	

Friskfaktorer, mål 7

Sjukfrånvaro, procent (T1, T2, T3)	Arbetsmiljöhändelser, andel preventiva, procent (T3)
Långtidsfriska, procent (T1, T2, T3)	Tillbud och skador, antal inrapporterade (T3)
Sjukdagar per årsarbetare, antal (T1, T2, T3)	Skyddsombud, antal (T3)
Arbetsmiljöhändelser, antal inrapporterade (T3)	

Lönestruktur och lönekostnadsbedömning 2027–2029

Umeå kommuns lönestrukturella arbete utgår helt från riktlinje och en uppdaterad policy för det lönepolitiska området. Dessa dokument utgör grunden för det fortsatta analysarbetet om bland annat den årliga lönekartläggningen, analys av övriga diskrimineringsgrunder samt möjligheten att säkerställa att lönepolicy och önskad lönestruktur hålls över tid.

Personalnämnden ser det som fortsatt mycket viktigt att Umeå kommun klarar att bedriva en långsiktigt hållbar och sammanhållen lönepolitik, även när förändringstrycket till följd av att kompetensförsörjnings- och omställningstrycket är stort på nämnderna. För att det ska ske krävs fortsatt aktiv dialog och tydliga processer för underlagsberedning.

Umeå kommun har lönepåverkande avtal med cirka 15 fackliga förbund. Under 2027 sker centrala förhandlingar om Huvudöverenskommelser, HÖK, och vidhängande avtal inklusive löneavtal.

Bedömningen om personalkostnadsökningar för Umeå kommun för 2027 relaterar till lönestruktur och bedömningar ur ett kompetensförsörjningsperspektiv för Umeå kommun och kan komma att påverkas av de centrala förhandlingarna och avtalens utfall. Bedömning av löneökningsbehovet är en samlad avvägning av arbetsvärderad grundstruktur och åtgärdsbehov, relaterat till i lönekartläggningen identifierade behov av justeringar för jämställda löner. Därtill vägs marknad och omvärldsfaktorer in för yrkesgrupper liksom centrala avtals möjliga utfall. Lönestrukturen följer avtalens och yrkens bedömda utveckling. En samlad prognos för Umeå kommun visar att den förväntas överstiga SKR:s prognos för sektorn inför 2027, 3,5 procents löneökningar för 2027, och snarare förväntas landa på 3,9 procent. Den bedömningen innebär inte en procentuell lika fördelning av förväntade löneökningar för samtliga nämnder utan skiljer sig märkbart åt mellan nämnder och till följd av personalgruppernas olika utveckling.

§ 36

Diarienumr: TN-2026/00165

**Tekniska nämndens yttrande över
Stadsledningskontorets förslag till
planeringsdirektiv för 2027****Beslut**

Tekniska nämnden beslutar

att överlämna förvaltningens yttranden enligt bilagor med de föreslagna tilläggen enligt nedan.

Reservation

Alireza Mosahafi (M) och Marianne Löfstedt (M) reserverar sig till förmån för eget yrkande.

Ärendebeskrivning

Stadsledningskontoret har i enlighet med kommunfullmäktiges riktlinjer för planeringsprocess, budget och investeringar sammanställt ett förslag till planeringsdirektiv för 2027.

Berörda nämnder ska skriftligt besvara följande remissfrågor:

Remissfråga 1 - Vilka väsentliga förändringar påverkar utförandet av nämndens grunduppdrag under kommande år?

Remissfråga 2 - Bedömer nämnden att förslaget till investeringsbudget 2027 och plan 2028-2030 innebär direkta och väsentliga verksamhetskonsekvenser?

Remissfråga 3 - Bedömer nämnden att ett eller flera av fastställda program bör revideras, utökas eller avgränsas?

Remissfråga 4 - Bedömer nämnden att det finns behov av revidering av nämndens taxor eller avgifter för verksamhetsåret 2027?

Förslag på sammanträdet

Rebecka Dejby (MP) yrkar på tillägg av följande

1. Remissråga 1, under rubriken utveckling:

" Arbetet med att minska klimatutsläppen måste intensifieras och prioriteras. Tekniska nämnden har i sitt grunduppdrag att arbeta för att minska klimatutsläppen inom nämndens verksamheter, det är ett arbete som pågår men kräver ytterligare utvecklingskapacitet.

Klimatomställningen är långsiktigt positivt för Umeå kommun men kräver ytterligare resurser för ett systematiskt utvecklingsarbete. "

2. Remissfråga 2:

"Åtgärdsprogram Bygg och anläggning Fastighetsinvesteringar klimat har möjliggjort att kommunen kunnat arbeta på ett positivt sätt med bl.a. elektrifiering av byggarbetsplatser och få ytterligare externa medel. För att kunna accelerera arbetet med att sänka klimatutsläppen behöver posten höjas och fortsätta årligen."

Christina Bernhardsson (S) ställer sig bakom Rebecka Dejby (MP) yrkande 1 och 2.

Johan Stål (V) ställer sig bakom Rebecka Dejby (MP) yrkande 1 och 2.

Fredrik Rönn (C) ställer sig bakom Rebecka Dejby (MP) yrkande 1 och 2.

Thomas Liljedahl (L) ställer sig bakom Rebecka Dejby (MP) yrkande 1 och 2.

Alireza Mosahafi (M) yrkar avslag på Rebecka Dejby (MP) yrkande 1 och 2.

Christina Bernhardsson (S) yrkar på

1. att komplettera Tekniska nämndens yttrande över förslag på planeringsdirektiv 2027 där kostnadsberäkningar avseende belysningspunkter infogas i underlaget avseende investeringar för att därefter lämnas till partipolitisk beredning.

2. att ge förvaltningen i uppdrag att förtydliga behov av underhållsmedel i underlaget.

Fredrik Rönn (C) ställer sig bakom Christina Bernhardssons (S) yrkande 1 och 2.

Johan Stål (V) ställer sig bakom Christina Bernhardssons (S) yrkande 1 och 2.

Rebecka Dejby (MP) ställer sig bakom Christina Bernhardssons (S) yrkande 1 och 2.

Alireza Mosahafi (M) ställer sig bakom Christina Bernhardssons (S) yrkande 1 och 2 och i övrigt bifall till tjänsteskrivelsen.

Tekniska nämndens beslutsordning

Ordföranden frågar om nämnden kan ställa sig bakom Rebecka Dejby (MP) yrkande nr 1 och konstaterar att så är fallet.

Reservation

Alireza Mosahafi (M) och Marianne Löfstedt (M) reserverar sig till förmån för eget yrkande.

Ordföranden frågar om nämnden kan ställa sig bakom Rebecka Dejby (MP) yrkande nr 2 och konstaterar att så är fallet.

Reservation

Alireza Mosahafi (M) och Marianne Löfstedt (M) reserverar sig till förmån för eget yrkande.

Ordföranden frågar om nämnden kan ställa sig bakom Christina Bernhardssons (S) yrkande nr 1 och konstaterar att så är fallet.

Ordföranden frågar om nämnden kan ställa sig bakom Christina Bernhardssons (S) yrkande nr 2 och konstaterar att så är fallet.

Ordförande frågar om nämnden i övrigt kan ställa sig bakom tjänsteskrivelsen och konstaterar att så är fallet.

Beslutsunderlag

Bilaga 1. Planeringsdirektiv 1 2027 samt plan för 2028-2030. Bilaga.

Bilaga 2. Investeringsbudget 2027 och plan 2028-2030. Bilaga.

Bilaga 3. Totalramsberäkning. Bilaga.

Bilaga 4. Anvisning för nämnder och bolags yttrande. Bilaga.

Bilaga 5. Nämndernas utmaningar och möjligheter i 3-5 års perspektiv.

Bilaga.

Bilaga 6. Nettokostnadsavvikelser och nettokostnadsjämförelser. Bilaga.

Bilaga 7. Relationstal - föreslagen ramtilldelning i förhållande till PKV och demografiska förändringar. Bilaga.

Bilaga 8. Ramtilldelning över tid. Bilaga.

Bilaga 9. Nuläge inriktningsmål och program 2025. Bilaga.

Bilaga 10. Förslag viktiga datum för kommunens nämnder och bolag under 2027. Bilaga.

Yttrande Remissfråga 1. Bilaga.

Yttrande Remissfråga 2. Bilaga.

Yttrande Remissfråga 3. Bilaga.

Yttrande Remissfråga 4. Bilaga.

Beredningsansvariga

Karin Isaksson

Marcus Bystedt

Hanna Ekman

Verksamhetsekonomer

Verksamhetschefer

Beslutet ska skickas till

Till KSdiarium, i word-format, senast 20 mars 2026. Skriv i ämnesraden
Tekniska nämndens yttrande KS-2025/00756.

Karin Isaksson

Remissfråga 1 - Vilka väsentliga förändringar påverkar utförandet av nämndens grunduppdrag under kommande år?

Inledning

Kommunens övergripande mål att skapa ett attraktivt, tryggt och hållbart samhälle genomsyrar samtliga verksamhetsområden. Nämnden har fortsatt tillväxt i fokus för att skapa förutsättningar för att säkra välfärdens utveckling. Stadsutveckling, god offentlig service och ett hållbart samhälle är centrala för fortsatt tillväxt och en god livskvalitet. Den tekniska utvecklingen och digitaliseringen möjliggör effektivisering och innovation, men ställer samtidigt ökade krav på anpassning av arbetssätt, kompetens och infrastruktur. Verksamheterna har ett uttalat ansvar att bidra till kommunens mål, exempelvis genom en effektiv organisation, olika hållbarhetsinitiativ, utveckling av mötesplatser och service samt införande av nya teknologier.

För kommande år finns stora ekonomiska utmaningar för tekniska nämndens verksamheter som måste hanteras. En ökad driftsram är nödvändig om inte en betydande anpassning av service och kvalitet ska bli nödvändig. Nya lag och myndighetskrav och stora kostnadsökningar inom vissa specifika områden kräver mer resurser för att möta behov, som inte är valbara.

En attraktiv stad och kommun, för fortsatt tillväxt

Stadens attraktivitet är en viktig förutsättning för fortsatt tillväxt och en god livskvalitet. Utveckling av service, mötesplatser, stads- och kommundelar och besöksmål är viktiga pusselbitar. Stad och land behöver utvecklas parallellt och ekonomiska förutsättningar behöver skapas för detta. En hållbar tillväxt kräver kraftsamling inom många områden, och kommunens inriktningsmål tydliggör dessa prioriteringar. Lika viktigt som att komplettera med ny bebyggelse är att vårda vår befintliga struktur.

Staden ska vara en bra plats för alla, både yngre och äldre, medborgare såväl som besökare och näringslivet. För tillväxten är studenterna en särskilt viktig grupp där staden ska bjuda in till vilja och förutsättningar att stanna kvar i staden när studierna avslutas.

Hela kommunen behöver utvecklas där t.ex. belysning på landsbygd behöver utökad finansiering och även bidrag till enskilda vägar där kommunens bidrag är relaterade till Trafikverkets ersättning som höjts kräver budgetförstärkning, i annat fall måste riktlinjerna revideras och ambitionsnivån sänkas.

Det vore också önskvärt att medel avsätts för utveckling av våra besöksmål, t ex Norrbyuskär.

Demografi och förändrade behov

Förändringar i befolkningens sammansättning påverkar behovet av lokaler och tjänster och skapar förutsättningar för omställning och ändrat nyttjande. Behovet av nyproduktion minskar inom vissa områden, medan behovet av resurser för omställning och anpassning ökar. Lokaler måste anpassas i takt med demografiska förändringar – exempelvis kan förskolor omvandlas till lokaler för daglig verksamhet eller hemtjänst.

Det minskande barnantalet i förskolan och skolan innebär inte alltid att enheter kan stängas, vilket ofta medför ökade kostnader per barn eftersom bemanningen inte kan minskas i motsvarande grad.

Nya behov som inte kan lösas inom befintligt lokalbestånd kräver avsatt finansiering för att ha förutsättningar att genomföras. Ett exempel på nya behov är utökade lokaler för Centrum mot våld, en viktig verksamhet som är mycket trångbodd idag.

Nya lagkrav, inom många områden

Inom ett antal områden har kommit/ kommer nya lagkrav och direktiv som inte är valbara, de kräver åtgärder.

NIS2, EUs uppdaterade cybersäkerhetsdirektiv ställer helt andra krav som kommunen måste uppfylla. Cybersäkerhetslagen medför behov av betydande inköp och investeringar av tjänster, programvara och hårdvara för en proaktiv förmåga att identifiera hot och tecken på incidenter. Identitets- och behörighetshantering behöver stärkas och likvärdig säkerhetsnivå säkerställas inom samtliga verksamheter, exempelvis även skoladministration.

Nya krav på brandsäkerhet för våra befintliga särskilda boenden och vård och omsorgsboenden kräver sprinkling och i vissa fall även ytterligare åtgärder, t.ex. nya brandceller. Lagstiftningen är retroaktiv. Därtill kommer ökade krav för tillgänglighet och arbetsmiljö och samtliga krav måste åtgärdas för att boendena på sikt ska vara godkända, annars måste de ersättas. Brandmyndigheten kräver åtgärder i en takt av sex enheter per år. Åtgärderna är kostsamma och kräver dels investeringsmedel för våra egna fastigheter, dels driftmedel då många boenden är förhyrningar och behöver åtgärdas av fastighetsägaren och då åtföljs av en hyreshöjning.

Miljökrav för belysning är känt sedan tidigare men utbytet är fortsatt underfinansierat gällande både drift och investering. Detta gäller både inom Fastighet och Gator och parker.

Allt fler arter läggs till på EU:s lista utifrån förordningen om förbud att sprida invasiva arter och kommunen måste då agera för att bekämpa dessa.

Civil beredskap, säkerhet och trygghet

Samhällets utveckling, omvärldsläget och klimatförändringar ställer ökade krav på kommunens robusthet och krisberedskap. Nämndens uppdrag inom civil beredskap avseende inom reservkraft, reservdrivmedel, beredskapslager och livsmedelslager är viktiga, prioriterade områden för att minska samhällets sårbarhet. Därutöver är upprustning av skyddsrum enligt gällande lagstiftning (Lag 2006:545 om skyddsrum) prioriterat inom nämnden, likväl som förvaltningens egen krisorganisation och kontinuitetsplanering. Satsningarna kräver ytterligare resurser och långsiktiga satsningar för att vara genomförbara, exempelvis anslutning av reservkraft i förhyrda vård- och omsorgsboenden och uppbyggnad av lager av olika slag.

Arbetet sker i nära samverkan med säkerhetsenheten och andra berörda aktörer, t.ex. de kommunala bolagen som ansvarar för andra delar av kommunaltekniken.

Klimatförändringarna medför mer extremt väder, såsom översvämningar, stormar, bränder och torka. Detta kräver viktig anpassning och ett långsiktigt arbete för att bygga en robust stad och begränsa skadorna av framtida händelser.

Säkerhetsfrågorna har fått ökad betydelse till följd av nya lagkrav, förändrat omvärldsläge och växande hotbild. Fysiska säkerhetskrav, t.ex. passagekontroll, ställs både på befintliga och nya lokaler vilket innebär stora kostnader i ett stort fastighetsbestånd. Hotbilden mot offentliga verksamheter ökar och kräver utveckling av tekniska lösningar, arbetsformer och regelverk. Samverkan med säkerhetsenheten är avgörande för att stärka tryggheten och minska sårbarheten och arbetet behöver ske i flera delar av den kommunala förvaltningen. Detta ställer krav på tekniska nämnden att utveckla nya tekniska lösningar, arbetsformer och regelverk.

Betydligt högre kostnadsläge och fortsatta kostnadsökningar

Under de senaste åren har kostnadsökningarna varit stora, byggkostnadsindex ökat med uppemot 30% och t.ex. licenser, hyror och livsmedel är andra områden med väldigt stora kostnadsökningar som nämnden haft att hantera. Utmaningarna har varit stora vilket ger begränsningar för att hantera ytterligare, kommande kostnadsökningar som inom många områden är fortsatt betydande, även om den allmänna inflationen mattats av. Tekniska nämnden bär stor del av de kostnadsökningar som kommunen haft att hantera de senaste åren. Det tär på utrymmet för utveckling.

Prisutvecklingen på licenser har varit kraftig, här finns också valutaeffekter. För 2026 bedöms licenskostnaderna öka med cirka 15 Mnr, och denna trend väntas fortsätta. Kostnadsökningarna är svåra att påverka och riskerar att hämma nödvändig utveckling och säkerhetsarbete. Därtill ställs krav på utvärdering och komplettering av amerikanska molntjänster med alternativ som erbjuder högre datasuveränitet, vilket medför ytterligare behov av finansiering och kompetensförflyttning.

Färdtjänstens entreprenör har nyligen gått i konkurs och ett väldigt ekonomiskt fördelaktigt avtal kommer ersättas med ett avtal med en mycket högre prisbild. Kostnaden på årsbasis bedöms öka uppemot 20 Mkr och ska servicenivån och avgifter bibehållas krävs utökad budget. I annat fall behöver en genomgripande översyn av Färdtjänstresornas villkor göras.

Fastigheternas underhåll utgörs av både driftsinsatser och reinvesteringar. Även driftsmedlen behöver utökas för att underhållsbehovet ska täckas.

Utrymme för utveckling

Parallellt med all viktig daglig drift är det av stor betydelse att nämnden har förutsättningar att säkerställa sin utvecklingskapacitet, som behövs inom en rad områden. Många gånger genereras nyttan av utvecklingen inom andra nämnder men stor del av kostnaden belastar tekniska nämnden.

Umeå kommun befinner sig i en omfattande digital omställning, där generativ AI och nya tekniska plattformar utforskas och implementeras. Erfarenheter visar att parallella initiativ har lett till fragmentering och ineffektiv resursanvändning. För att skapa en långsiktigt hållbar struktur krävs samlade riktlinjer, central kompetens och gemensam teknisk plattform för AI. Detta möjliggör skalbarhet och ökad kontroll över datahantering, samtidigt som ekonomisk effektivitet och minskad leverantörsberoende säkerställs. Utvecklingsbehoven omfattar även investeringar i data- och AI-plattformar inom Sverige, särskilt för hantering av sekretessdata. Kompetensbrist inom IT och digitalisering utgör en utmaning, liksom behovet av nya processer och arbetssätt för att efterleva lagstiftning och säkerhetskrav.

Utöver digital omställning behövs även annan ny teknik, t ex investeringar i teknik som främjar hållbarhet. Ny teknik erbjuder många möjligheter, och det är avgörande att kommunen hänger med i utvecklingen för att skapa en modern och attraktiv stad. Utöver tekniska lösningar behöver också andra värden få utrymme. Fina och trygga, jämställda offentliga miljöer, förutsättningar för rekreation och mänskliga möten är exempel på områden som måste fortsätta att utvecklas likväl som en ändamålsenlig infrastruktur och god offentlig service. Allt för att Umeå kommun ska fortsätta vara ett populärt val av plats att leva sitt liv.

Arbetet med att minska klimatutsläppen måste intensifieras och prioriteras. Tekniska nämnden har i sitt grunduppdrag att arbeta för att minska klimatutsläppen inom nämndens verksamheter, det är ett arbete som pågår men kräver ytterligare utvecklingskapacitet. Klimatomställningen är långsiktigt positivt för Umeå kommun men kräver ytterligare resurser för ett systematiskt utvecklingsarbete.

Tekniska nämndens verksamheter har ofta en avgörande betydelse för att kommunens inriktningsmål ska kunna nås. Det utvecklingsarbetet behöver kunna ske utan att alltför stor konkurrens uppstår med resursbehoven för den löpande verksamheten.

Avslutning

Sammanfattningsvis står nämnden inför omfattande utmaningar och behov utifrån samhällets krav. För att uppfylla kommunens mål och lagstadgade krav krävs prioriteringar, förstärkta resurser och samordning över verksamhetsgränser. De identifierade behoven och utmaningarna måste resurssättas och är avgörande för att skapa förutsättningar för en attraktiv, trygg och hållbar kommunal verksamhet, även i framtiden.

Remissfråga 2 - Bedömer nämnden att förslaget till investeringsbudget 2027 och plan 2028–2030 innebär direkta och väsentliga verksamhetskonsekvenser?

Tekniska nämnden ser behov av förändrade/utökade projekt inom fastighet, gator och parker samt DoIT, vilka redogörs för nedan per respektive verksamhet.

Totalt förändrade behov för Tekniska nämnden redovisas i nedan tabell.

Tillkommande/ändrade behov Tekniska nämnden, mnkr			
2027	2028	2029	2030
-4,281	123,298	120,187	77,798

Nedan följer mer detaljerade beskrivningar per verksamhet

Gator och parker

Gator och parker, tkr	2027	2028	2029	2030
Bussgata Skolgatan	3 000	17 000		
Rödängsvägen		3 000	15 000	
Renmarkstorget	-15 000		15 000	
RMT–dagvatten / MCF	16 000			
Hållplats Skolgatan	4 000			
Renmarkstorget E-NORM		0		
Älvsvatten	11 000			
Fordon	2 300	2 300	2 300	2 300
Älgvägen		8 000		
Åtgärdsprogram Transporter Trafiksäkerhet och Hållbara färd sätt	5 000	5 000	5 000	5 000
Döbelns park/Vänortsparken		4 000	4 000	
Stadsutveckling innanför ringen (tidigare väg 503)				30 000
Utredningar inför investering	1 000	1 000	1 000	1 000
tot	27 300	40 300	42 300	38 300

I ombyggnaden av Renmarkstorget har behov av att hantera skyfall och dagvatten aktualiserats. Behoven avser inte enbart torget utan västra delen av centrumfyrcanten. Detta har ökat behoven av utredningar för att hantera dessa behov och åtgärder som både är nödvändiga och påverkar både Umeå kommun och Vakin/Umeva. Ansökan har lämnats in till både Tillväxtverket, där kommunen och Vakin beviljats 16 mnkr, och till Myndigheten för civilt försvar där ansökan skickas in under våren.

Renmarkstorget – 15,0 mnkr flyttas från 2027 till 2029.

Renmarkstorget-dagvatten, nytt projekt – ytterligare behov för 2027 på 10 mnkr för att klimatsäkra centrum och därför bygga en dagvattenledning tillsammans med Vakin/Umeva. Beloppet inkluderar medfinansiering från Tillväxtverket 16,0 mnkr (som beviljats) samt att förutsätter att ansökan om 39 Mnkr beviljas av Myndigheten för civilt försvar. Även resurser för genomförda utredningar behövs om 6 Mnkr. Tillkommande behov 16 mnkr.

Renmarkstorget E-Norm – Ökade kostnad av elektrifiering 4,7 mnkr, finansieras helt av stöd från Tillväxtverket 4,7 mnkr. Tillkommande behov 0 mnkr.

Hållplats Skolgatan behöver få ny, permanent placering som förbättrar kollektivtrafikens förutsättningar när Renmarkstorget byggs om. Tillkommande behov 4,0 mnkr.

För att skapa en långsiktigt hållbar lösning för bevattning av allmän plats i Umeå behöver älvsvatten användas. Lösningen bidrar även till ett mer robust samhälle och en ökad civil beredskap då älvsvattnet kan renas om behov skulle uppstå. Minskar också konkurrensen om dricksvattnet. Ett nytt pumphus och ledningar planeras under 2028. Tillkommande behov 11,0 mnkr.

För att förbättra kollektivtrafiken österut och skapa bättre förutsättningar att knyta ihop centrum med universitetsområdet behöver bussgatan på Skolgatan förstärkas mellan ÖK och Östra Esplanaden och en viktig byteshållplats vid Församlingsgården behöver tillgänglighetsanpassas samt skyfallssäkras. Kostnad för sträckan och hållplats beräknas till 3,0 mnkr 2027 och 17 mnkr 2028. Tillkommande behov 20,0 mnkr.

Rödängsvägen har behov av ombyggnad för att minska belastning på Tvärån samt förbättra för kollektivtrafiken på gatan. 3 mnkr 2028 och 15 mnkr 2029. Tillkommande behov 18,0 mnkr.

Älgvägen behöver byggas om för att skapa bättre förutsättningar för cykel och kollektivtrafik och ryms inte i befintlig pott. Tillkommande behov 8,0 mnkr 2028.

Döbelns park är en historisk park som där medel avsatts för ny scen, där även parken i sig behöver restaureras och utvecklas. Även Vänortsparken har stor potential att utvecklas som mötesplats och för lek i centrum. Tillkommande behov 4,0 mnkr 2028 och 4,0 mnkr 2029 för båda parkerna.

Stadsutveckling innanför ringen har nu nya förutsättningar då vi övertagit vägnätet innanför ringleden. Vi behöver utveckla den infrastruktur vi övertagit och skapa förutsättningar för byggande och tillväxt. Tillkommande behov 30 mnkr år 2030.

Åtgärdsprogram Transporter Trafiksäkerhet och Hållbara färdsätt är viktiga områden för att nå kommunens mål, särskilt miljömålen – behov av ökad årlig ram med 5,0 mnkr per år från 2027.

Utredningar behöver ske i tidigare skeden och har ökat behov, 1,0 mnkr per år från 2027. Fordon ram – ökat behov för att köpa elektriska maskiner 2,3 mnkr per år från 2027.

Investeringsanslaget för belysning behöver förstärkas för att kunna upprustning ska kunna genomföras i enlighet med de beslut som fattats i Tekniska nämnden avseende kriterier för upprustning. Behoven beskrivs i nedanstående tabell.

Kommunala belysningspunkter på enskilda och statliga vägar					
	Antal	Antal som awecklas nuvarande kriterier	Antal som reinvesteras beslutade kriterier	Kostnad att bygga om/ ersätta alla (Mnkr)	Kostnad att bygga om/ ersätta beslutade kriterier (Mnkr)
Statlig väg	3400	1516	1884	340	188
Enskild väg	3300	1681	1619	66	32
Summa		3197	3503	406	221
				Årlig reinvestering beroende på antal år, Mnkr	
			10	41	22
			15	27	15
			20	20	11

Fastighet

Fastighet, tkr	2027	2028	2029	2030
Rödängsskolan nybyggnad en parallell F-3	-66 500	50 000	16 500	
Inv Rödängsskolan nybyggnad en parallell F-3	-2 000		2 000	
Gruppboende Stenmorgärdet 2024, 3		-13 496	6 496	7 000
Gruppboende Gimoplan	-8 864	8 864		
Lokalanpassning ej spec.	8 000	8 160	8 323	8 490
Åtgärdsprogram Energi Fastighetsinvesteringar	7 900	8 058	8 219	8 384
Ökad civilberedskap	5 300	5 406	5 514	5 624
Reinvesteringar	10 000	10 000	10 000	10 000
tot	-46 164	76 992	57 052	39 498

Tidplanen för **Rödängsskolan nybyggnad en parallell F-3** har förskjutits och budgetmedel behöver anpassas till ny tidplan. 50 mnkr från 2027 föreslås flyttas till

2028 och 16,5 mnkr från 2027 föreslås flyttas till 2029. Budgeten för inventarierna föreslås flyttas från 2027 till 2029 med 2 mnkr.

Gruppboende Gimoplan har försenats pga utdragen planprocess, 8,864 mnkr föreslås flyttas från 2027 till 2028.

Gruppboende Stenmorgärdet förskjuts ett år, 13,4956 mnkr föreslås flyttas från 2028 till 2029 och 7 mnkr flyttas från 2029 till 2030.

Det årliga ramanslaget **Åtgärdsprogram Energi Fastighetsinvesteringar (lönsamma)** föreslås höjas till 20 mnkr med start 2027, dvs en ökning med 8 mnkr framåt. Budget utökades till 17 Mkr för 2026. Behoven är stora och investeringarna ger gott resultat, vilket gynnar ekonomi och miljö.

Åtgärdsprogram Bygg och anläggning Fastighetsinvesteringar klimat har möjliggjort att kommunen kunnat arbeta på ett positivt sätt med bl.a. elektrifiering av byggarbetsplatser och få ytterligare externa medel. För att kunna accelerera arbetet med att sänka klimatutsläppen behöver posten höjas och fortsätta årligen.

Lokalanpassningar ej spec behöver utökas. Ramen är idag mycket låg i förhållande till beståndets storlek och nu ökar behoven då fler lokaler i sin helhet bör ställas om. Mindre anpassningar för verksamheternas behov behöver kontinuerligt ske exempelvis utifrån arbetsmiljö, lokaloptimering eller nya krav. Föreslås utökas med 8 Mkr med start år 2027. Viktigt är att även nämndernas behov av anpassning uppmärksammas i respektive verksamhets investeringsplan, t ex medel för anpassning för brandkrav.

Ökade medel för **civil beredskap** och åtgärder i skyddsrum. De mer komplexa skyddsrummen som kräver mer ombyggnationer kvarstår och därför behövs ytterligare medel. En ökning med 5,3 mnkr år 2027. Fortfarande är behoven framåt oklara och posten kommer behöva revideras i framtiden.

Reinvesteringar behöver ytterligare förstärkas. Dels är budget/ kvm låg i förhållande till branschnyckeltal och därutöver ger bl a ökade säkerhetskrav nya behov av reinvesteringar och utbyte. Ett eftersatt område är också våra utomhusmiljöer där upprustningsbehoven är stora. Föreslås utökas med 10 Mkr årligen.

I kommande års budget- och planeringsprocesser behöver stora investeringsbehov i våra badhus hanteras och även ny ladugård vid Forslundagymnasiet.

DoIT

DoIT, tkr	2027	2028	2029
Bildskärmar och tillbehör	0	0	0
Datorer Umeå Kommun	0	7 333	10 342
Skrivare som tjänst	0	-7	-71
Ram It FG	4 369	0	0
Ram It GY	0	0	0
Utrustning servrar	4 130	5 369	6 980
Utrustning Nät	1 084	311	2 384
AI-hårdvara för kommunen	5 000	1 000	1 200
tot	14 583	14 006	20 835

I slutet av 2022 avrapporterades Uppdrag 19 till TN och KS där förvaltningarnas behov av datorer redovisades inklusive ekonomisk konsekvens för åren 2023–2026. I juni 2023 beslutade KF att utöka DoITs investeringsram för att möta verksamhetsbehoven. Inför 2027 har DoIT kompletterat ramen med behov för att klara återinvestering av den tidigare beslutade förtätningen av datorer. Siffrorna har uppdaterats efter dialog med övriga förvaltningar om deras behov samt att stora kostnadsökningar har tagits i beaktning.

Investeringsbehov i nät påverkas av en stor mängd accesspunkter som behöver bytas ut. Utrustning i form av servrar inkluderar 2,7 Mkr för IT-kapacitetsnämndens räkning då den nämnden saknar egen investeringsram.

Det finns en stor efterfrågan av AI inom kommunen. För att nå en hög grad av datasuveränitet och kunna nyttja tekniken också för storskaliga beräkningar av känsliga data behövs investeringar i kraftfullare hårdvara för AI-tillämpningar, 5 mnkr.

DoIT, bilaga

Inom DoIT finns kommande år särskilt stora behov av resurser, behov som riktas mot hela kommunen men behöver lösas inom DoITs verksamhet.

Därför beskrivs de samlat i bilaga.

Område	Kommentar	Behov av ramförstärkning
Säkerhet <ul style="list-style-type: none">- Möta lagkrav (NIS2/CSL)<ul style="list-style-type: none">o Kostsamma åtgärder (GAP-analys gjord)- Samma säkerhetsnivå på administrativ personal inom skolan som övrig personal- Stärkt säkerhet passage och behörigheter	<p>Svårt att uppskatta exakta kostnader. Bedömningen vi gjort som delas av kommuner i motsvarande storlek och situation är ett behov motsvarande 17 Mkr för att möta lagkrav. Detta är mestadels till licenser och verktyg för förebyggande övervakning men också behov av medarbetare med kompetenser vi idag inte har.</p> <p>Kostanden för att ha samma säkerhet för skolans användning av Microsoft är 2 Mkr.</p> <p>Passage och behörigheter estimeras till ca 1 Mkr. Vid centralisering av korthantering kan det behövas omfördelning av medel för att klara bemanning.</p>	20.000 tkr Stor osäkerhet och en nivå som kommer behöva utökas ännu mer över tid.
Licenser	<p>För 2026 har vi kostnadsökningar för licenser på nästan 15 Mkr vilket medfört att allt utrymme som skulle täcka indexuppräknningar, lönerevision, säkerhetsåtgärder och viss utveckling ätit upp av licenskostnader. Vi bedömer att kostnaderna kommer fortsätta öka och drivs av omvärldsläget.</p> <p>Tekniska nämnden har tydliggjort att vi förväntas utvärdera, testa och eventuellt komplettera vår användning av amerikanska molntjänster med alternativ som har högre nivå av datasuveränitet. Vi ser ett behov av finansiering för att kunna möta denna förväntansbild.</p>	15.000 tkr
Data och AI	<p>Vi behöver utöka vår kapacitet men också vår förmåga, bland annat med data och AI-plattformar som ligger inom Sverige för att i större skala kunna använda tekniken inom alla kommuns verksamheter, också de med sekretessdata.</p>	5.000 tkr

Remissfråga 3 - Bedömer nämnden att ett eller flera av fastställda program bör revideras, utökas eller avgränsas?

Arbetet med inriktningsmål och därtill hörande program är viktigt och centralt. Nämnden tycker det är bra att kommunens övergripande mål tydliggörs för hela kommunorganisationen på detta sätt. Det tydliggör vad som är viktigt och ger underlag för prioritering, även om grunduppdraget också måste vara i fokus. Nämnden anser den inriktning som finns i styrmodellen, att arbetet koncentreras enligt modellen och "sidospår" ska undvikas, ger förutsättningar för framdrift och konkreta resultat inom de områden som bedömts viktigast att åstadkomma resultat inom.

Att nämnderna har fått generella medel för detta arbete ger en möjlighet för verksamheterna att göra satsningar och prioritera utifrån kommunens övergripande styrning. Det ger möjlighet att växla upp planerade insatser, men, mer resurser behövs. Det är väldigt viktigt att det finns resurser där genomförandet ska ske så att vi kan leverera konkreta resultat. Givetvis är det viktigt att strategier och planering finns men minst lika viktigt att genomförande och framdrift sker. Resursfördelningen bör spegla detta.

Inriktningsmål 1 – Tillväxt

Nämndens främsta bidrag inom området är att säkerställa den infrastruktur som krävs för fortsatt tillväxt. Detta uppdrag är tydligt även utan ett programstyrt arbetssätt. De områden som programmet omfattar är både betydelsefulla och relevanta, och de föreslagna insatserna är väl motiverade. Samtidigt blir samhällets robusthet ett allt viktigare perspektiv. Den tillväxt som sker får inte leda till ökad sårbarhet.

Vi behöver utveckla livsmiljöer som ger invånarna goda förutsättningar att leva ett bra liv. Att väga olika perspektiv mot varandra är en ständig del av nämndens beslut, och för att stadsutvecklingen ska lyckas måste flera aspekter balanseras samtidigt.

Bland dessa avvägningar är ekonomisk hållbarhet en grundläggande förutsättning som måste säkerställas parallellt med övriga perspektiv. Detta behöver få större tyngd i det framtida beslutsfattandet för att planer och målsättningar ska vara genomförbara.

Programmen skulle kunna utvecklas ytterligare för att bli ännu mer konkret avseende fler områden som är viktiga för stadens fortsatta tillväxt.

Inriktningsmål 2 – Social hållbarhet

Inriktningsmål 3 – Jämställdhet

Program för social hållbarhet

Tekniska nämnden bidrar aktivt till genomförandet av Program för social hållbarhet genom att planera, utveckla och förvalta kommunens utomhusmiljöer med fokus på jämlikhet, jämställdhet och inkludering. Genom att stärka flöden och kopplingar mellan stadsdelar, utveckla attraktiva och trygga mötesplatser samt skapa tillgängliga och välfungerande boendemiljöer, arbetar nämnden för att minska skillnader i livsvillkor och motverka segregation. Arbetet omfattar även att stärka möjligheterna till dialog och delaktighet, så att fler invånare – oavsett bakgrund eller livssituation – kan vara med och påverka kommunens utveckling. Inom ramen för jämställd stadsplanering integreras ett jämställdhetsperspektiv i utformningen av det offentliga rummet, för att säkerställa att kvinnor och män, flickor och pojkar, har likvärdiga möjligheter att använda, påverka och känna trygghet i stadens miljöer. På så sätt bidrar tekniska nämnden till att bygga en hållbar, inkluderande och trygg kommun för alla.

Inriktningsmål 4 – Klimat

Fokusområdena för programmet är fortsatt relevanta då de speglar aktiviteter med stor klimatpåverkan i Umeå. Eftersom transportsektorn, bygg- och anläggningssektorn samt energianvändningen står för en betydande del av utsläppen behöver dessa områden fortsatt vara centrala i styrningen, detta tillsammans med cirkulär ekonomi som har stor potential att bidra till inriktningsmål 4. Fokusområdena behöver inte ändras.

Redovisningen av status för programmet beskrivs inte i planeringsdirektivet utan redovisas separat. Kvalitetsfaktorer och indikatorer har flyttats till redovisningen. Därför kan det vid jämförelse med exempelvis planeringsdirektivet 2025 framstå som att kvalitetsfaktorer och indikatorer inte längre finns kvar när de i själva verket återfinns i separat redovisning. Det är önskvärt att förtydliga i planeringsdirektivet var uppföljning av programmet sker.

När kvalitetsfaktorer och indikatorer inte presenteras direkt i planeringsdirektivet kan det upplevas svårare att få grepp om status för arbetet med inriktningsmål 4. Att inkludera en kort nulägesbeskrivning av klimatpåverkan i kommunen kan göra statusen tydligare skapar bättre förståelse för hur långt arbetet har kommit i förhållande till målet om klimatneutralitet 2040.

Samordning och stöd för nämndernas arbete inom klimat och miljöområdet behöver utvecklas. Nämnden har inför året, utifrån UKFs modell för styrning av miljöarbetet, arbetet fram en modell för styrning av det egna arbetet. Nämnden ser gärna att det arbetet utvecklas och nämnden ser gärna också att stödet till nämndernas arbete förstärkas så vi kan nå ännu mer konkreta resultat.

Remissfråga 4 - Bedömer nämnden att det finns behov av revidering av nämndens taxor eller avgifter för verksamhetsåret 2027?

Taxor

Tekniska nämnden föreslår att avgiften för uteserveringar som inte kräver bygglov justeras under vintersäsongen november – mars enligt nedan:

	Sommarsäsong	Vintersäsong
<i>Zon 1 arealavgift</i>	<i>5,01 kr kvm/dygn</i>	<i>2,5 kr kvm/dygn</i>
<i>Zon 2 arealavgift</i>	<i>2,34 kr kvm/dygn</i>	<i>1,17 kr kvm/dygn</i>
<i>Zon 3 arealavgift</i>	<i>1,67 kr kvm/dygn</i>	<i>0,84 kr kvm/dygn</i>

Motivering: se separat taxe-beslut, TN-2026/00099.

Nämnden har inga övriga förslag till revidering av taxor och avgifter för 2026.

§ 34

Diarienum: TN-2026/00065

**Yttrande över det årliga bidraget till stiftelsen
Arboretum Norr****Beslut**

Tekniska nämnden beslutar

att lämna Stiftelsens Arboretum Norrs skrivelse som bilaga till yttrandet på Planeringsförutsättningarna.

Ärendebeskrivning

Tekniska nämnden har erhållit en skrivelse från Stiftelsen Arboretum Norr.

Skrivelse

För att kunna vidmakthålla driften av Arboretum Norr och undvika en nedläggning på sikt, föreslås Kommunfullmäktige att öka bidraget till Stiftelsen Arboretum Norr till 1,5 mnkr per år.

Bidraget till Stiftelsen Arboretum Norr från Umeå kommun höjdes senast 2010 och har sedan dess legat still på nuvarande nivå 545 tkr om året. Redan för 16 år sedan var anslaget för litet för att täcka föreståndarens (den då ende anställde) lön och nödvändiga driftskostnader. Under samma tid har det skett en genomsnittlig penningvärdesförsämring av ~30 %. Även utan hänsyn till inflationen har stödet från Umeå kommun de facto minskat sedan 2010. Detta eftersom kommunen tidigare bekostade funktioner som ekonomisk redovisning, sekreterarhjälp, soptömning, vedutkörning och latrintömning, vilka stiftelsen idag själva får hantera.

I oktober 2022 hade Tekniska nämnden ett överskott och beslutade om ett engångsanslag på 1 mnkr (TN-2022/00690). Man föreslog samtidigt till kommunstyrelsen att ett utökat kontinuerligt anslag bör inarbetas i kommunens budget. Trots flera äskanden från stiftelsen om en permanent höjning har detta inte genomförts.

För sin överlevnad har Arboretum Norr fått snåla på driftkostnaderna och förlita sig på alternativa intäkter. Historiskt har vi haft stora framgångar med externa projektbidrag (sponsring, fonder, EU-medel, Naturvårdsverket), vilket möjliggjort nyanläggningar och utveckling, såsom Lägdaleden, Japanska trädgården och arboretets filial på campus. Dock går det inte långsiktigt att finansiera driften genom projektansökningar, eftersom varje nytt projekt också medför ökade framtida driftskostnader. Tyvärr finns det inga sökbara externa fonder etcetera, som ger pengar till skötsel och drift; utan alla premierar nyanläggning.

Sedan 2010 har antalet planterade träd nästan fördubblats, stigsystemen har utökats och besökstalen har mer än tiodubblats. Personalbehovet har ökat i takt med detta.

Idag består personalen av:

- Föreståndare (chef och vetenskaplig ledare): 40 % tjänst.
- Intendent (huvudansvar för samlingar och databas): 80 % tjänst.
- Trädgårdsmästare (deltar även i administration etc.): 80 % tjänst.
- Snickare (underhåll av stigar, trappor, mm.): 80 % tjänst under sommaren.

Den sammanlagda årsarbetstiden motsvarar 2,4 heltidstjänster, vilket bedöms vara ett minimum för nödvändig skötsel. Detta är dock en mycket större bemanning än någonsin förr i Arboretum Norrs historia.

Nyanställningarna skedde när föreståndaren var frånvarande en längre tid på grund av sjukdom i familjen, med hjälp av de lönedel som då frigjordes, samt det extra bidraget från TN på 1 mnkr.

Ingen permanent höjning av bidraget har kommit till stånd efter det och personalen har bara kunnat behållas fram till idag, tack vare att ett större arv erhöles 2024. Efter 2026 kommer dock alla sparade medel att vara förbrukade.

Som allmännyttig organisation utan inträdesavgift ökar kostnaderna för underhåll och drift i takt med att besöksantalen ökar. Alla år med en otillräcklig bemanning har också lett till att en avsevärd underhållsskuld har byggts upp, vilken vi har börjat beta av när vi nu för första gången har en gynnsammare personalsituation. Utan den föreslagna uppräkningsen av bidraget från Umeå kommun kommer dock personalen att behöva sägas upp och verksamheten får på sikt läggas ned. En rimlig kommunal

basfinansiering underlättar dessutom möjligheten att attrahera ytterligare externa finansiärer och samarbetspartners, där sådana medel då kan användas till utveckling snarare än basdrift. Arboretum Norr lockar besökare från hela världen och har av kommunen själv pekats ut som ett av 10 besöksmål som behövs i en attraktiv kommun av Umeås storlek. Anläggningarna besitter unika vetenskapliga, pedagogiska och rekreationella värden som upprätthållits till mycket små kostnader för Umeå kommun. Med tanke på pågående urbanisering och klimatförändringar förväntas behovet av dessa värden öka. Om vi på grund av bristande basfinansiering tvingas nedmontera verksamheten, vore detta en stor förlust för Umeå kommun och dess invånare. Samtidigt skulle det vara ett hårt slag mot den internationella dendrologiska forskningen då oersättlig kunskap och en unik genbank, en av världens nordligaste, skulle gå förlorad.

Sammanfattning: Mot bakgrund av Arboretum Norrs unika värden samt ökande besöksantal och därmed medföljande kostnader, är en permanent höjning av bidraget till 1,5 mnkr per år nödvändig för att säkerställa fortsatt drift och utveckling.

Beslutsunderlag

Bilaga 1. Arboretum Norr; värden, historik och ekonomiska förutsättningar.

Bilaga 2. Ekonomisk resultatrapport för verksamhetsåret 2025, samt budget för 2026.

Beredningsansvariga

Johnny Schimmel
Magnus Lingegård

Beslutet ska skickas till
KSdiarium med diariernr KS-2025/00756.

ARBORETUM NORR; värden, historik och ekonomiska förutsättningar

Stiftelsen Arboretum Norr

bildades 1984 för testplanteringar av olika träd och består idag av Baggbölearboretet, med olika trädarter geografiskt uppdelade i världsdelar, samt Campusarboretet, en filial inne på Umeå campus, vilken skapats för undervisning. Baggbölearboretet erbjuder estetiska miljöer med hög biologisk mångfald och lockar turister såväl som Umebor. Även campusarboretet har blivit en viktig rekreativ miljö för anställda och studenter på universiteten. Vi deltar i internationella nätverk och tar emot forskare, studenter och volontärer från hela världen.

- **Besök och publik:** >20000 besökare/år; skolor, universitet, allmänhet och turister. Lockar trädfantaster från hela världen. Är av kommunen själv utpekad som ett av tio besöksmål som behövs i en attraktiv kommun av Umeås storlek.
- **Pedagogik och forskning:** Testmiljö för träd som normalt inte överlever i norra Sverige; stödjer forskning och examensarbeten. Deltar aktivt i undervisningen vid våra universitet.
- **Biologisk mångfald:** Planterade träd i naturskogslignande miljöer skapar stora naturvärden. Kombinationen av ett arboretum, intressanta kulturmiljöer och en skötsel för biologisk mångfald är världsunik. En genbank av levande träd; bevarar arter som riskerar att försvinna i södra Sverige.
- **Ekonomi:** Har alltid varit underfinansierat, men har vuxit med hjälp av externa anslag, som dock ej bekostar fortsatt drift. Snabbt ökande skaror av besökare medför också slitage och ökade underhållskostnader.
- **Bemanning:** Dagens 2,4 heltidstjänster – ett absolut minimum för driften – är unikt stort i stiftelsens historia och har endast kunnat uppnås genom att vi erhöll ett större arv. Med denna bemanning har vi börjat beta av en ackumulerad underhållsskuld i våra arboreta.
- **Framtid:** Bidraget från Umeå kommun (0,5 mnkr/år), har inte ökats sen 2010 och räcker inte för att täcka våra driftkostnader. Utan ökat anslag måste vi redan 2027 säga upp större delen av personalen och hela verksamheten riskerar att inte överleva på sikt.

*Arboretum Norr är en unik verksamhet med internationellt erkännande och en **fantastisk tillgång för Umeå**. Vi bevarar hotade trädarter, främjar biologisk mångfald och erbjuder pedagogiska miljöer för skolor, universitet och forskare. Nuvarande anslag räcker inte för drift och underhåll. Vi föreslår ett bidrag på 1,5 mnkr/år från 2027, med årlig uppräknings, för att säkerställa verksamhetens överlevnad och utveckling.*

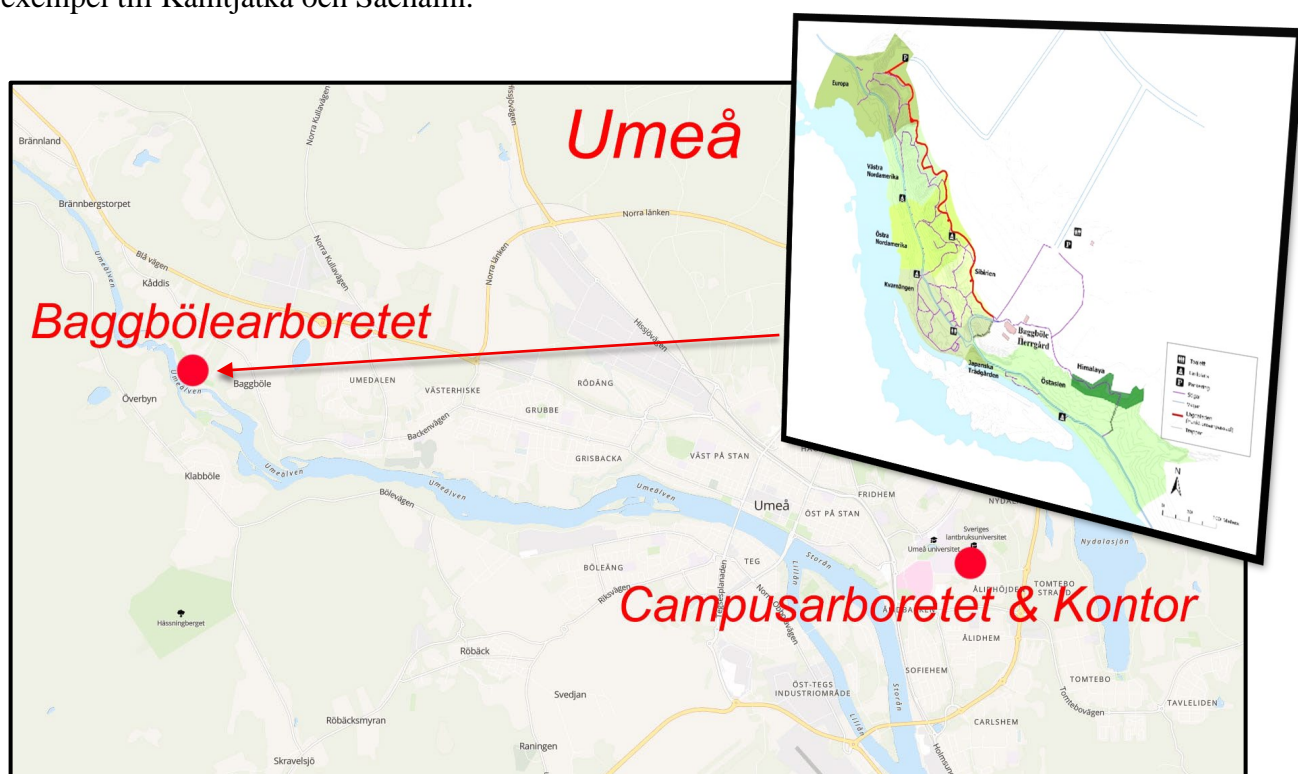
Denna bilaga syftar till att ge en fördjupad beskrivning av Arboretum Norrs värden, historiska utveckling och ekonomiska förutsättningar, som underlag till ärendet om ett utökat årligt bidrag. Bilagan kompletterar yttrandet och ger beslutsfattare möjlighet till fördjupning.

BAKGRUND

Aboretum Norr bildas

Stiftelsen Arboretum Norr instiftades av Umeå kommun 1984 i syfte att förvalta den trädskole, arboretum, som då redan hade börjat anläggas på av kommunen inköpt mark i Baggböle. Umeå universitet och Skogsvetenskapliga fakulteten vid SLU, inbjöds att ta plats i styrelsen med en ledamot vardera. Umeå kommun utser ordförande och fyra ledamöter till styrelsen plus suppleanter. Styrelsen utser en förvaltare (sekreterare och sammankallande i styrelsen) och rekryterar en föreståndare (verkställande).

Utöver att skapa och vidmakthålla ett omfattande och besöksvärt arboretum är det övergripande målet från urkunden att insamla kunskap om träd och buskar lämpliga för odling i Norra Sverige och att förmedla denna kunskap till kommuner och andra avnämare samt till studenter och intresserad allmänhet. Genom föreståndaren deltar Arboretum Norr i ett internationellt nätverk av andra arboreta och liknande institutioner för utbyte av kunskaper och frö/plantmaterial. Under åren har Arboretum Norr också organiserat flera expeditioner för insamling av frö, till exempel till Kamtjatka och Sachalin.

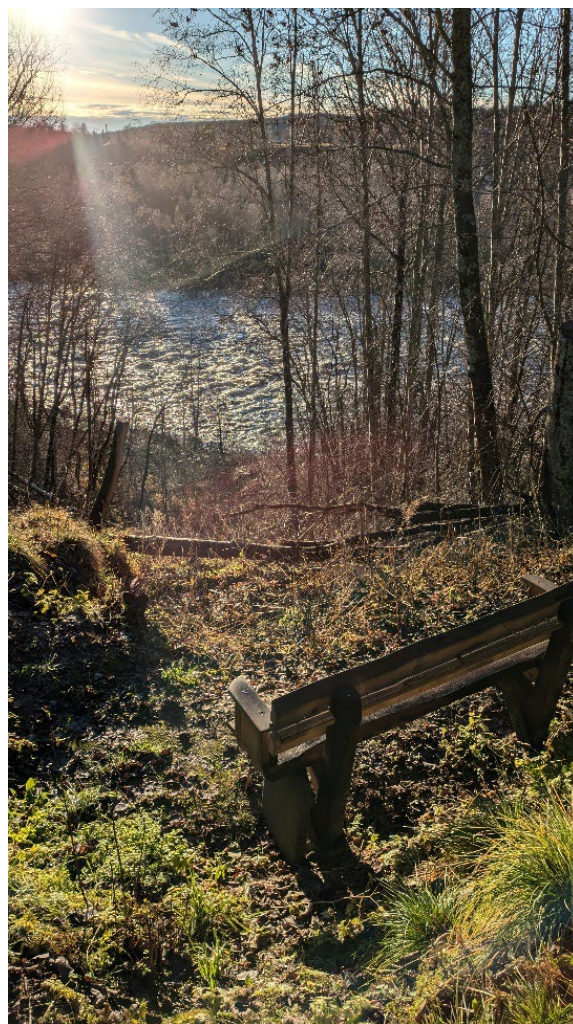
Baggbölearboretet

Initiativet att skapa världens då nordligaste arboretum i Umeå kom från Mats Hagner och Carl Gustaf Thøgersen (den senare utsågs också till Arboretum Norrs förste föreståndare) vid Umeå universitet redan i mitten av 1970-talet. Umeå kommun förvärvade mark i Baggböle och de första planteringarna gjordes omkring 1978.

Thøgersens ursprungliga plan var ett arboretum bestående av geografiska områden, s.k. ”världsdelar” där träden är grupperade utifrån deras naturliga hemvist, men med ett centralt beläget ”skyltfönster” som benämndes Kvarnängen. I detta skyltfönster ville han visa upp det vackraste från världsdelarna och också tillåta kultivarer (förädlade eller utvalda sorter av en art), medan man i världsdelarna skulle visa upp trädarter precis som de förekommer inom sina naturliga utbredningsområden i naturen. Detta genialiska upplägg, i kombination med det extremt vackra läget och unikt bra odlingsförutsättningar i förhållande till det nordliga läget, har varit nyckeln till Arboretum Norrs utveckling till en turistattraktion av världsklass.

Än i dag utgår skötseln av Baggbölearboretet från Thøgersens ursprungliga plan men den centrala delen Kvarnängen har i senare tid utökats med ett nytt och inbjudande enréområde mot Baggböle Herrgård och strax intill, invid den gamla turbinhallen har vi nu byggt upp ”Japanska trädgården”. Detta har snabbt blivit de delar av arboretet som drar flest besökare; parkliknande, intensivt skötta miljöer där tonvikten ligger på det estetiska värdet.

Även de så kallade världsdelarna har i senare tid utvecklats med en ny del; ”Sibirien” och också helt nyligen, med en liten del för träd och buskar från Himalaya. Inom världsdelarna har vi tvärtom en uttalad ambition att visa upp träden och buskarna i en vild och naturskogsliknande miljö som den skulle te sig inom arternas naturliga utbredningsområden. Till exempel försöker vi numera bland de planterade träden åstadkomma en riklig förekomst av död ved och högstubbar, vilket snabbt har lett till en unikt hög biologisk mångfald av alla organismgrupper (speciellt vedsvampar, insekter och fåglar) i Baggbölearboretet. Denna kombination av ett arboretum där man visar upp främmande träd och buskar, i kombination med omsorg om den övriga biologiska mångfalden är också världsunikt och har blivit en attraktion i sig självt. Det är också denna typ av skötsel som gjort att vi tilldelats medel från naturvårdsverkets lokala naturvårdssatsning, LONA och att arboretet i Baggböle idag följs med intresse av ornitologer och ekologer med flera vid våra universitet.

Baggbölearboretets nyaste ”världsdel” Himalaya påbörjades under 2022.

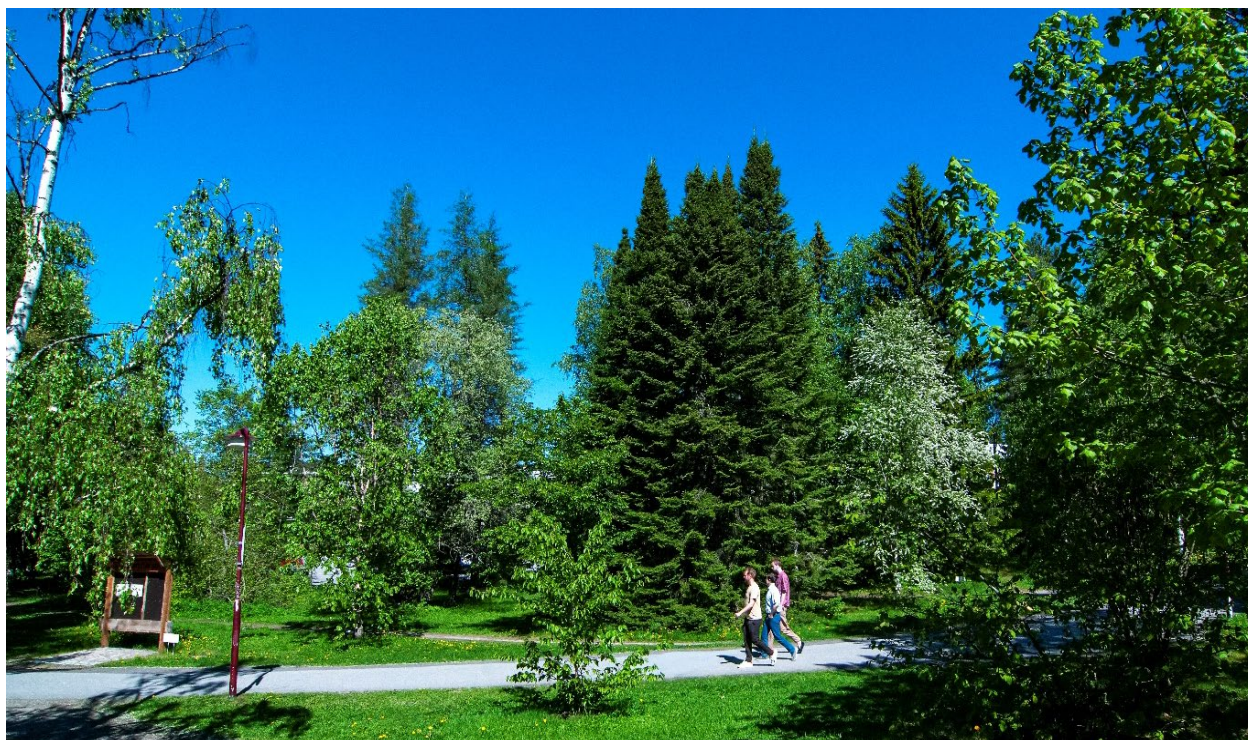
Det är inte bara de spännande träden som lockar studenter och forskare från hela världen till Baggbölearboretet. Genom den unika skötseln har vi också skapat en fristad för en rik mångfald av vedsvampar och insekter samt en spännande fågelfauna.

Baggbölearboretet är fortfarande ungt och har framtiden för sig. Fyrtio år är ingen trädålder, och trädsmålingarna kommer bara att bli bättre och bättre och mer sevärd ju mer träden växer till sig. Samtidigt är arboretet än idag kvar i en utvecklingsfas där många svenska träd ute i världsdelen ska huggas bort för att bereda plats för fler exotiska träd och buskar. Vi gör också mycket nyplanteringar; bara under den senaste tioårsperioden har vi planterat ca 1000 nya träd i Baggbölearboretet. Vi har idag också en väl utbyggd plantskola i anslutning till arboretet i Baggböle, med mer än tusen trädplantor som står på tillväxt i väntan på att bli utplanterade.

Allt detta sammantaget i kombination med uppbyggnaden av en webbplats med stor räckvidd och genomslagskraft, närvaro på sociala medier samt publiceringar i facktidskrifter och böcker, har gjort att besöksantalet har vuxit närmast exponentiellt under den senaste tioårsperioden. 2008, när arboretet var ganska igenväxt och relativt okänt uppskattade vi besöksantalet per år till 1000-2000 medan antalet besökare de senaste åren med stor säkerhet har överskridit 20 000 personer per år. Majoriteten av besökarna är vanliga Umeåbor som vill ta en promenad eller göra en utflykt i en vacker och annorlunda skogsmiljö, men vi möts varje år också av turister från hela världen som lockats till Umeå primärt för att besöka Arboretum Norr. Dessutom används våra arboretum flitigt i undervisning, av såväl grundskolor, gymnasier och Umeås bägge universitet.

En guidad tur längs Lägdaleden, som är en av våra satsningar för att göra Baggbölearboretet mer tillgängligt för funktionshindrade. Skarorna av besökare i våra arboretum har stigit explosionsartat under de senaste åren och via våra sociala medier tar vi emot mycket stor uppskattning för vårt arbete.

Stiftelsen Arboretum Norrs Campusarboretum stöttas ekonomiskt av bägge Umeås universitet och vi förvaltar området i samarbete med Akademiska hus. Genom sin placering mellan SLU och Umeå universitet på campusområdet är det en värdefull miljö för undervisning såväl som för anställdas och studenters rekreation.

När Skogshögskolan 1978 blev en del av Sveriges lantbruksuniversitet och utlokaliserades till Umeå, lämnade man ett vackert, ganska utväxt arboretum vid de gamla lokalerna vid Frescati Hage i Stockholm. Förlusten av denna trädssamling lyftes fram som ett stort pedagogiskt problem, och Carl-Gustav Thøgersen som då var i full färd med uppstarten av Baggbölearboretet, fick därför ett uppdrag att även dra upp och plantera diverse exotiska träd runt den nya ”Skogshögskolan” i Umeå. Många av de ursprungliga trädplanteringarna har fått stryka på foten för universitetens och campus utbyggnad, men en del har stått kvar till idag. Trädintresserade studenter har sedan också fyllt på samlingarna med mängder av plantor under årens lopp. Det roligaste med dessa ”studentplanteringar” är att man helt oblygt har testat mycket som enligt tidigare känd kunskap inte borde ha en chans att klara sig i Umeå, vilket har gjort att samlingarna idag innehåller några trädarter, tex Vresalm och Jättetuja, som i vissa fall är de enda av sitt slag i Umeå och i hela norra Sverige.

Trädssamlingarna, då kända som ”Skogshögskolans arboretum”, har sedan under många år stått utan skötsel, i delar övervuxna och bortglömda och i delar som allmänna park- och gatu-träd på campus med skötsel av Markservice, utan att någon vetat om trädens ursprung och ofta heller inte vad det rört sig om för arter. Arboretum Norrs nuvarande föreståndare påbörjade därför en lobbykampanj mot Akademiska hus, Umeå universitet och SLU, i syfte att förmå dem att stödja en av honom presenterad plan om att rusta upp de gamla trädssamlingarna som en filial till Arboretum Norr. Syftet med projektet från stiftelsen Arboretum Norrs sida var dels att rädda trädssamlingarna med unika träd, varav många ursprungligen planterats av Arboretum Norrs grundare, dels att förmå universiteten och Akademiska hus att bidra till stiftelsens överlevnad genom att stödja oss ekonomiskt.

Sen 2017 bidrar också var och en av dessa tre institutioner årligen med 100 000 kr vardera till Stiftelsen Arboretum Norr, och "Skogshögskolans arboretum" har blivit Arboretum Norrs Campusarboretum. Genom campusarboretet kan vi synliggöra vår verksamhet för nya grupper och genom campusarboretet skapar vi också ytterligare värdefulla miljöer för undervisning av studenter och allmänhet i dendrologi, vilket ju är ett av stiftelsens mål enligt stadgarna.

Stiftelsen Arboretum Norr höll hösten 2022 "nyinvigning" av sitt Campusarboretum. Förstasida från VK 2022-09-21.

EKONOMI OCH BEMANNING

Från stiftelsens bildande 1984 fram till 2008

Redan från starten på 1980-talet har Stiftelsen Arboretum Norr haft en låg basfinansiering och medel för att genomföra olika projekt i stiftelsens regi har alltid fått sökas från ett varierat utbud av fonder och andra bidragsgivare. Stiftelsen Arboretum Norr har aldrig haft något eget kapital förutom träden i stiftelsens arboreta. Marken i Baggböle ägs av Umeå kommun och Stiftelsen Arboretum Norr har ett nyttjanderättsavtal. Det är också Umeå kommun som alltid har bidragit med större delen av stiftelsens intäkter i form av ett bidrag. Pengar, var och en små bidrag men tillsammans mycket viktiga, har också kommit från olika "sponsorer" till exempel andra kommuner, företag och privatpersoner.

Under den tidiga uppbyggnadsfasen på 80- och 90-talet var heller inte utgifterna så stora. Föreståndaren och andra drivande personer hade ofta sin tjänst helt eller delvis bekostad av Umeå kommun eller av något av universiteten. Umeå kommun bidrog genom parkförvaltningen också med mycket praktisk hjälp vad gäller anläggningsarbeten, röjningsarbeten och dylikt.

Under början av 2000-talet genomfördes flera fröinsamlingsresor som genererade plantmaterial som behövde handhas och utplanteras. Detta genererade också allt större behov av en aktiv skötsel i form av röjningar, gallringar och trädfällningar. Samtidigt ledde samhällsförändringar i stort till att även Arboretum Norr i allt högre grad fick börja bära sina egna kostnader. Skötseln blev under denna period ganska eftersatt, arboretet växte delvis igen och det stod alltmer klart att en halvtidsanställd föreståndare inte längre var tillräckligt.

Från nuvarande föreståndares anställning 2008 fram till 2021

Inför den förre föreståndarens pensionering, tillsattes en arbetsgrupp som skulle arbeta fram en plan för vilken bemanning som skulle behövas för att Stiftelsen Arboretum Norr skulle kunna

Volontärarbetande jägmästarstudenter planterar en amerikansk alm i vårt Campusarboretum. Mer än 1000 nya träd har planterats ut i våra arboretum mellan 2008 och idag.

driva Baggbölearboretet och uppfylla målen enligt urkunden. Detta ledde till att stiftelsen, med dåvarande ordförande Lennart Holmlund, fastslog att det minst behövdes en heltidsanställd föreståndare samt under sommarhalvåret dessutom en trädgårdsmästare och en övrig parkarbetare. Som en följd av detta höjde kommunstyrelsen ramen för Arboretum Norr från ca. 300 000 kr till 500 000 kr när den nuvarande föreståndaren tillträdde 2008.

Detta räckte dock inte till både driftskostnader och en heltidstjänst, varför föreståndaren Johnny Schimmel fortsatte att undervisa jägmästarstudenter vid SLU på deltid. Undervisningen har dock främst varit inom Arboretum Norrs ämnesområde, varför detta arrangemang närmast har varit en

Umeå kommun bekostar sedan lång tid tillbaka sommarlovsarbetande ungdomar som lånas ut till Arboretum Norr för att hjälpa till med skötseln. En mycket värdefull sponsring som tyvärr bara kan nyttjas fullt ut om vi har tillräckliga basresurser i form av egen personal och maskiner, verktyg etc.

fördel för Arboretum Norr då det skapat kontakter och band mellan Arboretum Norr och SLU. Till exempel har SLU gratis upplåtit lokaler och IT-service mm till Arboretum Norr i sin byggnad på campusområdet. Undervisning är ju också en del av stiftelsens syfte enligt urkunden och täta kontakter med studenterna har gjort det lätt att rekrytera arbetsledare för sommarungdomarna.

Genom ett antal framgångsrika projektansökningar, från bland annat Kempestiftelserna och olika EU-medel, fick Baggbölearboretet en rejäl ansiktslyftning under de närmaste åren efter 2008. Omfattande röjningsarbeten företogs, gamla stigar rustades upp samtidigt som kilometervis av nya stigar (t.ex. Lägdaleden, se bild) anlades. Projektmedlen bekostade främst material och anläggningsarbeten där det krävdes maskiner. Arbetskraften bestod, då som nu, till största delen av feriearbetande ungdomar och deras handledare, samt av olika ideella krafter. De senare framför allt från föreningen Arboretum Norrs vänner som var stor och livaktig under dessa år.

Utan stödet från allmänheten och våra besökare skulle Arboretum Norr inte existera idag. Genom åren har det gjorts stora insatser av ideellt arbete, inte minst från vår vänförening. Gåvor från besökare är idag en viktig budgetpost och arv och större donationer från Umebor har flera gånger räddat verksamheten när medlen från det offentliga har sviktat.

Bemanningen av endast en fast anställd, föreståndaren som arbetade 80% av heltid, blev dock alltmer ohållbar när verksamheten växte. Genom den nya sponsringen från de tre intressenterna på Umeå campus, tillsammans med gåvor från privata givare, samt genom att föreståndaren Johnny Schimmel på egen bekostnad sänkte sin tjänstgöringsgrad med en dag per vecka, kunde Stiftelsen Arboretum Norr så småningom anställa en assisterande föreståndare, Lars Dahlberg, på deltid. Tillsammans arbetade Johnny och Lars nu 145% av en heltidstjänst i arboretet och tiden medgav nu också en del satsningar av vetenskapligt slag, varav det viktigaste torde vara att vi gjort omfattande karteringar och byggt upp en modern databas över våra trädsmålingar. Detta arbete har sedan kunnat omsättas i information och kartor om träden på vår webbplats arboretum-norr.se.

Framgångar med flera externa ansökningar (fonder, eu-medel, naturvårdsverket etc.) har också möjliggjort nyanläggningar och nysatsningar. Flera av dessa har redan nämnts, som campusarboretet samt plantskolan och nya delar i Baggbölearboretet. I längden går det dock inte att finansiera driften med projektansökningar. För varje genomfört projekt ökar också kostnaderna för framtida skötsel och förvaltning av de mervärdena (t.ex. nya delar och planteringar) som skapas genom projektet ifråga. I takt med att vi utvecklades växte också skarorna av besökare, vilket givetvis måste ses som positivt, men samtidigt medförde det ökat slitage och ökade kostnader för oss. Det är givetvis ett dilemma för varje allmännyttig organisation utan någon form av inträde, att inte intäkterna utan endast utgifterna ökar i takt med antalet besökare. Det naturliga är då att verksamheten förstärks med offentliga medel i någon form.

Ramanslaget från Umeå kommun höjdes alltså 2008 och de första åren därefter skrevs det årligen upp för att följa kostnadsökningarna, men under åren 2014-2021 låg anslaget stilla på 545kkr. I praktiken minskade bidraget från kommunen under denna period, eftersom vi har påförts kostnader för sådant som Umeå kommun tidigare bekostade. Till exempel har kostnader för bokföring och ekonomihjälp (sköttes tidigare av Gator & Parker), sophämtning, vedutkörning och latrintömning (togs förut av Umeå Fritid) påförts oss. Situationen med en låg basfinansiering, som beskrivs här ovan, ledde hösten 2021 till att en arbetsgrupp för diskussion av strategiska/ekonomiska frågor tillsattes av styrelsen. Medlemmarna i arbetsgruppen var stiftelsens ordförande Andreas Sjögren, Arboretum Norrs föreståndare Johnny Schimmel, ordföranden för föreningen Arboretum Norrs Vänner, professor emeritus Jan-Erik Hällgren, samt stadsträdgårdsmästare Mikael Holmström och Direktör Karin Isaksson, Umeå kommun. Gruppen kom fram till att kraftigt höjda anslag från Umeå kommun till Stiftelsen Arboretum Norr är nödvändiga för att rädda verksamheten och äskanden om ett utökat ramanslag presenterades för tekniska nämnden i januari 2022 och 2025.

Ett lass med småträd är på väg från plantskolan ned till Baggbölearboretet för att planteras ut.

2023 fick vi av Gator och Parker på Umeå kommun en gammal traktor som skulle utrangeras, något som vi är oerhört tacksamma för då den har underlättat vårt arbete otroligt mycket.

Vår plantskola i Baggböle har gradvis förbättrats under de senaste decennierna och är en hörnsten i vår verksamhet. Där producerar vi plantmaterialet vi använder från frö som vi har hämtat världen över. Mer än 1000 plantor står där på tillväxt i väntan på utplantering. 4–5 år i plantskolan är också ett första test för arter som vi inte är säkra på om de kommer att överleva i vårt tuffa nordliga klimat.

Den inhägnade plantskolan inrymmer idag också en demonstrationsanläggning med hundratalet fruktträd speciellt lämpade för det nordliga klimatet.

Den ekonomiska situationen från 2022 till idag

Tekniska nämnden tog 2022-10-27 beslut (Diarienum: TN-2022/00690) om att bevilja oss ett tillfälligt anslag om 1 Mkr extra för 2022 och 2023, d.v.s. tillsammans med vårt ordinarie anslag 1 000 045 kr för vart och ett av åren 2022 och 2023. Det var 0,5 Mkr mindre per år än vad vi äskade om och som sagt heller inte permanent, men i sitt beslut skriver TN att ”Kommunstyrelsen bör pröva om ett utökad kontinuerligt anslag kan inarbetas i kommunens budget”. Detta är alltså bakgrunden till att vi nu återkommer med ett förnyat äskande.

Trots att vi fick mindre pengar än vi äskat om för 2022 och 2023 gick verksamheten runt då vi under dessa år hade fått EU-medel som bekostade en snickare samt material till trappor och broar mm och därför inte behövde anställa extra personal. Våra egna personalkostnader 2022 (Endast Lars och Johnny, snickaren som togs av EU-medlen undantagen) uppgick ganska precis till 1 Mkr, d.v.s. lika mycket som vi fick från Umeå kommun med det utökade ramanslaget.

2023 och 2024 arbetade vår föreståndare, Johnny, väldigt lite på grund av sjukdom i familjen, så därför frigjordes hans lönebidrag och vi kunde då använda dessa till att säsongsanställa en snickare, Robin Lundström som tidigare bekostats av EU-medel, och en trädgårdsmästare och alltiallo, Louella Moser, på deltid. Från 2025 är vår föreståndare tillbaka i arbete och avser att jobba deltid (2 d/v d.v.s. 40%) för stiftelsen under ytterligare ett antal år fram till sin pensionering. Lars Dahlberg och Louella Moser arbetar 4 dagar per vecka (80%) och Robin Lundström arbetar 4 dagar per vecka (80%) under sommaren och hösten. Tillsammans ger detta en total årsarbetstid av 2,4 heltidstjänster per år till en personalkostnad av 1,2 mnkr. Denna bemanning, som är fler anställda än Arboretum Norr någonsin haft under sin femtioåriga historia, bedöms vara ett minimum för att upprätthålla en god skötsel av våra arboreta. Vi kämpar idag också för att beta av en stor underhållsskuld från flera år med kraftig underbemanning.

ARBORETUM NORR I DAG OCH I FRAMTIDEN

Arboretum Norrs betydelse för Umeå kommun

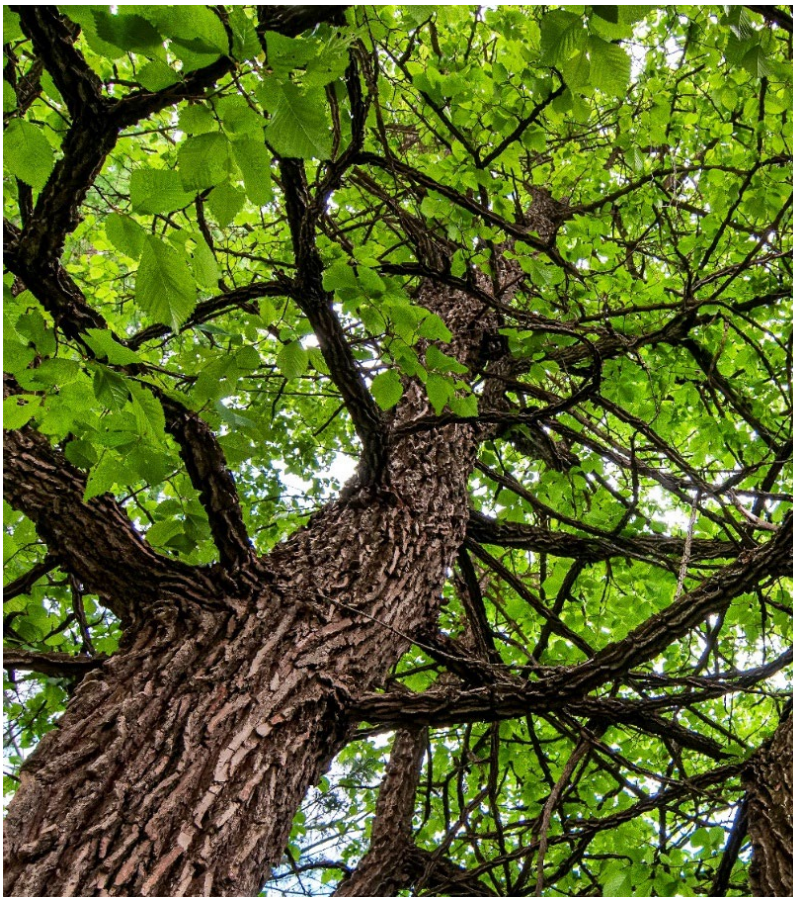
Idag är Arboretum Norr ett etablerat arboretum med ett internationellt, främst nordiskt, kontaktnät. Arboretet har nu blivit mer känt bland Umeåbor men också bland svenskar i allmänhet, och vi har ett socialt och vetenskapligt kontaktnät och får goda vitsord från besökare. Det vetenskapliga intresset för vår verksamhet ökar och vi får stor uppskattning för den ökande biologiska mångfalden i Baggbölearboretet.

Arboretum Norr är också en viktig pedagogisk miljö; viktig för undervisningen vid Forslunda såväl som vid universiteten. Många grundskoleklasser besöker också våra arboreta och vi har årliga guidningar för gymnasieskolor och folkhögskolor. Det finns också ett rent vetenskapligt intresse för Arboretum Norr från våra universitet. Arboretum Norr spelar till exempel en mycket central roll i SLU:s planer på att eventuellt förlägga en ny landskapsarkitektutbildning till Umeå. Vi tar även emot volontärer, praktikanter och examensarbetare från många lärosäten, från hela landet. Guidade turer i våra arboreta är mycket eftertraktade av såväl privata sällskap som från företag och institutioner. Guidningar skulle vi kunna hålla fler av i framtiden, om vi hade en budget där mer av personalens arbetstid frigörs från annat.

Ständigt ökande besökskaror visar att Umeåborna har börjat hitta till Arboretum Norr. Vi märker idag också att vi har besökare tidig vår och sen höst och till viss del även på vintern, vilket vi aldrig sett förut. Att besöksantalet stiger exponentiellt har också varit en tydlig trend under många år och ökningen har skett under de många år på sistone när det inte har funnits någon servering i Baggböle herrgård, vilket vi tolkar som att det är arboretet och de vackra omgivningarna i sig, som drar publik. Vi får också oerhört mycket positiv respons och tacksamhet från våra besökare. Dessutom är det nuförtiden ganska mycket penninggåvor som kommer in på stiftelsens swish-konto, vilket vi tar som ytterligare ett bevis på Umeåbornas uppskattning. Som nämnts tidigare har också arv och större donationer från enskilda Umeåbor (och i något fall från utländska besökare) flera gånger bidragit till Arboretum Norrs överlevnad, när de offentliga medlen har sviktat.

Arboretet i Baggböle drar också turister, både från andra delar av Sverige och globalt. Detta märker vi dels i ett ökande intresse via nätet från både resebolag och privatpersoner runt om i världen, dels genom att vi stöter på många turister i arboretet. Arboretum Norr har också en oerhörd potential för att locka ännu fler besökare. Reklamen för Baggbölearboretet via campusarboretet kommer att bidra till detta. Skulle vi få ekonomiska resurser att genomföra stora tillgänglighetsanpassningar som vi håller på och planerar, skulle det ytterligare öppna upp för Umeås funktionshindrade att nyttja Baggbölearboretet mer. Potentialen är egentligen oändlig.

Mängder av forskning visar hur grönytor och stadsnära skogar minskar i areal när urbaniseringen ökar. Detta gäller i högsta grad en snabbt växande stad som Umeå. Arboretum Norr är idag ett besöksmål av rang och ett av kommunens riktigt stora och fina grönområden på ett lagom avstånd från Umeå centralort. Skogar i ett nordligt läge, och våra arboretum är några av

*En korkalm,
Ulmus minor var. suberosa
i vårt Campusarboretum.*

Trädet är hämtat från Gotland där de idag finns vildväxande. Flera svenska lövträd, som ask och alm, kommer förmodligen, mot bakgrund av klimatförändringar och sjukdomar, att helt försvinna från södra Sverige i framtiden. I arboretum Norr klarar de sig än så länge bra och i framtiden kommer utvecklade bestånd av sådana arter att vara en unik resurs om vi förvaltar och tar hand om dem idag.

Skogar i ett nordligt läge, och våra arboretum är några av de mest nordliga i världen, med de kvalitéer som man hittar i Arboretum Norr kommer att vara en enorm tillgång i framtiden.

de mest nordliga i världen, med de kvalitéer som man hittar i Baggbölearboretet, kommer att vara en enorm resurs i framtiden. Flera svenska lövträd, som ask och alm, kommer förmodligen, mot bakgrund av klimatförändringar och sjukdomar, att helt försvinna från södra Sverige i framtiden. I arboretum Norr klarar de sig än så länge bra och i framtiden kommer utvecklade bestånd av sådana arter att vara en unik resurs om vi förvaltar och tar hand om den idag.

Arboretum Norrs överlevnad och utveckling i framtiden

Vi hade på nytt äskat om en höjning av ramanslaget med 1 mnkr till verksamhetsåret 2026, men fick avslag. Styrelsen i stiftelsen Arboretum Norr beslöt trots detta att behålla samma bemanning under 2026. Detta kommer att leda till ett kraftigt negativt resultat för 2026, vilket vi avser att balansera med sparade medel som härstammar från ett arv på nästan 1,5 mnkr som testamenterats till oss av en privatperson. I detta yttrande till Tekniska nämnden föreslår vi nu återigen en höjning av ramanslaget med 1mnkr per år från 2027. Utan denna höjning har vi inga medel kvar för att täcka våra kostnader 2027 och måste då göra en snabb nedläggning av verksamheten.

Erhåller vi den efterfrågade förstärkningen av stödet från Umeå kommun skulle Arboretum Norr gå in i framtiden med en bättre personalsituation än någonsin förr sedan vår historia började för 50 år sedan. Med nuvarande bemanning, bestående av personer med olika kompetenser, har vi resurser att restaurera, förvalta och utveckla Arboretum Norr under de närmaste åren. De tunga posterna i driften sommartid är skötseln av plantskolan och planterade växter samt underhåll och skötsel av stigar, trappor skyltar och andra fasta installationer. Så det är till sådana arbeten vi har behövt en kompetenshöjning och fler händer. Våra feriearbetare är en god hjälp, men kräver också mycket arbetsledning. Vår snickare har egentligen ett kontinuerligt heltidsjobb med att bygga nya stigar och trappor, då det som byggdes för 10–15 år sedan nu faller sönder i snabb takt och vår trädgårdsmästare har likaså fullt upp med trädskötsel och planteringar, varför vi möjligen måste förstärka ytterligare under sommarmånaderna, med någon som har det övergripande ansvaret för ferieungdomarnas arbete.

Denna bemanning kommer att frigöra arbetstid så att vi får en chans att hinna med att upprätthålla sådant som skyltning, hemsida, administration och vetenskapligt arbete, vilket i alltför stor utsträckning fått stå tillbaka de senaste åren. Åratal av underfinansiering och underbemanning har lett fram till en stor underhållsskuld inom i princip alla delar av verksamheten. Med den kraftigt förbättrade personalsituationen som vi uppnått under de senaste åren, har vi nu äntligen börjat ta tag i och beta av denna underhållsskuld. Denna bemanning ger oss också möjligheter att fortsätta att utvecklas genom att attrahera sponsorer och externa bidragsgivare till nya projekt. Projekt där pengarna kan användas till Arboretum Norrs och kommunens utveckling och inte till att försöka upprätthålla och underhålla tidigare investeringar.

Det är sällsynta och fördelaktigt utformade projektmedel i kombination med ett stort arv och extraordinära händelser under de senaste åren (vilket har beskrivits ovan), som har satt oss i denna angenäma personalsituation. Men med nuvarande ramanslag har vi inte ekonomi att upprätthålla denna nödvändiga bemanning och vi ser idag inte att Arboretum Norr kan överleva på sikt om vi inte har ett större fast driftsanslag att falla tillbaka på. Vi har kommit till en punkt där det inte längre går att rädda verksamheten genom ideellt arbete och diverse okonventionella lösningar. Att dra in mer externa pengar kan inte långsiktigt säkra Arboretum Norr längre.

Problemet med att finansiera verksamheten med externa anslag är att pengarna alltid söks till något annat (uppstart av nya projekt) än det man behöver använda dem till (underhåll och drift). Det är en välkänd sanning att det går relativt lätt att hitta bidragsgivare för uppstart av nya projekt, men att det är betydligt svårare att få hjälp med fortsatt drift och skötsel. Alla nya projekt och ständigt ökande besökskaror gör också att tidsåtgången och kostnaderna för driften skjuter i höjden. Dessutom lägger vi redan idag en oproportionerligt stor andel av tiden på administration och ansökningar.

Vi föreslår därför att kommunens ramanslag ökas till 1,5 mnkr per år från 2027 och att anslaget därefter återigen skrivs upp årligen för att täcka kostnadsökningarna. Redan 2022 skrev TN i ett beslut (Diarienum: TN-2022/00690) att "Kommunstyrelsen bör pröva om ett utökat kontinuerligt anslag till Stiftelsen Arboretum Norr kan inarbetas i kommunens budget". Vi tycker det är dags att detta infrias nu.

	Budget 2025	Resultat 2025	Budget 2026	Noter
Intäkter				
Bidrag Umeå kommun	545 000 kr	545 000 kr	545 000 kr ¹	¹ Vi hade äskat om ett höjt ramanslag till 1,5 mnkr för 2026, men när det stod klart att medelstilldelningen ligger kvar oförändrat beslöt styrelsen att upprätta en minusbudget och balansera den med sparade medel.
Bidrag SLU, UMU, Akad. hus	300 000 kr	300 000 kr	300 000 kr	
Bidrag kommuner/företag	59 500 kr	59 500 kr	59 500 kr	Ytterligare en utbetalning på det arv vi erhöll förra året (2% av Lennart Bondessons kvarlätskap). Denna utbetalning sker efter avyttring av fasta tillgångar.
Donationer	0 kr	87 984 kr ²	0 kr	² Från besökare i våra arboreta
Gåvor (Svisch) ³	13 000 kr	17 437 kr	20 000 kr	³ Ersättning från inst. f. Skogens Ekologi & Skötsel för Lars o Louellas deltagande i dendrologi-undervisning.
Guidning/föreläsning (inkl 25% moms)	10 000 kr	19 250 kr	20 000 kr	
Bokförsäljning (inkl 6% moms)	1 000 kr	1 900 kr	2 000 kr	
Undervisning SLU (inkl 25% moms) ⁴		8 000 kr	10 000 kr	⁴ Servertjänster för hemsidan hos Vaja digital i Sorsele. Kostnaden har bokförts under "kontor" och debiteras SLU enl. sponsringsavtal
Betalning serverplats (SLU) ⁵	5 000 kr	5 498 kr	5 000 kr	⁵ Sjuklöneersättning + ersättning från POM för skötsel av genbankens rosor + ersättningar från Arkitektshögskolan för utlägg i samband med uppförandet av Caudex
Diverse övriga intäkter	2 700 kr	15 915 kr ⁶	3 750 kr	
Ränteintäkter (bankkonto)	20 000 kr	20 014 kr	15 000 kr	
Summa intäkter	956 200 kr	1 080 498 kr	980 250 kr	
Kostnader				
<i>Personalkostnader</i>				
Lön föreståndare (Johnny) inkl. lkp	170 000 kr ^{7a}	292 406 kr ^{7b}	306 000 kr ^{7b}	⁷ a) Budgeten gjordes när Johnny fortfarande inte visste hur mycket han skulle komma att arbeta b) Johnny arbetar 40% av heltid under hela 2025 och 2026.
Lön bitr. föreståndare (Lars) inkl. lkp	443 000 kr ⁸	435 572 kr ⁸	441 571 kr ⁸	⁸ Lars arbetar 80% av heltid
Lön trädgårdsmästare (Louella) inkl. lkp	250 000 kr ⁹	262 054 kr ⁹	389 844 kr ⁹	⁹ a) Louella arbetar 50% av heltid b) Louella jobbar 80% av heltid
Lön hantverkare (Robin) inkl. lkp	220 000 kr ¹⁰	307 192 kr ¹⁰	310 000 kr ¹⁰	¹⁰ Robin arbetar 80% av heltid under barmarkssäsongen
Tillfälliga anställningar ¹¹	20 000 kr	21 602 kr	20 000 kr	Diverse timavlönad arbetshjälp; inkl. lkp
Pensionsavsättningar (inkl. särskild löneskatt)	140 000 kr	102 250 kr	120 000 kr ¹²	¹¹ Samtliga anställda inkluderade
Semesterlöneskuld inkl. lkp	0 kr	55 171 kr	60 000 kr	¹² Inklusivt serverkostnader som SLU betalar (se not 5)
Arbetsmarknadsörsäkringar	30 000 kr	36 392 kr	40 000 kr	¹³ Maskinarbeten (inkl. snöskottning), jord, bark, mm +byggnationer vid stuga/plantskola/parkering
Summa personalkostnader	1 273 000 kr	1 512 639 kr	1 687 415 kr	a)Snöskottning (6250 kr) även betalt för nästa vinter. En orsak till överdrag jämfört med budget är att vi betalade 15 000 kr för tidigare utförda traktorarbeten.
<i>Driftskostnader</i>				
Drift personalbyggnad	25 000 kr	26 202 kr	28 000 kr	¹⁴ Nya broschyrer till Baggbölearboretet. Ett bidrag om 25000 kr till detta, erhöles redan 2024 från Skogshög-skolans publikationsfond.
Företagsförsäkring (inventarier)	4 000 kr	4 074 kr	4 074 kr	
Redovisningstjänster (Revata)	70 000 kr	44 619 kr	50 000 kr	¹⁵ Under 2025 har vi haft fler personer i arbete än någonsin
Kontor (It, litteratur, bank, mm) ¹³	10 000 kr	8 363 kr	8 000 kr	förut i arboretets historia, både fast personal och många sommarungdomar, vilket har gett oss möjlighet att börja arbeta av den kraftigt ackumulerade underhållsskulden. Så denna höga kostnad jämfört med budget beror främst på en ovanligt stor åtgång av förbrukningsmaterial i form av verktyg, redskap och byggmaterial. Även virke till uppförandet av Caudex ingår (jämf. not 6) samt traktorreparationer (14000 kr)
Anläggningsarbeten ¹⁴	30 000 kr	50 424 kr ^{14a}	30 000 kr ^{14a}	
Broschyrer/Trycksaker	25 000 kr ¹⁵	27 560 kr ¹⁵		¹⁶ Ytterligare investeringar i elektrisk maskinutrustning. Även ett nytt tält (15 000 kr) till Arboretets dag .
Resor (inrikes)	0 kr	0 kr	5 000 kr	¹⁷ Personalvård, representation etc. Innefattar även korv, kaffe, musik mm till Arboretets dag samt vissa avskrivningar av kundfordringar.
Drift (inkl. förbrukn.material)	50 000 kr	153 263 kr ¹⁶	80 000 kr	¹⁸ a) Vi hade budgeterat för en förlust ifall vi inte skulle få bifall på det äskande vi lämnat in till Umeå kommun, då vi hade medel i kassa genom sent inkomna projektmedel från landsbygdsprogrammet + arvet vi fått
Förbrukningsinventarier	20 000 kr	37 568 kr ¹⁷		b)Förlusten för 2025 blev ändå större än budgeterat p.g.a. att vi valde att behålla all personal när Johnny kom tillbaka efter sjukskrivning. Också stora driftskostnader p.g.a. stor aktivitet och stor underhållsskuld.
Övriga kostnader ¹⁸	10 000 kr	11 543 kr	15 000 kr	c)Styrelsen beslutar sig för att budgetera för ännu ett stort underskott 2026 (och därmed förbruka alla sparade medel i kassan) i väntan på ökade anslag från Umeå kommun.
Summa driftskostnader	244 000 kr	363 616 kr	220 074 kr	
Skatt	4 000 kr	4 266 kr	4 000 kr	
Summa kostnader	1 521 000 kr	1 880 521 kr	1 911 489 kr	
REDOVSAT RESULTAT:	-564 800 kr ^{19a}	-800 023 kr ^{19b}	-931 239 kr ^{19c}	

§ 4

Diarienumr.: UBRN-2026/00007

Budget 2027

Beslut

Umeåregionens brand- och räddningsnämnd beslutar

att överlämna yttranden gällande förslag driftram 2027 till partipolitisk beredning enligt bilaga 1.

att överlämna till partipolitisk beredning yttrande över förslag till investeringsbudget 2027 och plan 2028–2030 enligt bilaga 2.

att påbörja arbetet med översyn av avtal och bilagor mellan kommunerna Umeå, Vindeln och Robertsfors.

Ärendebeskrivning

Förslag driftram

Inom ramen för Umeå kommuns planeringsprocess har stadsledningskontoret arbetat fram förslag till planeringsdirektiv för 2027. Förslaget till planeringsdirektiv lämnades i december 2025 till UBRN. De gemensamma nämnderna är undantagna från den ordinarie yttrandeprocessen för att i stället informera om sina ekonomiska förutsättningar i KommuncheFsgrupp och URR.

Verksamheten finner det dock viktigt att yttra sig gällande nämndens ekonomiska förutsättningar utifrån föreslagen ram, detta då Umeåregionens brandförsvaret inte har förutsättningar att klara sitt samhällskritiska uppdrag år 2027 och framåt samtidigt som planeringen för en ny organisation och etableringen av brandstationen på Tomtebostrand fortgår. Med utgångspunkt i beslutet om utökad budget 2025 och 2026 genomförs nu arbete med att utöka personalstyrkan på den befintliga heltidsstationen med avseende på både arbetstidsdirektivet,

driftsättningen av den nya brandstationen och anpassningen av organisationen. För att arbetet ska kunna fortgå under 2027 och framåt med målsättningen att driftsätta en ny organisation och en till brandstation i slutet av 2027 är behovet för 2027 utöver föreslagen ram 14,5 mnkr.

I Bilaga 1 återfinns övergripande beskrivning gällande de ekonomiska förutsättningarna utifrån föreslagen ram.

Förslag till investeringsbudget 2027 och plan 2028–2030

Utifrån beslutade inriktningsramar ska respektive nämnd i samråd med teknik och fastighet lämna förslag till investeringsplan samt eventuella tillkommande externa förhyrningar för åren 2027–2030.

Umeåregionens brand- och räddningsnämnds investeringsram för planeringsperioden uppgår till 44 449 tkr och avser investeringsram för fordon och annan utrustning samt investeringsram för anläggning av nya brandposter.

Föreslagen investeringsbudget 2027 och plan 2028–2030 bedöms tillräcklig för att efterleva nämndens reinvesteringsplan för planeringsperioden. Investeringsbudgeten för fordon och inventarier till den nya brandstationen täcker dock inte beräknad investering, där finns behov av ett tillskott på motsvarande 3 mnkr.

I Bilaga 2 återfinns yttrande över förslag till investeringsram för 2027 och plan 2028–2030.

Beslutsunderlag

- Bilaga 1 UBRN - yttrande över förslag till ram för 2027
- Bilaga 2 UBRN - yttrande över förslag till investeringsram för 2027 och plan 2028–2030

Beredningsansvariga

Eva-Lena Fjällström, beredskapsdirektör
Anders Jonsson, räddningschef

Umeå kommun

Sammanträdesprotokoll

Umeåregionens brand och räddningsnämnd

2026-02-19

Jonas Andersson Wikström, enhetschef

Simon Dahlgren, controller

Beslutet ska skickas till

KS diarium

Anette Sjödin

Budgetförutsättningar 2027

UBRN föreslagna ram i planeringsdirektiv 1 och Umeå kommuns bidrag till nämnden är 108 663 tkr för 2027.

Med föreslagen ram har Umeåregionens brandförsvär inte förutsättningar att klara sitt samhällskritiska uppdrag år 2027 och framåt samtidigt som omställningen till en ny organisation och etableringen av brandstationen på Tomtebostrand fortgår.

Med utgångspunkt i besluten om utökad budget 2025 och 2026 genomförs nu arbete med att utöka personalstyrkan på den befintliga heltidsstationen med avseende på både arbetstidsdirektivet, driftsättningen av den nya brandstationen och anpassningen av organisationen. Det pågår även anpassningar med syfte att möta de ökade kraven på verksamheten som ställdes i och med 2020 års förändringar i lagen om skydd mot olyckor. Detta gäller bland annat en bättre fungerande tillsynsverksamhet, förtydligade krav på ledning samt det ökade fokuset på räddningstjänst under höjd beredskap. För att arbetet ska kunna fortgå under 2027 och framåt med målsättningen att driftsätta brandstationen på Tomtebostrand och genomföra de sista organisationsanpassningarna är behovet för 2027 utöver föreslagen ram 14,5 mnkr. Avsikten är att nyrekrytera personal motsvarande totalt 15 personer under 2027 samt att svara upp mot ökade driftkostnader till följd av bland annat fler fordon.

Tabell: Driftbidrag UBRN, tkr (exkl kapitalkostnader).

Kommun	Budget 2026	Budget 2027 föreslagen ram	Budget 2027 beräknat behov
Robertsfors	-8 763	-9 105	-9 105
Umeå	-79 961	-83 079	-97 579
Vindeln	-8 411	-8 740	-8 740
Budget totalt	-97 136	-100 925	-115 425

Nedan återfinns en utförligare beskrivning gällande de utmaningar brandförsvaret står inför. Under rubriken Driftbidrag 2027 återfinns beräknade driftbidrag per kommun.

Utökad verksamhet 2027

Bemanning av ny brandstation

Planering pågår för att etablera ytterligare en brandstation i Umeå tätort med beräknad driftsättning vid årsskiftet 2027/2028. Driftsättning av en till brandstation kräver ytterligare en brandstyrka och således nyrekrytering av både brandmän och befäl med tillhörande utbildningskostnader. Befintliga resurser kan till viss del samordnas och flyttas från befintlig brandstation men ytterligare personal erfordras för att upprätthålla beredskap 7/24. För att upprätthålla beredskap med 1 person 7/24 erfordras ca 5,8 anställda. För att kunna bedriva en räddningstjänstverksamhet som uppfyller lagstiftningens krav och beslutad förmåga i handlingsprogram LSO krävs 7 personer i beredskap per station vilket ger den totala numerären på 80 personer. Antalet brandmän och befäl behöver således öka från dagens ca 50 till 80 personer vilket innebär att ytterligare totalt 30 årsarbetare behöver rekryteras under 2026 och 2027 där planen är 15 under 2026 och 15 under 2027.

Anpassning av organisationen

Förutom utökningen av personal som beskrevs ovan kopplat till två brandstyrkor behöver organisationen och verksamheten utvecklas och anpassas. Det finns fortsatt behov av att utöka inom bland annat ledning, kommunikation, drift och administration. Under perioden 2025–2027 kommer totalt ca 10 årsarbetare ha tillförts budget vilket innefattar både nyrekryteringar samt redan befintlig personal som tidigare tillfälligt finansierats via externa medel. Under 2025 har 4 av dessa ca 10 årsarbetare anställts och planen är att utöka med ytterligare 3 under 2026 och de sista tre under 2027.

Utökade driftkostnader

Utöver beskrivna kostnadsökningar i form av utökning av personal kommer även driftkostnaderna att öka. Detta gäller bland annat drift av fler fordon och mer utrustning samt olika typer av inventarier i lokalerna som behöver regelbunden service och med vissa intervall bytas ut. Driftkostnaderna har börjat öka redan under 2025 och kommer fortsätta öka under 2026–2027. Budgetposten för ökade driftkostnader finns med i budgeten för 2027.

Tabell: Beräknad kostnad per år ny brandstation och organisation

Kommun	2025 budget	2026 plan	2027 plan
Brandmän och befäl		11 000	18 500
Administration, drift och ledning	428	4 000	9 000
Driftkostnader			2 000
Budget totalt	428	15 000	29 500

Driftbidrag 2027

Med nämndens föreslagna ram innebär det att kommunbidragen ökar med 3,9% jämfört med 2026. Som ovan beskrivits ser nämnden att föreslagen ram inte är tillräcklig för att klara sitt samhällskritiska uppdrag år 2027 och framåt. I Tabell *Driftbidrag UBRN, tkr (exkl kapitalkostnader)* återfinns driftbidrag per kommun utifrån föreslagen ram och även det driftbidrag nämnden bedömer sig ha behov av för att klara sitt uppdrag år 2027 och framåt.

Utifrån fördelningsnyckeln står Umeå kommun för kostnaderna för ny brandstation, brandmän och befäl. De 10 årsarbetarna för anpassning av organisationen och driftkostnaderna står Umeå kommun för under uppbyggnaden tills den är driftsatt och klar. Därefter fördelas kostnaderna för dessa utifrån nämndens fördelningsnyckel.

Tabell: Driftbidrag UBRN, tkr (exkl kapitalkostnader).

Kommun	Budget 2026	Budget 2027 föreslagen ram	Budget 2027 beräknat behov
Robertsfors	-8 763	-9 105	-9 105
Umeå	-79 961	-83 079	-97 579
Vindeln	-8 411	-8 740	-8 740
Budget totalt	-97 136	-100 925	-115 425

Driftbidrag 2027 kapitalkostnader

Vindelns och Robertsfors kommuners kapitalkostnader för budgetåret 2027 förväntas bli högre än budgetåret 2026. Robertsfors kommun väntas ligga något över 2026 års nivå då en liten tankbil tillkommer samt att Vindelns kommuns kapitalkostnader kommer öka då både en ny släckbil och en ny liten släckbil tillkommer 2027.

Tabell: Kapitalkostnader 2027, tkr

Kommun	Budget 2026	Budget 2027
Robertsfors	971	1 090
Vindelns	730	1 490

Övrigt

Antennplatser

Brandförsvaret har utöver grunduppdraget, ett uppdrag att teckna avtal avseende antennplatser för Umeå kommun, Bostaden, Vakin och Umeå energi. En utredning pågår för hur uppdraget ska utföras och var ansvaret ska ligga vilket kan medföra att brandförsvaret tappar denna intäkt. Vakin har under 2023 övertagit hanteringen av sina antennplatser. Antennplatserna har tidigare år genererat 0,8 mnkr i nettointäkter från kommunens bolag.

UBRN – nya, borttagna investeringar och externförhyrningar

Investeringsprojekt inom investeringsunderlag – beskrivning/motivering

Umeåregionens brand- och räddningsnämnds investeringsram för planeringsperioden avser investeringsram för fordon och annan utrustning samt investeringsram för anläggning av nya brandposter.

Investeringsramen för fordon och annan utrustning uppgår till 42 182 tkr för planeringsperioden. Föreslagen investeringsbudget 2027 och plan 2028–2030 (tabell 1) bedöms tillräcklig för att täcka kostnader enligt reinvesteringsplanen för planeringsperioden. Det rådande omvärldsläget gör dock att leveranstiderna är svåra att prognostisera vilket kan medföra förskjutningar över planeringsperioden.

Investeringsprojekt utom investeringsunderlag – beskrivning/motivering

Investeringsmedel för inventarier och fordon till den nya brandstationen har en total budget för åren 2024–2026 på 48,0 mnkr. Kostnadsökningar under senaste året samt uppskattade kommande kostnadsökningar under 2024–2027 medför behov av att öka denna budget med motsvarande 3 mnkr till totalt 51,0 mnkr. Budgeten fördelas med 26 mnkr på fordon och utrustning och 25 mnkr på verksamhetsspecifika maskiner, inventarier och inredning.

I tabell 2 på kommande sida finns en sammanställning av nämndens behov av investeringsram för planeringsperioden.

Till följd av utökad fordonspark, större behov av specialresurser samt att Umeå är utsedd till värdkommun och nav för räddningstjänsterna i Västerbotten fortsätter behovet av vagnhalls- och förrådsytor att öka. Detta innebär att det kommer behövas en kompletterande vagnhallsbyggnad vid den nya brandstationen i Holmsund samt en kompletterande vagnhallsbyggnad vid den befintliga brandstationen i Umeå. Gällande den kompletterande vagnhallsbyggnaden i Holmsund så är en planprocess redan påbörjad. Motsvarande arbete behöver påbörjas gällande kompletterande vagnhall i Umeå.

Brandförsvarets nuvarande övningsfält Albra (Alviks brandövningsfält), beläget vid flygplatsen, är i stort behov av upprustning både gällande övningsanläggningar samt övnings- och utbildningslokaler. I takt med att omvärldsläget förändras och kraven på verksamheten ökar behöver också förutsättningarna att bedriva övningsverksamhet förbättras. En problematik gällande Albra är förekomsten av PFAS vilket innebär att det kan finnas begränsningar i hur övningsfältet kan utvecklas i framtiden. Här behöver en bedömning genomföras i närtid om Albra kan fylla nuvarande och kommande behov eller om en ny plats för övningsfältet behöver tas fram. Eftersom kravbilderna ökar i snabb takt, främst kopplat till kriget som dimensionerande hotbild, behöver arbetet gällande bedömningar, beslut och åtgärder påbörjas omgående. I nuläget är det dock svårt att uppskatta behovet gällande investeringsmedel.

I ett längre perspektiv finns behov av att påbörja processen gällande en tredje brandstation i Umeå tätort, Umeå Södra brandstation. Återigen är det omvärldsläget, komplexiteten i samhället samt att Umeå fortsätter växa som medför behovet av att även brandförsvarets verksamhet fortsätter utvecklas i motsvarande takt och riktning. I ett första skede handlar denna process om att säkerställa tillgången till mark på den södra sidan av älven samt att därefter påbörja processen med brandstationen likt den för Umeå Östra brandstation. En första grov tidsplan för driftsättning är 2040.

Externförhyrningar - beskrivning/motivering

Ingen kommentar till externförhyrningar 2027–2030.

Tabell 1: Föreslagen investeringsram 2027–2030, planeringsdirektiv 1

Nämnd	Status/ Kategori	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030	Summa 2027-2030
Brand- och räddningsnämnd		10 550	9 344	9 631	14 924	44 449
Övriga		10 550	9 344	9 631	14 924	44 449
Brand- och räddningsnämnd		10 550	9 344	9 631	14 924	44 449
Anläggning av nya brandposter	Årligt ramanslag	550	561	572	584	2 267
Ram	Årligt ramanslag	10 000	8 783	9 059	14 340	42 18_

Tabell 2: Yttrande UBRN föreslagen investeringsram 2027–2030, planeringsdirektiv 1

Nämnd	Status/ Kategori	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030	Summa 2027-2030
Brand- och räddningsnämnd		13 550	9 344	9 631	14 924	47 449
Övriga		13 550	9 344	9 631	14 924	47 449
Brand- och räddningsnämnd		13 550	9 344	9 631	14 924	47 449
Anläggning av nya brandposter	Årligt ramanslag	550	561	572	584	2 267
Ram	Årligt ramanslag	10 000	8 783	9 059	14 340	42 182
Utrustning och inv Brandstation Umeå Östra	Påbörjad	3 000	0	0	0	3 00_

§ 8

Diariernr: VN-2026/00011

**Valnämndens yttrande över
Stadsledningskontorets förslag till
planeringsdirektiv för 2027****Beslut**

Valnämnden beslutar

att lämna yttrande över stadsledningskontorets förslag till
planeringsdirektiv för 2027.

Ärendebeskrivning

Valnämnden har att yttra sig över stadsledningskontorets förslag till
planeringsdirektiv för 2027.

Av reglementet framgår att valnämnden ska fullgöra de uppgifter som
ankommer på valnämnd samt ansvara för genomförandet av val eller
folkomröstning enligt vallagen (2005:837), folkomröstningslagen
(1979:369) samt lagen (1994:692) om kommunala folkomröstningar.

Vidare ansvarar nämnden för att det finns lämpliga
röstmottagningsställen. Valnämnden ansvarar även för översyn av
kommunens indelning i valdistrikt och bereder ärenden om
kommunfullmäktiges förslag till ändringar i valdistriktsindelningen.

Under 2027 kommer det inte att genomföras några allmänna val. Under
året kommer valnämnden noga att följa det fortsatta arbetet med de
förändringar som kan komma att slå igenom till EU-valet 2029.

Beslutsunderlag

Valnämndens yttrande över stadsledningskontorets förslag till
planeringsdirektiv för 2027.

Umeå kommun
Valnämnden

Protokollsutdrag
2026-03-17

Beredningsansvariga

Marie Sandström

Tordleif Hansson

Beslutet ska skickas till

Beslut och bilagor skickas till ksdiarium@umea.se

I ämnesraden anges: Valnämndens yttrande KS-2025/00756.

Justerares sign:

Utdraget bestyrks:

Remissfråga 1 - Vilka väsentliga förändringar påverkar utförandet av nämndens grunduppdrag under kommande år?

Nästa ordinarie val är EU-valet våren 2029. Under tiden fram till dess bedömer nämnden att det inte finns några faktorer som kommer att påverka grunduppdraget. Det är dock högst sannolikt att förändringar i lagstiftningen kommer att slå igenom till valet 2029. För närvarande går det dock inte att bedöma på vilket sätt och i vilken utsträckning som valnämndens verksamhet kommer att påverkas av detta.

En parlamentariskt sammansatt kommitté har haft ett uppdrag att utvärdera och överväga förändringar av valedelsystemet. Kommittén kommer att lämna sitt slutbetänkande under hösten 2026. Vidare har Valmyndigheten haft ett uppdrag att modernisera förtidsröstningen vilket till valet 2026 innebär en delvis digitaliserad röstningsprocess samt införande av digitala röstkort. På valdagen kommer digitala röstlängder att testas i mindre utsträckning. Det finns anledning att tro att digitaliseringen av valprocessen kommer att utökas till valet 2029.

Befolkningsökningen medför att antalet valdistrikt ökar över tid. Det är dock för tidigt att redan nu bedöma om det kommer att behöva blidas fler valdistrikt till valet 2029. Varje nytt valdistrikt innebär såväl högre personalkostnader som högre material- och logistikkostnader.

Nämnden använder i stor utsträckning kommunägda lokaler i sin verksamhet vilket är ekonomiskt fördelaktigt. Behovet av vallokaler, röstningslokaler och lokaler för utbildning är mycket stort och externa förhyrningar behövs, framför allt i samband med förtidsröstningen.

Remissfråga 2 - Bedömer nämnden att förslaget till investeringsbudget 2027 och plan 2028–2030 innebär direkta och väsentliga verksamhetskONSEKVENSER?

Nämndens bedömning är att föreslagen investeringsbudget för 2027 samt plan 2028–2030 är tillräcklig.

Remissfråga 3 - Bedömer nämnden att ett eller flera av fastställda program bör revideras, utökas eller avgränsas?

Nämnden avstår att yttra sig om revidering, utökningen eller avgränsning gällande fastställda program.

Remissfråga 4 - Bedömer nämnden att det finns behov av revidering av nämndens taxor eller avgifter för verksamhetsåret 2027?

Valnämnden tillämpar inga taxor eller avgifter.

§ 27

Diariernr: ÄN-2025/00281

Yttrande över planeringsdirektiv äldrenämnden 2027

Beslut

Äldrenämnden yttrar sig över planeringsdirektiven i enlighet med äldreomsorgsförvaltningens förslag.

Ärendebeskrivning

Inom ramen för Umeå kommuns planeringsprocess har stadsledningskontoret arbetat fram förslag till planeringsdirektiv för 2027. Förslaget till planeringsdirektiv lämnades i december 2025 till kommunstyrelse, berörda nämnder och bolag för att dessa ska kunna lämna yttranden i enlighet med fastställda anvisningar.

I yttrandet besvaras de remissfrågor som enligt anvisning ställts till äldrenämnden.

Beslutsunderlag

Yttrande över förslag till planeringsdirektiv 2027

Beredningsansvariga

Pernilla Henriksson, äldreomsorgsdirektör

Sofia Westin, ekonomichef

Anna Karlander, kanslichef

Anna Bergström, kvalitetschef

Beslutet ska skickas till

Stadsledningskontoret

Remissfråga 1 - Vilka väsentliga förändringar påverkar utförandet av nämndens grunduppdrag under kommande år?

Äldrenämndens verksamheter befinner sig i en omfattande omställning. Antalet invånare över 80 år ökar snabbt samtidigt som personer i arbetsför ålder inte ökar i samma takt. Fram till år 2036 beräknas gruppen 80 år och äldre öka med över 2 500 personer i Umeå kommun. Denna utveckling ställer höga krav på kompetensförsörjning och utveckling av nya effektiva arbetssätt.

Andelen personer 65 år och äldre som har insatser inom hemtjänst eller bor i vård- och omsorgsboende har minskat de senaste åren, förskjutning i omsorgsbehovet avser främst gruppen 80 år och äldre. Totalt har andelen personer 80+ utan insatser från äldrenämnden ökat med cirka 7 procent sedan 2021. Vilket bedöms vara en konsekvens av bättre folkhälsa för målgruppen samt nämndens långsiktiga arbete med förebyggande insatser.

Kompetensförsörjning

Bristen på personal är nämndens största utmaning. Under de kommande åren väntar pensionsavgångar samtidigt som personalomsättningen är hög. I kombination med en växande verksamhet innebär detta att behovet av nyrekrytering kommer att vara mycket stort kommande år. Den låga arbetslösheten i regionen, som i sig är en god sak, innebär en låg tillgång till arbetskraft.

Det är redan idag svårt att rekrytera utbildad vård- och omsorgspersonal. Nämnden har en betydligt lägre andel utbildad personal jämfört med andra större städer. Samtidigt har de äldre som får hemtjänst eller bor i särskilt boende mer komplexa och omfattande vårdbehov. Det kräver högre kompetens hos medarbetarna och mer tid per individ, vilket ökar arbetsbelastningen för medarbetarna, särskilt för utbildad personal.

För att vara en attraktiv arbetsgivare och långsiktigt säkra kompetensförsörjningen behöver nämnden både behålla nuvarande personal och locka nya medarbetare. Goda arbetsvillkor, utvecklingsmöjligheter och en hållbar arbetsmiljö är avgörande för att lyckas. Nämnden arbetar därför med hållbara scheman och förbättrad arbetsmiljö för att minska sjukfrånvaron och öka möjligheten att behålla personal. Utbildningsinsatser genomförs för att stärka motivation och kompetens. För att ytterligare möta utmaningen med kompetensförsörjning ser nämnden behov av att:

- stärka äldreomsorgens attraktivitet som arbetsgivare genom att möjliggöra bättre arbetsvillkor och högre löner för vård- och omsorgspersonal.
- skapa bättre förutsättningar för chefer, så att de kan utöva ett närvarande ledarskap, bidra till god arbetsmiljö och arbeta systematiskt med kvalitet.

Kvalitet inom äldreomsorgen

Verksamheterna möter allt fler personer med mer komplexa och omfattande vårdbehov. Detta kräver både högre kompetens och mer tid per person. Umeå kommun har idag en betydligt lägre andel utbildad vård- och omsorgspersonal jämfört med andra större kommuner. Satsningar på kvalitetsundersköterskor har genomförts för att öka kompetensen

inom organisationens. För att ytterligare stärka kompetensen och säkerställa god kvalitet i äldreomsorgen behöver utbildad personal i större utsträckning kunna arbeta med sitt kärnuppdrag. För att möta de ökade vårdbehoven med bibehållen kvalitet ser nämnden behov av att:

- säkerställa patientsäkerhet och tillgång till medicinsk kompetens genom att öka grundbemanningen av sjuksköterskor.
- avlasta omsorgspersonal från uppgifter som städ och tvätt, så att mer tid kan läggas på omsorg och vård. Detta kräver satsningar på särskilda tjänster som kan utföra dessa uppgifter inom vård- och omsorgsboenden.

Digitalisering och förebyggande arbete

Äldrenämnden står inför stora utmaningar i att möta en växande äldre befolkning med begränsade personalresurser. För att minska belastningen på vård- och omsorgssystemet behöver fler äldre kunna leva självständigt och med god hälsa längre upp i åldrarna. Samtidigt krävs en omställning till mer digitala och effektiva arbetsätt.

Digitalisering kan bidra till att avlasta personal och effektivisera vissa insatser, särskilt inom hemtjänsten. Nämnden arbetar därför med förebyggande insatser som stärker hälsa och självständighet, och som kan skjuta upp behovet av vård och omsorg. Valfärdsteknik och digitala arbetsätt utvecklas för att effektivisera arbetsprocesser och frigöra tid för mer kvalificerade arbetsuppgifter. Utöver pågående arbete bedömer nämnden att det finns behov av att:

- ytterligare stärka det förebyggande arbetet för att de äldre ska leva självständigt och därigenom stödja kvarboende vilket i sin tur minskar behovet av särskilt boende. För detta krävs ökade resurser inom rehabilitering samt hälso- och sjukvård i ordinärt boende.

Övriga strukturella utmaningar

Utöver personal- och verksamhetsutmaningar står nämnden inför flera strukturella förändringar. Det råder osäkerhet kring de långsiktiga ekonomiska förutsättningarna kopplat till statliga bidrag. Förändrad lagstiftning och ökade krav inom civil beredskap, registerutdrag för anställda inom äldreomsorgen samt införandet av ny socialtjänstlag påverkar nämndens arbete. Den nya socialtjänstlagen föreslås nu att revideras och kommer då innebära ökade krav på medarbetarnas kunskaper i svenska. Registerutdragen och språkkravet innebär ett ökat behov av administrativa resurser för att möta de nya kraven för att avlasta cheferna, så att de i större utsträckning kan fokusera på sitt kärnuppdrag.

Isamband med övergången från Lagen om valfrihetssystem (LOV) till Lagen om offentlig upphandling (LOU) inom hemtjänsten bedöms det nödvändigt att höja ersättningen till externa utförare, för att säkerställa att dessa har förutsättningar att möta framtida krav och bedriva en verksamhet med god kvalitet. Nämnden ser även behov av att öka ersättningen till hemtjänstutförare på landsbygden, för att skapa rimliga förutsättningar att bedriva hemtjänst även i glesbygd.

Remissfråga 2 - Bedömer nämnden att förslaget till investeringsbudget 2027 och plan 2028-2030 innebär direkta och väsentliga verksamhetskonsekvenser?

Äldrenämnden bedömer att förslaget till investeringsbudget 2027 och plan 2028–2030 innebär direkta och väsentliga verksamhetskonsekvenser för äldreomsorgen.

Till följd av att antalet invånare i åldersgruppen 80 år och äldre ökar bedömer nämnden att tillkommande behov motsvarar ett nytt vård- och omsorgsboende ungefär vart fjärde år. Utifrån demografiprognosen innebär det att ett nytt boende behöver stå klart senast 2028. Föreslagen investeringsplan möter inte det tillkommande behovet av platser på vård- och omsorgsboende.

Nästa planerade tillskott av platser är genom förhyrning av ett nytt vård- och omsorgsboende på Haga. Bedömningen är att detta boende kan tas i bruk tidigast 2032, vilket innebär många år med kapacitetsbrist.

För att möta det långsiktiga behovet krävs, utöver boendet på Haga, ytterligare ett nytt vård- och omsorgsboende fram till 2032. Eftersom det redan finns en detaljplan för ett boende på Olofsdal är det sannolikt att detta kan färdigställas före boendet på Haga. Planeringen för ytterligare ett boende behöver därför påbörjas redan under nuvarande planeringsperiod för att möta det väntade kapacitetsbristen.

Konsekvenser av att föreslagen investeringsplan inte möter äldrenämndens behov är att nämnden riskerar att inte kunna uppfylla sitt grunduppdrag och verkställa beslut om särskilt boende vilket får konsekvenser både för de äldre som har behov av vård – och omsorg dygnet runt samt att nämnden riskerar viten från Inspektionen för vård – och omsorg.

Lokalstrategi särskilt boende

Äldrenämnden har tillsammans med tekniska nämnden senaste åren utrett flera av nämndens befintliga vårdlokaler. Bedömningen är att flera lokaler inte är ändamålsenliga och att detta medför brister i såväl boendemiljö som arbetsmiljö. Bland annat möter inte kommunens gamla servicehus de behov som finns för att ta hand om de äldre som idag har mer komplexa och omfattande vårdbehov än tidigare.

Under de senaste åren har översyner genomförts för att pröva möjligheten att anpassa befintliga vård- och omsorgsboenden. I de fall detta inte har varit möjligt eller kostnadseffektivt har lokaler avvecklats till förmån för nya eller mer ändamålsenliga lösningar. En sårbarhetsanalys togs fram tillsammans med Teknik och fastighetsförvaltningen 2023 där gjordes en plan för vilka boenden som skulle klivas ur till förmån för nybyggda boenden 2024 samt 2028. Planen för att lämna är genomförd av verksamhet enligt då kända tidsplaner och förutsättningar.

Välfärdsteknik

Nämnden har under de senaste åren gjort investeringar i välfärdsteknik för att öka tryggheten för de äldre, kvalitén i verksamheten samt att effektivisera arbetssätt.

I slutet av planeringsperioden bedöms välfärdstekniken börja behöva uppdateras och bytas ut. Äldrenämnden ser därför ett behov av att förstärka nämndens reinvesteringsbudget.

Utbildningslokaler

Vid rekrytering och bemanning ser äldrenämnden få sökande med adekvat utbildning, framför allt undersköterskor. För att säkerställa god vårdkvalitet och trygghet för brukarna har behovet av introduktion och internutbildning därför ökat.

Fungerande utbildningslokaler är nödvändiga för att kunna genomföra både teoretiska och praktiska moment i vårdmiljö för ett stort antal nya medarbetare, samt för fortbildning av befintlig personal.

Äldrenämnden behöver därför prioriteras investeringsmedel för att kunna anpassa lokaler för teori- och praktikövningar.

Remissfråga 3 - Bedömer nämnden att ett eller flera av fastställda program bör revideras, utökas eller avgränsas?

Program för tillväxt

En växande andel äldre innebär ökade behov av äldreomsorg, vilket i sin tur ställer krav på ändamålsenliga boenden och verksamhetslokaler. Äldrenämnden deltar aktivt inom ramen för bostadsförsörjningsprogrammet gällande äldre invånares bostadsbehov. Programmet lyfter viktiga fokusområden och äldrenämnden önskar framhålla att de demografiska förändringar som Umeå är inne i, med fördel skulle kunna speglas i de inledande skrivningarna i program för tillväxt.

Program för social hållbarhet

Kommunen står inför en välfärdsomställning, mot bakgrund av befolkningens utökade behov, liksom lagstiftningsförändringar i form av ny socialtjänstlag och förändringar i den nära vården. Bedömningen från såväl äldrenämnden som nationella myndigheter är att omställningen kommer att pågå i flera år och involvera såväl flera nämnder i kommunerna som andra myndigheter och civilsamhälle. Programmet innefattar målområden som i många avseenden relaterar till den omställning som äldreomsorgen också står i. Den utökade samverkan över nämnds- och förvaltningsgränserna som har initierats bör beskrivas och synliggöras i programmet.

Program för klimatneutrala Umeå 2040

Äldrenämnden vill framföra vikten av att beakta konsekvenser för nämndens verksamheter och ekonomi i planerings- och budgetarbetet, vad gäller exempelvis övergången till elbilar inom hemtjänst och hemsjukvård. Detta ställer också krav på en utökad laddningsinfrastruktur vid äldreomsorgens lokaler runtom i kommunen.

Remissfråga 4 - Bedömer nämnden att det finns behov av revidering av nämndens taxor eller avgifter för verksamhetsåret 2027?

Nämnden ser behov av att revidera avgiften för speciallivsmedel (nutritionsprodukter), i syfte att likställa kommunens avgift med den avgift som regionen tar ut. Detta för att medborgare ska betala samma avgift oavsett om speciallivsmedlet har förskrivits av kommunen eller regionen.

Nämnden bedömer att det finns behov av att genomföra en översyn av hemtjänstavgifterna. En sådan översyn kan bidra till en tydligare och mer överskådlig avgiftsstruktur samt säkerställa att avgiftsnivåerna är socialt och ekonomiskt hållbara. Översynen planeras att genomföras under 2026.

Nämnden bedömer även att det finns behov av att under 2026 genomföra en översyn av avgifterna inom hemsjukvården. Syftet är att säkerställa att kommunens avgifter överensstämmer med regionens avgiftsstruktur samt att uppdatera avgifterna då det har gått lång tid sedan den senaste översynen.

Överförmyndarnämnden

2026-01-22

Nr.3 enligt kallelse/ föredragningslista

Öfn §3

Överförmyndarnämndens yttrande över budget 2027

Överförmyndarnämnden beslutar

att godkänna Överförmyndarnämnden i Umeåregionens budgetyttrande för 2027.

Ärendebeskrivning

Överförmyndarnämndens föreslagna ram för Umeå kommun att yttra sig på är 17 421 tkr för 2027.

Av föreslagen ram avser 10 472 tkr nämndens Umeåspecifika verksamhet och 6 949 tkr avser Umeå kommuns bidrag till den regiongemensamma verksamheten. Budgetramen 2027 för den regiongemensamma delen uppgår då till 16 028 tkr varav 1 382 tkr avser OH-kostnader.

Överförmyndarnämndens nuvarande bemanning av verksamheten bedöms inte tillgodose de förväntningar som finns på måluppfyllelse för de prioriterade områdena för verksamheten.

Verksamheten ser således ett tydligt behov av förstärkning av handläggare med minimum två årsarbetare (handläggare) samt en årsarbetare med ansvarsområde rekrytering vilket innebär en ökad kostnad för den regiongemensamma delen.

Överförmyndarnämndens enhetschef är nämndsansvarig chef med budget- och verksamhetsansvar samt ett arbetsmiljöansvar för 22 medarbetare. Det förändringsarbete som behöver göras inom nämndens verksamhet kräver ett tydligt och närvarande ledarskap. Den nuvarande chefsbemanningen har inte förutsättningarna till ett närvarande ledarskap som behövs för att påbörja förändringsarbetet för att nämnden ska klara sitt grunduppdrag.

Från maj 2025 har en utökning av ledarskapet genomförts genom att enhetschef för valkansliet går in på 30% på Överförmyndarnämnden. Att skapa goda förutsättningar för att leda Överförmyndarnämndens verksamhet med komplexiteten som finns behöver ett utökat ledarskap på 40% permanentas från 1 maj 2027.

Sammanfattningsvis behöver Överförmyndarnämndens ram för 2027 utökas med 4 790 tkr.

Överförmyndarnämnden

2026-01-22

Beslutsunderlag

Överförmyndarnämnden i Umeåregionens yttrande för budget 2027

Beredningsansvarig

Sandra Andersson, överförmyndarchef

Marie Sandström, biträdande överförmyndarchef

Simon Dahlgren, controller

Beslutet skickas till

KS diarium

SLK ekonomi

Miljö och hälsoskyddsnämnden

Bjurholms kommun

Nordmalings kommun

Robertsfors kommun

Vindelns kommun

Vännäs kommun

Örnsköldsviks kommun

Överförmyndarnämnden

2026-01-22

Plats och tid Överförmyndarenheten, Götgatan 3, 2026-01-22, kl.13.00- 16.35

Beslutande Ulrika Edman (MP), ordförande
Joline Göttfert (M), vice ordförande
Ola Nilsson (S)
Leif Svensson (M)
Ulrika Hurdén (C)
Kent Persson (S)
Britthelen Almqvist (KD)
Berit Persson (S)
Roger Sandström (S) deltar §§ 1-10
Gunilla Kallin (C)

Ersättare Marie-Louise Nilsson (S)
Josefin Gustafsson (M)
Lilian Hailing (MP)
Margreth Thudin (S)
Eleanor Bodel (V)
Martin Lundgren (C)
Zenitha Nordfjell (S) deltar §§ 1-10
Göran Brorsson (KD) deltar §§ 1-10

Övriga deltagande Se sid 2

Utses att justera Joline Göttfert

Protokollet omfattar **Protokoll Allmänna ärenden: §§ 1, 3-11**
Protokoll Sekretessärenden: §§ 2

Underskrifter

Sekreterare

Susanne Töyrä

Ordförande

Ulrika Edman

Justerande

Joline Göttfert

Överförmyndarnämnden

2026-01-22

BEVIS

Justerings har tillkännagivits genom anslag.

Organ

Överförmyndarnämnden

Sammanträdesdatum

2026-01-22

Datum för anslags**Uppsättande**

2026-01-30

Datum för anslags**nedtagande** 2026-02-21**Förvaringsplats****för protokollet**

Överförmyndarnämndens kansli

Underskrift

Ulrika Persson

Övriga deltagande

Sandra Andersson, avdelningschef, föredragande, §§ 1, 3-11
Marie Sandström, biträdande avdelningschef
Jens Arnfjell Njajta, jurist, föredragande, § 2
Simon Dahlgren, controller, föredragande, § 3
Lisa Andersson Lindberg, administratör
Umeå God man och förvaltarförening, Lars Sandberg
Susanne Töyrä, sekreterare, §§ 1-11

Överförmyndarnämnden i Umeåregionens yttrande på förslag till budget 2027

Nämndens verksamhet består av en Umeåspecifik del och en regiongemensam del. Den Umeåspecifika delen av nämnden avser arvoden till godemän och förvaltare, professionella förvaltare samt arvoden till Umeå kommuns förtroendevalda politiker. Den regiongemensamma verksamheten avser kostnader för personal, IT-system, utbildningskostnader för förtroendevalda och medarbetare, lokalkostnad samt övriga driftkostnader för kontoren. Kostnaderna för den regiongemensamma delen av nämnden fördelas mellan ingående kommuner med fördelningsnyckel fastställd i respektive kommuns kommunfullmäktige. I kostnaderna som fördelas mellan kommunerna ingår även OH kostnader som lokalhyra och stödfunktioner för ekonomi, HR och IT. OH-kostnaderna redovisas inte inom nämndsram.

Se tabell nedan för beräknat driftbidrag per kommun 2027 utifrån den ram som nämnden är tilldelad enligt Planeringsdirektiv 1, beslut KS-2025/00756.

Tabell 1: Budget 2027

Kommun	Driftbidrag per kommun 2026	Driftbidrag per kommun 2027
Bjurholm	462	480
Nordmaling	803	834
Robertsfors	775	805
Umeå	7 351	7 620
Vindeln	767	797
Vännäs	1 061	1 102
Örnsköldsvik	4 234	4 389
SUMMA	15 453	16 028

Överförmyndarnämndens utmaningar under 2027

Överförmyndarnämnden står inför flera viktiga strategiska utmaningar under 2027.

- Rekrytering av ställföreträdare
- Nå målet med tillsyn/granskning av årsräkningar, risk för ökade välfärdsbrott, välfärdsbrottslighet.
- Nya lagkrav under 2026 som innebär att utredning och beslut gällande otvistiga godmanskap förflyttas från Tingsrätten till att Överförmyndaren
- Förbättra arbetsmiljön för medarbetare vid både Umeå- och Örnsköldsvikskontoret.
- Digitaliseringsprojekt samt förändring av arbetssätt/effektivisera/gemensamt arbetssätt mellan kontoren.

Rekrytering av ställföreträdare

Nämnden har under de senaste åren haft stora svårigheter att lyckas rekrytera nya ställföreträdare inom Umeåregionens område. I nuläget finns en kö på ca 120 personer med bedömt behov av stöd och hjälp där nämnden inte har ställföreträdare som kan åta sig uppdrag. Det föreligger dessvärre långa väntetider till både att få en ställföreträdare vid nya uppdrag likväl som att kunna genomföra behövliga byten av ställföreträdare i de uppdrag där huvudmän och/eller ställföreträdare aviserat sådant behov.

Att det är stora svårigheter att rekrytera ideella ställföreträdare är ett nationellt problem. Andelen personer som anser att de har möjlighet att anta ett lågt arvoderat, och i många fall komplicerat uppdrag, är mycket begränsade. Ställföreträdaruppdraget blir mer och mer komplext och ställföreträdare är lekmän som inte alltid har nödvändig kunskap för att kunna hjälpa personer med exempelvis svår psykisk ohälsa, omfattande skulder, hemlöshet, missbruk och/eller kriminalitet. I flera ärenden handlar det om behov av avancerad kompetens hos ställföreträdare som behöver kunskap/erfarenhet inom ekonomi, fastighetsförsäljningar, dödsbon och avyttring av skogsinnehav. Många kommuner i landet letar alternativa lösningar i form av utökning av kommunala ställföreträdarenheter samt nyttjande av privata aktörer för att möta det behov av nya ställföreträdare som kommuninvånarna har. Ett behov som inte kommer att försvinna eller lösa sig på annat sätt. Utan adekvat stöd så belastar dessa personer andra offentligt finansierade myndigheter/avdelningar så som socialtjänst, vård osv.

Under våren 2025 så startades en gemensam rekryteringsgrupp i verksamheten i syfte att se över nuvarande arbetssätt och inleda ett verksamhetsövergripande arbetssätt över kontorsgränserna för att öka kvaliteten i arbetet men även för att eftersträva effektivare arbetssätt. Detta är ett långsiktigt arbete där mera resurser behövs för att nå fram i den målbild verksamheten har avseende rekrytering av ställföreträdare.

I Umeå finns en kommunal förvaltarenhet som i nuläget består av fem årsarbetare. Under 2025 har ett närmare samarbete initierats mellan Överförmyndarnämnden och Miljö- och hälsoskyddsnämnden. Det har resulterat i att överskottet i budget hos Överförmyndarnämnden har kunnat användas för att finansiera utökning av ytterligare två årsarbetare på förvaltarenheten som startar sina anställningar i början av 2026. Nämnden ser att detta inte kommer att täcka det behov som verksamheten har av ställföreträdare närmaste åren. Förvaltarenheten behöver växla upp ytterligare och nämnden önskar också se att ärenden som tidigare funnits kvar under flera decennier inom förvaltarenheten kan övergå till ideella ställföreträdare för att skapa utrymme för nya komplexa uppdrag.

Granskning av årsräkningar och brottsförebyggande arbete

Umeåregionens överförmyndarnämnd har ett viktigt uppdrag med tillsyn över förvaltningen hos ställföreträdare. Det sker genom löpande tillsyn samt genom granskning av inlämnad årsredovisning. Den löpande tillsynen kan många gånger uppta stor del av handläggarnas arbetstid under året. Aktuella siffror från Länsstyrelsen visar att det handlar om över 100 miljarder kronor totalt i Sverige som förvaltas via Överförmyndarnämnder runt om i landet. Siffrorna visar även att antalet ställföreträdarskap ökar stadigt i landet, vilket tyder på att verksamhetens arbete troligen kommer att öka över tid.

Ett viktigt uppdrag för överförmyndare är att arbeta med tillsyn över ställföreträdarens förvaltning. I denna tillsyn utövar överförmyndarnämnden även brottsförebyggande arbete genom att kunna upptäcka välfärds kriminalitet. Tyvärr är målgruppen/huvudmännen i stor risk för att kunna bli utnyttjade av personer eller organiserade grupper då de inte har möjlighet att själva kunna upptäcka detta. För att motverka risken för välfärds kriminalitet behöver medarbetarna kontinuerligt utbildas i hur brottsbekämpande myndigheter kan ansvara för att upptäcka, samt ges möjlighet att avsätta tid för att djupgranska prioriterade årsredovisningar. Under 2025 har verksamheten hittat ärenden som innehållit oegentligheter som har anmälts till polismyndigheten.

Målet i verksamheten har varit att ha granskat klart alla inlämnade årsredovisningshandlingar före 30 september, ett mål som nämnden inte klarat de senaste åren. Med ökade personalresurser skulle nämnden ges bättre förutsättningar att klara det uppsatta granskningsmålet men också att klara av att djupgranska prioriterad årsredovisning i brottsförebyggande syfte.

Ny lagstiftning

Överförmyndarnämnder i Sverige har påverkats och kommer att påverkas av lagförändringar. Skyldighet att anmäla till brottsbekämpande myndigheter är en sådan lagändring. Under 2026 menar lagrådsremiss att otvistiga godmanskap ska överflyttas från att utredas och beslutas av Tingsrätten, till att utredas och beslutas inom Överförmyndarnämndens verksamhet. När den lagen träder ikraft kommer det att innebära behov av nya arbetssätt, nya rutiner samt kompetensutveckling av personal i verksamheten. Det kommer att innebära ökad arbetsbelastning i form av

handläggningsresurser i verksamheten. Ytterligare förslag som kommer påverka området gäller nya regler vid arv och testamenten.

Arbetsmiljöarbete

De senaste åren har medarbetarenkätorna visat på negativa siffror avseende arbetsmiljön vid verksamheten. Under hösten 2024 slutade enhetschefen, en jurist samt en rutinerad handläggare. Deras arbetsuppgifter fördelades ut till verksamhetens kvarvarande medarbetare. Ledningens samlade bedömning är att detta tillsammans med ökat behov av handläggning vid verksamheten har medfört att medarbetarna upplever att kraven mellan resurser och krav inte är rimlig samt att återhämtning inte är möjlig då arbetsanhopningen inte är tillfällig utan konstant över tid. Inflödet av ärenden står inte i relation till utflödet av ärenden och köerna till att få ställföreträdare skapar samvetsstress och belastning på medarbetarna. Verksamheten gör anmälningar i systemet Stella för att påvisa behovet av förbättring avseende arbetsmiljön. Resultatet för 2025 i medarbetarenkäten har förbättrats något, men visar fortfarande på betydande behov av ytterligare åtgärder avseende att förbättra arbetsmiljön.

En enhet med två kontor – digitalisering och samverkan

Gällande enade arbetssätt mellan kontoren i Umeå och i Örnsköldsvik, har denna process försenats och stått relativt stilla under de senaste åren. Detta har delvis berott på att en grundförutsättning för gemensamt arbetssätt har vilat på att kunna komma åt akter digitalt från båda kontoren. Ett skanningsprojekt initierades under våren 2024 som beräknades vara färdigställt inom två månader efter starten. Det tog dock till sista september 2025 att färdigställa projektet, det vill säga i 1,5 år.

Under våren 2025 vidtogs avgörande åtgärder inom verksamheten för att färdigställa inskanningen. Nästa steg i digitaliseringen av verksamheten är att övergå från sammanhållen pappersakt till sammanhållen digital akt. Då behövs samordning mellan leverantör av verksamhetssystem och DOIT för att bygga ut antalet tjänster som kan användas av ställföreträdare vilket i sin tur skulle minska dubbelarbetet med att skanna in de dokument som inlämnas i pappersform. Ökad digitalisering ger minskade portokostnader då antalet försändelser skulle minska. För att nå i mål med effektivare och gemensamma arbetssätt, behöver samtliga rutiner och arbetsdokument omarbetas. En omfördelning av arbetsfördelning och enade arbetssätt behöver

initieras. Det är ett omfattande arbete som behöver ske under både 2026 och 2027 och det ställer stora krav på förändringsledningskapacitet hos nämndsansvarig chef samt hos medarbetarna i verksamheten. De tidsmässiga resurserna finns inte i verksamheten dagsläget.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis bedöms att nuvarande bemanning av verksamheten inte kan tillgodose de förväntningar som finns på måluppfyllelse för de prioriterade områdena för verksamheten. Verksamheten ser således ett tydligt behov av förstärkning av handläggare med minimum två årsarbetare (handläggare) samt en årsarbetare med ansvarsområde rekrytering vilket innebär en ökad kostnad för den regiongemensamma delen.

Överförmyndarnämndens enhetschef är nämndsansvarig chef med budget- och verksamhetsansvar samt ett arbetsmiljöansvar för 22 medarbetare. Det förändringsarbete som behöver göras inom nämndens verksamhet kräver ett tydligt och närvarande ledarskap. Den nuvarande chefsbemanningen har inte förutsättningarna till ett närvarande ledarskap som behövs för att påbörja förändringsarbetet för att nämnden ska klara sitt grunduppdrag.

Från maj 2025 har en utökning av ledarskapet genomförts genom att enhetschef för valkansliet går in på 30% på Överförmyndarnämnden. Att skapa goda förutsättningar för att leda Överförmyndarnämndens verksamhet med komplexiteten som finns behöver ett utökat ledarskap på 40% permanentas från 1 maj 2027. Med ett utökat ledarskap kan även ett arbete med att öka samarbetsytorna inom de två förvaltningarna påbörjas för att samnyttja personalresurser under mellanvalår.

Tabell för kostnadsökning med ökad bemanning i tkr.

	Nettokostnad
Bitr. verksamhetschef	410
Handläggare 1	760
Handläggare 2	760

Handläggare 3/rekrytering	760
SUMMA	2 690

Kostnadsökning per kommun samt beräknat driftbidrag per kommun med ökad bemanning i tkr.

Kommun	Driftbidrag per kommun 2027, enligt planeringsdirektiv 1	Driftbidrag utökning per kommun 2027	Driftbidrag per kommun inkl utökning 2027
Bjurholm	480	30	510
Nordmaling	834	99	933
Robertsfors	805	94	899
Umeå	7 620	1 428	9 048
Vindeln	797	92	889
Vännäs	1 102	152	1 254
Örnsköldsvik	4 389	796	5 185
SUMMA	16 028	2 690	18 718

Utöver detta beräknas även en utökning av förvaltarenheten i Umeå att behövas med minst tre årsarbetare för att matcha det ökade behovet av professionella ställföreträdare, utökningen av förvaltarenheten kommer troligen innebära att en tjänst behöver ha en arbetsledande roll. Denna kostnadsökning behöver täcka lönekostnader för förvaltarna, ca 10% personalkostnader för förvaltarnas chef, ca 5% personalkostnader för controller samt administration och andra relaterade kostnader.

Se nedan tabell för kostnadsökning av tre förvaltare inklusive andra relaterade kostnader i tkr.

	Nettokostnad
Förvaltare 1	640
Förvaltare 2	640
Förvaltare 3	640
Adm, personalkostnad chef	180
SUMMA	2 100

Överförmyndarnämndens totala utökning av ram för 2027 blir 4 790 tkr, se tabell nedan.

	Nettokostnad totalt
Nettokostnad utökning regiongemensam verksamhet	2 690
Nettokostnad utökning förvaltare	2 100

SUMMA	4 790
--------------	--------------

§ 4

Diarienum: ITKN-2025/00002

Budget 2027

Beslut

Nämnden för grundläggande IT-kapacitetstjänster beslutar att överlämna förslag till budget för 2027.

Ärendebeskrivning

Inom ramen för Umeå kommuns planeringsprocess har stadsledningskontoret arbetat fram förslag till planeringsdirektiv för 2026 samt plan för 2027-2029. De gemensamma nämnderna är undantagna från den ordinarie yttrandeprocessen.

I och med att nämnden endast beslutade om budget 2026 på förra sammanträdet har nu ett förslag till budget för 2027 tagits fram.

Beslutsunderlag

ITKN - Budget 2027

Beredningsansvariga

Mattias Wallmark, Verksamhetschef Digital omställning och IT

Beslutet ska skickas till

Umeå kommun, KS diarium och SLK Ekonomi

Skellefteå kommun

Vännäs kommun

IT-nämnden - Budgetförutsättningar 2027

Inför yttrande på planeringsdirektiv 2026 hade vi kännedom om att kostnaderna för virtualiseringsplattformens licenser drastiskt skulle öka men det var inte känt hur mycket. När vi fick underlaget från leverantören stod det klart att kostnaden steg med över 1.500 tkr per år, mer än 600% ökning. Detta fick delvis genomslag redan 2025 men till fullo 2026. Under 2025 var förhoppningen att hitta en alternativ teknisk lösning för att minska kostnaden men inför 2026 har ett sådant alternativ inte kunnat införas.

Under hösten 2025 arbetade Skellefteå, Vännäs och Umeå gemensamt fram ett förslag för att komplettera backuplösningen att omfatta också Microsoft 365 för att minska riskerna i händelse av större incident. Förslaget fick gehör i nämnden och budgeten för 2026 kompletterades med inköp av hårdvara för att täcka behoven av lagring och backup.

Leverantören för den redan kraftigt fördyrade licensen för virtualiserings-plattformen har aviserat att den licensform vi har idag inte längre går att köpa och hänvisar till ett alternativ som ytterligare ökar kostnaden, från 1.800 tkr till i värsta fall 3.500 tkr. Arbetet att utvärdera alternativ har fortsatt och är i slutskedet för att kunna ta ställning till ett eventuellt byte. I budgeten tar vi tagit med listpris för den licens vi är hänvisade till men har förhoppning att inrymma ett byte under 2026 för att minska kostnaden från 2028.

För att klara det ökade behovet av lagring behöver nämnden investera i ytterligare hårdvara.

Redovisning av tid som lagts av IT-infrastrukturspecialister inom ramen för nämndsarbetet har visat att vi redan 2026 lägger motsvarande 2 heltider mot budgetens 1,5 heltider. Inför 2027 har detta korrigerats med drygt 400 tkr.

Hårdvara som upphandlades 2025 blev betydligt billigare än tidigare estimerat vilket påverkat kostnaderna positivt. På totalen blir det däremot en kraftig ökning utifrån ovan nämnda faktorer.

Tabell: Budget 2027 och driftbidrag per kommun

Kommun	Budget 2026	Budget 2027
Umeå	8 615,5	10 618,8
Skellefteå	5 294,6	6 662,2
Vännäs	725,0	872,1
Budget total	14 635,1	18 153,1

§ 1

Diariernr: KS-2026/00051

JUSK yttrande på förslag till planeringsdirektiv 2027

Beslut

Jämställdhetsutskottet beslutar

Att anta förslag till yttrande enligt tjänsteskrivelsen

Ärendebeskrivning

Förslaget till Planeringsdirektiv 2027 (version 1) innehåller förslag till totalram och nämndramor för kommande planeringsperiod. Förslaget baseras på kommunfullmäktiges senaste beslut om planeringsdirektiv för 2026 samt andra kommunfullmäktigebeslut som är viktiga för planering. Detta innebär att de mål och program som ingår i förslaget är desamma som kommunfullmäktige fastställt för 2026 (beslut juni 2025).

Planeringsdirektiv version 1, med bilagor skickas till nämnder och bolag för yttrande. Fram till den 20 mars kan de lämna sina yttranden. Efter att yttranden från nämnder och bolag sammanställts, skickas planeringsdirektiv version 2 med bilagor ut för partipolitisk beredning. De olika partierna tar sedan fram sina förslag till planeringsdirektiv. Kommunfullmäktige beslutar i juni 2026 om den slutgiltiga budgeten för 2027.

Kommunfullmäktiges jämställdhetsutskott kan om de så vill lämna yttrande i enlighet med anvisning för berörda nämnder.

Jämställdhetsutskottets yttrande

Inriktningsmål och program

Jämställdhetsmålet: *Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv,*

är ett av de av kommunfullmäktige fastställda inriktningsmålen som ingår i programmet för social hållbarhet.

Jämställdhetsutskottet vill framhålla vikten av att jämställdhet är ett horisontellt perspektiv och en övergripande strategisk fråga som fortsatt måste genomsyra samtliga program och verksamheter och inte enbart begränsas till ett fokusområde inom ett av tre program. Jämställdhet, som en grundförutsättning för social hållbarhet är också nära knutet till arbetet med tillväxt och klimatneutralitet. Det bör inte förstås enbart som ett separat område och social hållbarhet är en av flera sammanhängande hållbarhetsdimensioner som ömsesidigt stärker varandra.

I planeringsdirektiv 2026 beslutade kommunfullmäktige om ett budgettillskott för att möjliggöra satsningar/utveckling i enlighet med inriktningsmål destinerade till nämnd. Genom detta tillskott ska nämnden årligen avdela medel för sådan utveckling och för att underlätta nämndens finansiering av detta åtagande har fullmäktige destinerat ett anslag till de nämnder som har ett eller flera destinerade inriktningsmål omfattande 0,5 procent av nämndens tilldelade ram 2025.

Jämställdhetsutskottet ser att det här nya arbetssättet kan innebära en framflyttning av positionerna i jämställdhetsarbetet för hela Umeå kommun. Med anledning av detta genomförde utskottet under hösten 2025 genomfört gemensamma dialoger med de nämnder som är destinerade inriktningsmålet för jämställdhet med fokus på samarbete, samverkan och erfarenhetsutbyte som delar i arbetet mellan nämnderna.

I planeringsdirektiv version 1 finns inte detta budgettillskott med. Jämställdhetsutskottet vill lyfta vikten av att detta nya arbetssätt med inriktningsmålen är långsiktigt och strategiskt och att det därför bör finnas med även i kommande budgetar. Vidare önskar jämställdhetsutskottet att arbetet tydligt återrapporteras och utvärderas för att bidra till spets och utvecklingskapacitet i hela kommunen.

Investeringsbudget

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott fastställde i december 2024 en metod för genomförande av tilläggsuppdrag 2022:3 (Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och tekniska nämnden i uppdrag att ta fram en metod så att projekt ur den befintliga investeringsplanen årligen väljs ut som lämpliga piloter för jämställdhetsfokus). Enligt fastställd metod ska förslag till projekt ur den föreslagna investeringsplanen markeras i planen och en motivering till urvalet finnas i slutet av dokumentet. När detta/dessa fastställts ska de skrivas in i tekniska nämndens verksamhetsplan.

Enligt den beredning som gjorts är föreslagen kommande pilot Kollektivtrafiknod Trandansen. Jämställdhetsutskottet önskar att detta tydliggörs i investeringsbudgeten i enlighet med fastställd metod.

Beslutsunderlag

Planeringsdirektiv version 1, budget och investeringar 2027
Förslag till investeringsbudget 2027 och plan 2028–2030

Beredningsansvariga

Annika Dalén, utvecklingsstrateg jämställdhet
Linda Gustafsson, jämställdhetsstrateg

Beslutet ska skickas till
Ledningskoordinator

Yttrande avseende stadsledningskontorets förslag till Planeringsdirektiv 2027

UKF svarar gemensamt för de helägda dotterbolagen.

Generellt anser vi att planeringsdirektiven för 2027 är ändamålsenliga och att inriktningsmålen generellt fyller sitt syfte och ger en bra grund för en gemensam inriktning mot de mål som är satta. Strukturen fungerar bra när nya krav ställs på respektive bolag. Det gäller såväl eventuella förändringar i grunduppdrag samt inriktningsmål som sedan inarbetas i ägaredirektiven och fastställs på bolagsstämma.

Remissfråga 1 - Bedömer bolaget att ett eller flera av fastställda program bör revideras, utökas eller avgränsas?

- Inriktningsmålen är en naturlig del i bolagens affärsplanering. De bolag som är destinerade specifika inriktningsmål rapporterar också detta i respektive tertial- och års- bokslut. UKF koncernen har sedan tidigare inrättat en funktion för att hålla ihop inriktningsmålen och respektive program för bolagskoncernen. Under 2025 har roller och ansvar diskuterats som bygger på att det operativa arbetet sköts i respektive linje (bolag) där också beslut tas. Programmets organisation ansvarar för att samla in och sammanställa rapporter som beskriver inriktningsmålen uppfyllande för politiken. För att undvika dubbelkommando och otydlig styrning är numera Programstyrgrupperna = VD-gruppen och SDF.

Remissfråga 2 - Bedömer bolaget att av kommunfullmäktige fastställda taxor/avgifter behöver förändras inför 2027?

- Den verksamhet inom bolagskoncernen som berörs av fastställda taxor från Kommunfullmäktige är Umeva/Vakin. Taxorna justeras årligen och kommer att inlämnas i separat ärende till KS-diarium senast 29 april 2026.

Remissfråga 3 - Umeå kommunföretag ombeds härmed lämna yttrande över fastställd utdelningsnivå och beskriva effekter av nuvarande alternativt förändrad utdelningsnivå

- Den föreslagna utdelningen på 0 kronor ser vi som en förutsättning för att kunna utföra de stora investeringarna i gemensam infrastruktur som gagnar hela regionen, tex i hamnen, järnvägsterminaler och nya etableringar. Dessa investeringar kommer att innebära behov av ekonomiskt stöd inom koncernen varför någon utdelning inte kan lämnas.

Remissfråga 4 - UKF ombeds inkomma med yttrande över förslag till kollektivtrafikens budget för 2027 och plan för 2028-2030

- I budget för år 2026 ingår ersättning för den sk sommarlovsbiljetten. Hur är tanken med ett sommarlovskort för 2027? Har hänsyn, i sådana fall, tagits till dessa kostnader i redovisade planeringsförutsättningar?
- Det finns stora osäkerheter kring kostnadsutvecklingen för drivmedel som en konsekvens av omvärldsfaktorer som vi inte kan påverka. Vi övergår till eldrift i Ultra-trafiken från juni 2026 men all inomkommunal regional busstrafik drivs av HVO vars priser stigit kraftigt i och med kriget mellan i första hand USA/Israel och Iran.

- Även elpriserna har varit betydligt högre innevarande år än både år 2025 och år 2024 vilket givetvis - om det fortsätter - kommer att få en stor resultatpåverkan för kollektivtrafikens finansiärer.